ศูนย์ศึกษายุทธศาสตร์ สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ
Strategic Studies Center, National Defence Studies Institute

วุฒสาร

ศูนย์ศึกษายุทธศาสตร์
SSC Journal

16th year 4th Issue (July–September 2026)
ปีที่ 16 ฉบับที่ 4 (กรกฎาคม-กันยายน 2569)



4 Q-Day
หมุดหมายควอนตัม
กับความท้าทายใหม่ของความมั่นคงไทย

5 Cyber Force
การจัดตั้งเหล่าทัพที่ 4
ของกองทัพมาเลเซีย

6 ความขัดแย้งระหว่างอาร์เมเนีย
และอาร์เซอไบจาน สู่บทเรียนทางยุทธศาสตร์
ชายแดนไทย-กัมพูชา
ในศตวรรษที่ 21

บทนำ

จากการเปลี่ยนแปลงของโลกที่ได้ก้าวเข้าสู่ยุคโลกาภิวัฒน์ ส่งผลให้พลวัตของภัยคุกคามทั้งแบบดั้งเดิม (Traditional Threats : TTs) และภัยคุกคามรูปแบบใหม่ (Non-Traditional Threats : NTTs) มีความซับซ้อนและหลากหลายมากยิ่งขึ้น อาทิ ปัญหาการก่อการร้าย ยาเสพติด การค้ามนุษย์ การแพร่ระบาดของโรค ภัยคุกคามด้านเศรษฐกิจ ตลอดจนภัยพิบัติธรรมชาติ ซึ่งภัยคุกคามเหล่านี้ล้วนส่งผลกระทบต่อความมั่นคงของชาติในทุกมิติ ไม่ว่าจะเป็นด้านสังคม วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม การเมือง และการทหาร นอกจากนั้น ความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีสารสนเทศยังได้เชื่อมโยงโลกไว้ด้วยกันอย่างใกล้ชิด จนทำให้เส้นแบ่งพรมแดนของรัฐมีความเลือนรางมากขึ้น ปัญหาที่เกิดขึ้นในประเทศหนึ่งสามารถส่งผลกระทบข้ามพรมแดนไปยังประเทศอื่นได้อย่างรวดเร็วจนกลายเป็นปัญหาร่วมของประชาคมโลก ด้วยเหตุนี้ประเทศไทยจึงไม่อาจหลีกเลี่ยงผลกระทบจากความเปลี่ยนแปลงดังกล่าวได้ แต่จำเป็นต้องปรับตัวและเตรียมความพร้อมเพื่อรับมือกับความท้าทายรูปแบบใหม่ต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้น ซึ่งล้วนส่งผลกระทบต่อพลังอำนาจของชาติและความมั่นคงของประเทศในระยะยาว

ศูนย์ศึกษายุทธศาสตร์ สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ (ศศย.สปท.) เป็นหน่วยงานของสถาบันวิชาการป้องกันประเทศ มีหน้าที่ให้ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะเชิงนโยบายและแนวทางในการปฏิบัติต่อผู้บังคับบัญชา หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และเผยแพร่ต่อสาธารณชนให้รับทราบ อันจะเป็นประโยชน์ต่อกองทัพและประเทศชาติโดยรวมในการเตรียมความพร้อมรับมือกับภัยคุกคามทุกรูปแบบได้

ศูนย์ศึกษายุทธศาสตร์ฯ ประกอบด้วยหน่วยขึ้นตรงระดับกอง แบ่งเป็น 4 กอง คือ กองสนับสนุน กองแผนและโครงการ กองศึกษาวิจัยทางยุทธศาสตร์และความมั่นคง กองภูมิภาคศึกษา ทำหน้าที่ในการวางแผน อำนวยการ ประสานงาน ดำเนินการ และกำกับดูแลงานด้านการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับสภาวะแวดล้อมทางยุทธศาสตร์ ความมั่นคงในด้านสังคม วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม การเมืองและการทหาร ทั้งในระดับประเทศ ระดับภูมิภาค และระดับโลก ตลอดจนจัดการประชุมด้านความมั่นคง รวบรวมข้อมูล และจัดทำเอกสารทางวิชาการที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนจัดการอบรมเพื่อผลิตบุคลากรด้านความมั่นคงและยุทธศาสตร์ให้กับกระทรวงกลาโหมและกระทรวงต่าง ๆ

สำหรับจุลสารศูนย์ศึกษายุทธศาสตร์ (SSC Journal) เป็นผลงานของศูนย์ศึกษายุทธศาสตร์ฯ ที่ได้รวบรวมสถานการณ์ทางความมั่นคงต่าง ๆ รวมทั้งบทวิเคราะห์ เพื่อให้เห็นทิศทางความเปลี่ยนแปลงที่ส่งผลต่อความมั่นคงของชาติ อันจะเป็นประโยชน์สำหรับการติดตามและประเมินผลสถานการณ์ความมั่นคงต่อไป ประกอบด้วย ส่วนที่ 1 SSC Focus & Track II Monitor ส่วนที่ 2 สถานการณ์ความมั่นคงที่สำคัญ และส่วนที่ 3 การปฏิบัติงานที่สำคัญของศูนย์ศึกษายุทธศาสตร์ฯ

สุดท้ายคณะผู้จัดทำขอขอบคุณทุกท่านที่ติดตามผลงานของศูนย์ศึกษายุทธศาสตร์ฯ ซึ่งคณะผู้จัดทำหวังเป็นอย่างยิ่งว่า จุลสารฉบับนี้จะก่อให้เกิดประโยชน์ต่อผู้ที่สนใจ และหากมีข้อคิดเห็นเพิ่มเติม ท่านสามารถให้ข้อเสนอแนะมาได้ที่ admin_info@sscthailand.org หรือ www.sscthailand.org

กองบรรณาธิการ



ข้อมูลทางบรรณานุกรมของสำนักหอสมุดแห่งชาติ
National Library of Thailand Cataloging in Publication Data
จุลสารศูนย์ศึกษายุทธศาสตร์
(Strategic Studies Center Journal)
พิมพ์ครั้งที่ 1 – กรุงเทพฯ จำนวน 400 เล่ม
ศูนย์ศึกษายุทธศาสตร์ สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ, 2569
24 หน้า

สงวนลิขสิทธิ์ตาม พ.ร.บ.การพิมพ์ พ.ศ.2537
© ลิขสิทธิ์ภาษาไทยเป็นของศูนย์ศึกษายุทธศาสตร์
สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ อย่างถูกต้องตามกฎหมาย

จัดพิมพ์โดย
ศูนย์ศึกษายุทธศาสตร์ สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ
62 ถนนวิภาวดีรังสิต แขวงรัชดาภิเษก เขตดินแดง กรุงเทพฯ 10400
โทร. 0 2275 5715 เว็บไซต์ www.sscthailand.org

ผู้อำนวยการ : พล.อ.ต.ไชยา ออกแดง
รองผู้อำนวยการ : น.อ.สาดิศย์ พริ้งประยูร
: น.อ.ปัญญา ศรีสิงห์
กองอำนวยการ : พ.อ.อนุพนธ์ นาคสุทธิ์
: น.อ.ธีรพล วุฒิทวีพัฒน์
: พ.อ.หญิง สุนิสา ธิปัตย์
: น.ท.หญิง ภัสวรรณ ศรีธนวิบุญชัย ร.น.
: น.ท.หญิง จิตราภรณ์ จิตรธร ร.น.
: ร.อ.หญิง ภิรัญชญา อุไรรัตน์
: ร.อ.หญิง นิตยา งานไว
: ร.ท.หญิง ปาณิสรา เทียนอ่อน ร.น.
: น.ส.กาญจนา เพิ่มพูน
: นายรัตนกุล สารบรรณ
ศิลปกรรม : ส.อ.จิรายุ กลัดบุบผา
: น.ส.อุไรวรรณ สุสัมฤทธิ์
: น.ส.สุเมตตา สาราช
: นายภาสพงษ์ อุทัยแสง

สารบัญ Contents

















หน้า

บทนำ

สารบัญ

ส่วนที่ 1 SSC Focus & Track II Monitor

1. Q-Day: หมุดหมายควอนตัมกับความท้าทายใหม่ของความมั่นคงไทย 4
2. Cyber Force: การจัดตั้งเหล่าทัพที่ 4 ของกองทัพมาเลเซีย 5
3. ความขัดแย้งระหว่างอาร์เมเนียและอาร์เซอไบจาน สู่บทเรียนทางยุทธศาสตร์ชายแดนไทย-กัมพูชาในศตวรรษที่ 21 6

ส่วนที่ 2 สถานการณ์ความมั่นคงที่สำคัญ

สถานการณ์ระดับโลก

1. สหรัฐอเมริกา 8
2. รัสเซีย 9
3. ตะวันออกกลาง 10
4. เอเชียใต้ 11
   - 4.1 อินเดีย 11
   - 4.2 ปากีสถาน 12
5. ออสเตรเลีย 12
6. ยุโรป 13
7. เอเชียตะวันออก 14
   - 7.1 ญี่ปุ่น 14
   - 7.2 เกาหลีใต้ 14
   - 7.3 เกาหลีเหนือ 14
8. แอฟริกา 15

สถานการณ์ระดับภูมิภาค

1. จีน 15
2. เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ 16
   - 2.1 ฟิลิปปินส์ 16
   - 2.2 เวียดนาม 18
   - 2.3 เมียนมา 18
   - 2.4 ลาว 19
   - 2.5 สิงคโปร์ 20
   - 2.6 กัมพูชา 21

ส่วนที่ 3 การปฏิบัติงานที่สำคัญของศูนย์ศึกษายุทธศาสตร์ฯ

1. การประชุมประจำปีทางวิชาการเครือข่ายหน่วยงานด้านความมั่นคงแห่งอาเซียน 22

เรื่อง “ADMM’s Role in Countering Transnational Cyber Threats in Southeast Asia” 22

2. การประชุมสัมมนาความมั่นคงนานาชาติ 2568 ในหัวข้อ

“Defence and Security in an Era of Uncertainty”

3. การประชุมแลกเปลี่ยนทางวิชาการด้านยุทธศาสตร์กับสถาบัน 23

China Institutes of Contemporary International Relations (CICIR)

4. การแถลงผลงานวิชาการ ศูนย์ศึกษายุทธศาสตร์ สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ 23

บทความวิเคราะห์สถานการณ์ยุทธศาสตร์และความมั่นคงของประเทศ

SSC Focus ฉบับที่ 5/69

Q-Day: หมุดหมายควอนตัมกับความท้าทายใหม่ของความมั่นคงไทย

Q-Day หรือที่เรียกอีกชื่อว่า **Y2Q** (Year to Quantum) คือ วันที่เปรียบเสมือน "จุดพลิกผันทางไซเบอร์" เมื่อคอมพิวเตอร์ควอนตัมพัฒนาจนมีขีดความสามารถสูงพอที่จะเจาะและทำลายระบบเข้ารหัสลับ (Cryptography) ที่โลกใช้อยู่ในปัจจุบันได้สำเร็จ ซึ่งรัฐบาลสหรัฐฯ โดยเฉพาะกระทรวงความมั่นคงแห่งมาตุภูมิ (DHS) สถาบันมาตรฐานและเทคโนโลยีแห่งชาติ (NIST) และสำนักงานความมั่นคงแห่งชาติ (NSA) กำลังให้ความสำคัญกับเรื่องนี้ในระดับ "ภัยคุกคามความมั่นคงแห่งชาติขั้นสูงสุด"

ทำไม Q-Day ถึงเป็นภัยคุกคามวิกฤต?

ในปัจจุบันระบบความปลอดภัยดิจิทัลเกือบทั้งหมดตั้งแต่ธุรกรรมธนาคาร โครงสร้างพื้นฐานพลังงาน ไปจนถึงข้อมูลทางการทหารล้วนพึ่งพาระบบเข้ารหัสแบบ Public-Key Cryptography เช่น RSA และ ECC ซึ่งหากมีการเจาะระบบด้วยคอมพิวเตอร์ดั้งเดิมการสุ่มถอดรหัส RSA ต้องใช้เวลานับพันปี แต่สำหรับ Cryptographically Relevant Quantum Computer (CRQC) ซึ่งเป็นเครื่องคอมพิวเตอร์ควอนตัมที่มีขนาดใหญ่และมีจำนวนคิวบิต (Qubits) คุณภาพสูงมากจนสามารถประมวลผลอัลกอริทึมเพื่อ "เจาะและถอดรหัส" (Break Cryptography) จาก RSA/ECC ได้ในเวลาเพียงไม่กี่นาทีหรือกี่ชั่วโมง ส่งผลกระทบให้ลายเซ็นดิจิทัล ใบรับรอง SSL/TLS การยืนยันตัวตน และข้อมูลความลับที่ส่งผ่านอินเทอร์เน็ตทั้งหมดจะไม่ปลอดภัยและหมดความน่าเชื่อถือลงทันที

CRQC เป็น **"หมุดหมายทางเทคโนโลยี" (Milestone)** ของการพัฒนาในสาย Quantum Computing ที่มุ่งเน้นใน 3 ประเด็นหลัก คือ **(1) ข้ามผ่านยุค NISQ** (Noisy Intermediate-Scale Quantum) ที่คอมพิวเตอร์ควอนตัมขนาดกลางยังมีสัญญาณรบกวนหรือข้อผิดพลาดสูง **ไปสู่ยุค Fault-Tolerant Quantum Computing** ที่คอมพิวเตอร์ควอนตัมมีความทนทานต่อความผิดพลาด ซึ่งในปัจจุบันที่เครื่องควอนตัมยังมีคิวบิตน้อย (หลักร้อยถึงหลักพัน) และมีอัตราความผิดพลาดสูง จึงใช้แก้โจทย์ทางวิทยาศาสตร์บางอย่างได้ แต่ยังไม่สามารถถอดรหัสลับได้ **(2) ยุค CRQC** เครื่องควอนตัมมีความอดทนต่อความผิดพลาด (Fault-Tolerant) ที่ใช้เทคโนโลยี *Quantum Error Correction (QEC)* เพื่อรวมคิวบิตกายภาพ (Physical Qubits) นับล้านตัว ให้กลายเป็น Logical Qubits ที่เสถียรและไร้ข้อผิดพลาดจำนวนหลายพันตัว และ **(3) การรัน Shor's Algorithm** (อัลกอริทึมควอนตัมที่คิดค้นโดย Peter Shor ในปี 1994) เป็นหัวใจสำคัญที่ทำให้ควอนตัมคอมพิวเตอร์กลายเป็น CRQC

ผลกระทบเมื่อ CRQC ปรากฏขึ้นจริง

เมื่อ CRQC เกิดขึ้น ระบบรักษาความปลอดภัยที่เราใช้อยู่ประจำวันจะถูกทำลายลง ส่งผลให้ระบบที่ใช้อยู่ในปัจจุบัน เช่น ระบบ HTTPS/SSL/TLS ซึ่งเป็นเว็บเบราว์เซอร์, โอนเงินออนไลน์ ถูกดักจับและถอดรหัสการสื่อสารได้แบบ Real-time ระบบลายเซ็นดิจิทัล, บล็อกเชน จะถูกปลอมแปลง และสวมรอยยืนยันตัวตน และ ระบบ Encrypted Data (HNDL) ข้อมูลความลับทางการทหาร/การค้า ที่เคยถูกแฮกเกอร์กักเก็บไว้ล่วงหน้า (Harvest Now) จะถูกถอดรหัสทันที (Decrypt Later) ด้วยเหตุนี้ CRQC จึงเป็นเป้าหมายสูงสุดของทั้ง **"ฝ่ายโจมตี"** ที่หมายถึง ประเทศมหาอำนาจและนักวิจัยที่เร่งสร้างเครื่องนี้ให้สำเร็จเป็นชาติแรก และ **"ฝ่ายป้องกัน"** ที่ต้องเร่งเปลี่ยนระบบไปใช้ Post-Quantum Cryptography (PQC) ให้เสร็จสิ้นก่อนที่ CRQC เครื่องแรกของโลกจะเริ่มทำงาน

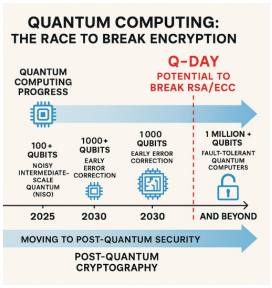
คาดการณ์ว่า Q-Day จะมาถึงเมื่อไร?

การประเมินเหตุการณ์ Q-Day (หรือ Y2Q) ในมุมมองของนักวิชาการและ Think Tanks ระดับโลกนั้น ไม่ได้มองว่าเหตุการณ์นี้คือ "วันที่ตามปฏิทิน" เพียงวันเดียวที่จะเกิดความโกลาหลขึ้นพร้อมกันทั่วโลกเหมือนความกังวลที่เกิดขึ้นเมื่อสมัย Y2K แต่มองว่าเป็น "หมุดหมายทางขีดความสามารถ" (Capability Milestone) ที่ระบบนิเวศทางไซเบอร์จะต้องเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงแบบหน้ามือเป็นหลังมือ

จากข้อมูลของ Global Risk Institute (GRI), World Economic Forum (WEF), RAND Corporation และ Hudson Institute ระบุว่ากรอบเวลาของ Q-Day แบ่งออกเป็น 2 มิติ คือ "วันที่เครื่องจักรทำงานได้จริง" และ "วันแห่งความเสี่ยงที่เริ่มขึ้นแล้ว"

(1) วันที่เครื่องจักรทำงานได้จริง หรือ หมุดหมายของฮาร์ดแวร์ (The Hardware Milestone) จากรายงาน *Quantum Threat Timeline Report 2024* โดย Global Risk Institute (GRI) ซึ่งรวบรวมความเห็นจากผู้เชี่ยวชาญด้านควอนตัม 32 คนทั่วโลก ระบุว่า ผู้เชี่ยวชาญส่วนใหญ่คาดการณ์ว่าคอมพิวเตอร์ควอนตัมที่ถอดรหัสลับได้ (CRQC) จะเกิดขึ้นในช่วงปี 2030 เป็นต้นไป อย่างไรก็ตาม การประเมินความเสี่ยงให้ความน่าจะเป็นถึง 40% ที่เครื่องจักรนี้อาจพร้อมใช้งานก่อนปี 2030 สอดคล้องกับการวิเคราะห์ของ RAND Corporation และ NIST ที่ประเมินเส้นตายความเสี่ยงว่า อยู่ในช่วงต้นทศวรรษ 2030

(2) วันแห่งความเสี่ยงที่เริ่มขึ้นแล้ว คือ ภัยคุกคามที่เริ่มต้นแล้วตั้งแต่วันนี้ องค์กรทั้งหมดข้างต้นเห็นตรงกันว่า จุดเริ่มต้นของ Q-Day ที่แท้จริง "กำลังเกิดขึ้นในปัจจุบัน" ผ่านยุทธศาสตร์ Harvest Now, Decrypt Later (HNDL) โดยอาชญากรไซเบอร์และหน่วยงานระดับรัฐกำลังไล่ดักเก็บข้อมูลที่ถูกเข้ารหัสลับไว้ในปัจจุบัน เพื่อรอเวลาที่จะนำไปถอดรหัสเมื่อฮาร์ดแวร์พร้อมทำงาน



ยุทธศาสตร์ "Harvest Now, Decrypt Later" (HNDL)

ยุทธศาสตร์ "Harvest Now, Decrypt Later" (HNDL) หรือแปลตรงตัวคือ "ดักเก็บวันนี้ ถอดรหัสวันหน้า" (บางครั้งเรียกว่า Store Now, Decrypt Later) คือ รูปแบบการโจมตีทางไซเบอร์เชิงยุทธศาสตร์ระยะยาว โดยมีเป้าหมายเพื่อช่วงชิงความได้เปรียบจากการมาถึงของคอมพิวเตอร์ควอนตัม (Q-Day) ในอนาคต แนวคิดนี้เปลี่ยนสมมติฐานด้านความมั่นคงที่ว่า "ควอนตัมเป็นภัยคุกคามในอนาคต" ให้กลายเป็น "ภัยคุกคามที่กำลังเกิดขึ้นในปัจจุบัน"

ในมิติความมั่นคง HNDL จึงเป็นภัยคุกคามระดับวิกฤต เพราะแม้ว่า Q-Day อาจจะมาถึงในอีก 5–10 ปีข้างหน้า แต่ข้อมูลความลับระดับชาติบางประเภทมี "อายุความลับ" (Shelf-life) ที่ยาวนาน 10, 25 หรือ 50 ปี หากข้อมูลเหล่านี้ถูกถอดรหัสได้ก็จะสร้างความเสียหายทางยุทธศาสตร์อย่างประเมินค่าไม่ได้

ภาคส่วนใดจะได้รับผลกระทบบ้าง?

แม้จะยังไม่ถึง Q-Day แต่การโจมตีแบบ HNDL ก็จะไม่เกิดขึ้นแบบหว่านแห แต่จะพุ่งเป้าไปที่เป้าหมายที่มีมูลค่าสูงและมีระยะเวลาคุ้มทุนยาวนาน (Long-Lived Sensitive Data) ซึ่งข้อมูลเป้าหมายหลัก ประกอบด้วย **(1) ภาคความมั่นคงแห่งชาติและข่าวกรอง (National Security & Intelligence)** เป็นเป้าหมายอันดับหนึ่ง ข้อมูลทางทหาร เครือข่ายการสื่อสารของรัฐบาล และความลับทางการค้าขั้นสูง เป็นเป้าหมายหลักของการดักเก็บแบบ HNDL ข้อมูลเหล่านี้แม้อีก 10-20 ปีข้างหน้าก็ยังมีมูลค่าหรือสร้างความเสียหายทางภูมิรัฐศาสตร์ได้หากถูกเปิดเผย

(2) โครงสร้างพื้นฐานทางยุทธศาสตร์และคริปโทเคอร์เรนซี (Strategic Infrastructure & Blockchain): ตามการประเมินของ Deloitte ระบบบล็อกเชนปัจจุบัน เช่น Ethereum ตกอยู่ในความเสี่ยงโดยตรง เนื่องจากพึ่งพาลายเซ็นดิจิทัลที่เจาะได้ด้วยควอนตัม ในขณะที่โครงสร้างพื้นฐานด้านพลังงาน ข้อมูลทรัพย์สินทางปัญญา และข้อมูลสาธารณสุขก็มีความเสี่ยงสูงที่จะถูกเจาะเพื่อเรียกค่าไถ่หรือสร้างความชะงักงันได้ด้วย

(3) ภาคการเงินและการธนาคาร (Financial Sector): รายงาน *Transitioning to a Quantum-Secure Economy* (2022) ของ **World Economic Forum (WEF)** และรายงานจาก **Hudson Institute** (2023) เน้นย้ำว่า เศรษฐกิจยุคดิจิทัลในปัจจุบันที่พึ่งพาระบบ Public-Key Cryptography อย่างสิ้นเชิงทั้งการโอนเงิน การรับรองความถูกต้องของระบบ การยืนยันตัวตนด้วยชีวมาตร และเครือข่าย SWIFT หากไม่มีการเตรียมพร้อม ระบบการเงินของสหรัฐฯ ตกอยู่ในความเสี่ยงระดับวิกฤต

ประเทศไทยกับการเตรียมพร้อมสำหรับ Q Day

เนื่องจากยุทธศาสตร์ Harvest Now, Decrypt Later (HNDL) ของต่างประเทศ ทำให้ข้อมูลการสื่อสารทางทหาร ข้อมูลการข่าวกรอง ความลับทางการทูต และฐานข้อมูลทะเบียนราษฎร์/ชีวมาตร (Biometrics) ที่กองทัพและหน่วยงานความมั่นคงไทยส่งผ่านเครือข่ายอยู่ในขณะนี้ อาจถูกดักจับและกักเก็บไว้เรียบร้อยแล้ว ภาคส่วนความมั่นคงและกองทัพไทยควรเตรียมความพร้อมอย่างเป็นระบบ โดยแบ่งเป็นระดับยุทธศาสตร์ และระดับการปฏิบัติการ ดังนี้

1. การเตรียมความพร้อมเชิงยุทธศาสตร์ (Strategic Level) ด้วยการวางโครงสร้าง นโยบาย และกรอบกฎหมายเพื่อรองรับการเปลี่ยนผ่านทางเทคโนโลยี

1.1 การจัดทำ “แผนแม่บทการรักษาความปลอดภัยยุคหลังควอนตัม” (Post-Quantum Readiness Roadmap) กำหนดเส้นตายการย้ายระบบวิกฤต (Critical Systems) ชัดเจน รวมทั้งคณะทำงานร่วมระหว่างกองบัญชาการกองทัพ

1.2 ประเมินมูลค่าและอายุความลับของข้อมูล (Data Shelf-Life Classification) โดยจำแนกข้อมูลตาม “อายุความลับ” เพื่อกำหนดลำดับความสำคัญในการปกป้อง

1.3 กำหนดมาตรฐานการจัดซื้อยุทโธปกรณ์ให้รองรับ PQC (Post-Quantum Cryptography) หรือมีคุณสมบัติ Crypto-Agility” และลดการพึ่งพาเทคโนโลยีสุ่มเสี่ยง

2. การเตรียมความพร้อมเชิงการปฏิบัติ (Operational Level) ด้วยการเตรียมโครงสร้างพื้นฐานไอที ระบบสื่อสาร และกำลังพลให้มีความพร้อมรับมือ

2.1 การสำรวจและจัดทำบัญชีทรัพย์สินเข้ารหัส (Cryptographic Inventory Audit) ให้ทุกเหล่าทัพทำ Inventory สแกนระบบทั้งหมด เพื่อระบุว่าใช้อัลกอริทึมใดอยู่บ้าง การเข้ารหัสอยู่ที่ในระดับ Hardware, Application หรือ Network Layer รวมทั้งระบบใดบ้างที่ไม่สามารถอัปเดตซอฟต์แวร์ได้ง่าย เพื่อเตรียมแผนการทดแทน

2.2 การปรับใช้ระบบเข้ารหัสแบบผสมผสาน (Hybrid Cryptography Implementation) แบบ Dual-Layer เพื่อลดความเสี่ยงด้านความเสถียรของอัลกอริทึมใหม่ ด้วยการใช้การเข้ารหัสแบบเดิมซ้อนทับด้วย PQC โดยให้ทั้งระบบเดิมและ PQQC ปิดช่องโหว่เป็นเกราะป้องกันซึ่งกันและกัน

2.3 การพัฒนาบุคลากรเฉพาะทาง (Human Capital & Cyber Warfare) สร้างเจ้าหน้าที่ที่มีความเชี่ยวชาญด้าน Quantum-Resistant Algorithms ไม่ใช่แค่ผู้ใช้งาน (Users) แต่ต้องมีความเข้าใจในระดับสถาปัตยกรรม และการซ้อมรับมือภัยคุกคาม (Quantum Cyber Exercises) โดยจำลองสถานการณ์การโจมตีในยามที่ระบบเข้ารหัสเดิมถูกทำลาย เพื่อทดสอบความต่อเนื่องในการปฏิบัติภารกิจ

Cyber Force: การจัดตั้งเหล่าทัพที่ 4 ของกองทัพมาเลเซีย

ในโลกปัจจุบัน ภัยคุกคามสามารถแทรกซึมในชีวิตประจำวันผ่านพื้นที่ไซเบอร์ ข้อมูลข่าวสาร สื่อสังคมออนไลน์ และแพลตฟอร์มดิจิทัล พื้นที่ของความมั่นคงจึงขยายจากโลกทางกายภาพเข้าสู่โลกดิจิทัล และทำให้ประชาชนกลายเป็นส่วนหนึ่งของสนามความขัดแย้งสมัยใหม่ มาเลเซียจึงเริ่มปรับตัวต่อภูมิทัศน์ความมั่นคงที่เปลี่ยนไป ผ่านการเตรียมจัดตั้ง Cyber Force เป็นเหล่าทัพที่ 4 ต่อจากกองทัพบก กองทัพเรือ และกองทัพอากาศ เพื่อให้สามารถรับมือกับภัยคุกคาม ที่ไม่ได้เกิดขึ้นเฉพาะในสนามรบ หากแต่อาจเกิดขึ้นได้ทุกที่ ทุกเวลา และใกล้ตัวประชาชนมากกว่าที่เคย

ภัยคุกคามรูปแบบใหม่กับการจัดตั้งเหล่าทัพที่ 4

ในเดือนกรกฎาคม 2569 กระทรวงกลาโหมมาเลเซียประกาศว่ากำลังดำเนินการเพื่อจัดตั้ง Cyber Force ให้เป็นเหล่าทัพที่ 4 ของกองทัพมาเลเซีย (Malaysian Armed Forces) ต่อจากกองทัพบก กองทัพเรือ และกองทัพอากาศ โดย Mohamed Khaled Nordin รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมมาเลเซีย ระบุว่า การดำเนินการดังกล่าวเป็นสิ่งที่หลีกเลี่ยงได้ยาก เนื่องจากลักษณะภัยคุกคามรูปแบบใหม่ ได้เปลี่ยนจากการต่อสู้ทางกายภาพ ไปสู่ การแข่งขันเพื่อครองความได้เปรียบในพื้นที่ไซเบอร์



รวมถึงปรับเปลี่ยนการรับรู้ของประชาชน ดังนั้นการผลักดัน Cyber Force อย่างเร่งด่วน จึงมีความหมายมากกว่าการจัดตั้งหน่วยงาน เพื่อป้องกันการโจมตีระบบคอมพิวเตอร์เพียงอย่างเดียว เพราะนอกจากจะเสริมสร้างความมั่นคงของประเทศแล้วยังสะท้อนถึง การยกระดับพื้นที่ดิจิทัล ให้เป็นพื้นที่ปฏิบัติการด้านความมั่นคงที่มีความสำคัญควบคู่กับพื้นที่ทางบก ทางทะเล และทางอากาศ

การเสริมสร้างความมั่นคงด้วยเทคโนโลยีขั้นสูง



การปรับตัวด้านความมั่นคงของมาเลเซียไม่ได้จำกัดอยู่เพียงแค่การเตรียมจัดตั้ง Cyber Force เท่านั้น แต่ครอบคลุมถึงการนำเทคโนโลยีสมัยใหม่เข้ามาเพิ่มขีดความสามารถของหน่วยงานความมั่นคงที่มีอยู่ ทั้ง Artificial Intelligence (AI), Drone, Cyber Defence และ Electronic Warfare โดยเฉพาะกองทัพอากาศมาเลเซียที่อยู่ระหว่างพัฒนาแนวคิดการปฏิบัติสำหรับระบบ Drone และ Counter-Drone ให้สามารถทำงานร่วมกับยุทโธปกรณ์แบบดั้งเดิมได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อรองรับภัยคุกคามรูปแบบใหม่และสถานการณ์ในพื้นที่สีเทา (Grey Zone) สะท้อนให้เห็นว่า เทคโนโลยีขั้นสูงเหล่านี้ กลายเป็นองค์ประกอบสำคัญที่ช่วยเพิ่มขีดความสามารถของกองทัพมาเลเซีย นอกจากนี้การเสริมสร้างความมั่นคงด้วยเทคโนโลยีขั้นสูงของมาเลเซียครอบคลุมความมั่นคงในพื้นที่ไซเบอร์ สื่อสังคมออนไลน์ และแพลตฟอร์มดิจิทัล เนื่องจากพื้นที่เหล่านี้ถูกใช้เป็นเครื่องมือในการเผยแพร่ข้อมูลบิดเบือนข้อเท็จจริง ตลอดจนสร้างอิทธิพลทางความคิดและการรับรู้ของประชาชน การพัฒนาขีดความสามารถด้านไซเบอร์ของมาเลเซียจึงให้ความสำคัญกับการรับมือปฏิบัติการข้อมูลข่าวสารที่มุ่งแทรกแซงการรับรู้ของประชาชน ซึ่งอาจส่งผลต่อความเชื่อมั่น ความสัมพันธ์ทางสังคม และเสถียรภาพของรัฐได้ในระยะยาว

บทวิเคราะห์: ภาพสะท้อน Cyber Force กับความมั่นคงของมาเลเซีย

การเตรียมจัดตั้ง Cyber Force เป็นเหล่าทัพที่ 4 ของมาเลเซีย ไม่ใช่เพียงการปรับโครงสร้างทางทหารแบบใหม่เท่านั้น หากแต่สะท้อนถึงการเปลี่ยนโครงสร้างการนิยามภัยคุกคามรูปแบบใหม่ของรัฐปัจจุบัน จากเดิมที่ความมั่นคงให้ความสำคัญกับการปกป้องดินแดน อธิปไตย และพรมแดนทางกายภาพ ไปสู่การนิยาม ที่ครอบคลุม การปกป้องพื้นที่ไซเบอร์ ข้อมูลข่าวสาร และการรับรู้ของประชาชน นำมาสู่บทวิเคราะห์ภาพสะท้อน 2 ประเด็น ดังนี้

1) การผนึกกำลังป้องกันทางไซเบอร์ระหว่างภาคความมั่นคง เนื่องจากในปัจจุบันโครงสร้างพื้นฐานและพื้นที่ดิจิทัล เชื่อมโยงกับหลายภาคส่วน มาเลเซียจึงจำเป็นต้องพัฒนา Cyber Force ควบคู่กับการสร้างกลไกความร่วมมือระหว่างภาคส่วนต่าง ๆ อย่างไรก็ตาม ความท้าทายสำคัญ คือ ความแตกต่างของภารกิจ วัฒนธรรมองค์กร และระดับการเข้าถึงข้อมูลที่มีชั้นความลับ ระหว่างกองทัพ หน่วยงานพลเรือน และภาคเอกชน ซึ่งถือเป็นการขยายภาค ความมั่นคงเข้าสู่พื้นที่ทางสังคมเพื่อสร้างความไว้วางใจระหว่างรัฐ กับประชาชน เพราะเมื่อพื้นที่ดิจิทัลที่ประชาชนใช้ในชีวิตประจำวัน กลายเป็นพื้นที่ปฏิบัติการด้านความมั่นคง การเฝ้าระวังและ การป้องกันภัยของรัฐอาจถูกตั้งคำถามถึงขอบเขตและความเหมาะสมของการใช้อำนาจได้ ดังนั้น ความท้าทายของ Cyber Force จึงไม่ได้อยู่เพียงการพัฒนาขีดความสามารถทางเทคโนโลยี แต่รวมถึงการสร้างกลไกที่ทำให้ตัวแสดงซึ่งมีบทบาทแตกต่างกันสามารถทำงานร่วมกันได้ เพราะท้ายที่สุดแล้ว ความมั่นคง ทางไซเบอร์ไม่ได้ขึ้นอยู่กับความเข้มแข็งของกองทัพเพียงอย่างเดียว แต่ขึ้นอยู่กับความไว้วางใจระหว่างรัฐ กองทัพ และสังคม

2) การเตรียมความพร้อมด้านนโยบายและกฎหมายที่เกี่ยวข้องด้านไซเบอร์ ความสำคัญของ Cyber Force สะท้อน การเปลี่ยนกระบวนทัศน์ของความมั่นคงมาเลเซีย จากภัยคุกคามที่มีพื้นที่ชัดเจนไปสู่ภัยที่ไร้พรมแดน อย่างไรก็ตาม การเปลี่ยนผ่านดังกล่าวย่อมสร้างโจทย์ใหม่เกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ และการแบ่งบทบาทระหว่างกองทัพกับหน่วยงานพลเรือน เนื่องการบังคับใช้กฎหมายที่มีอยู่เดิม อาจนำไปสู่ช่องว่างความรับผิดชอบเมื่อเผชิญเหตุการณ์จริง หากขาดการกำหนดขอบเขตการใช้อำนาจที่ชัดเจน ขณะเดียวกัน ความเร็วแบบก้าวกระโดดของเทคโนโลยีเป็นอีกหนึ่งอุปสรรคสำคัญ เพราะเทคนิคการโจมตีรูปแบบใหม่สามารถเปลี่ยนแปลงได้เร็วกว่ากระบวนการร่างกฎหมาย และการปรับนโยบายของรัฐ ส่งผลให้กฎระเบียบที่มีอยู่อาจไม่ครอบคลุม ต่อสถานการณ์ที่เกิดขึ้น ดังนั้น ความท้าทายของมาเลเซียจึงไม่ใช่เพียงการสร้างตัวบทกฎหมายรองรับการจัดตั้ง Cyber Force แต่คือการสร้างกรอบนโยบายและกฎหมายที่มีความชัดเจน เพียงพอ ต่อการกำหนดอำนาจและความรับผิดชอบ ขณะเดียวกันต้องมี ความยืดหยุ่นเพียงพอต่อการปรับตัวตามเทคโนโลยีและรูปแบบของภัยคุกคามรูปแบบใหม่ที่เปลี่ยนแปลงอย่างเป็นพลวัต ซึ่งถือเป็นเงื่อนไขสำคัญต่อประสิทธิภาพของ Cyber Force ในระยะยาว

ข้อเสนอแนะต่อกองทัพไทย

1) กองทัพไทยควรให้ความสำคัญกับการพัฒนาขีดความสามารถในการรับมือภัยคุกคามรูปแบบใหม่ โดยการศึกษาการเตรียม ความพร้อมด้านนโยบายและกฎหมายที่เกี่ยวข้องด้านไซเบอร์ของมาเลเซียดังที่กล่าวมาแล้วและความจำเป็นของไทยในการจัดตั้ง เหล่าทัพไซเบอร์ตามรูปแบบของมาเลเซีย โดยศึกษาความเหมาะสมของโครงสร้างการบัญชาการที่สามารถเชื่อมโยงการปฏิบัติระหว่างเหล่าทัพและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในปัจจุบันให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด ให้เกิดการประสานงานร่วมกัน ลดความซ้ำซ้อนระหว่างหน่วยงาน

2) ในการรับมือกับภัยคุกคามทางไซเบอร์ กองทัพไทยควรมองเป็นโอกาสในการพัฒนาให้เป็นพื้นที่นำร่องสำหรับ การผลักดันให้เป็น Smart Border Security โดยไม่จำเป็นต้องเริ่มจากการลงทุนระบบขนาดใหญ่ แต่เลือกพื้นที่ที่มีปัญหาการลักลอบและการเคลื่อนย้ายข้ามแดนสูง เช่น แนวแม่น้ำโก-ลก แล้วทดลองบูรณาการ Drone AI ระบบเฝ้าตรวจ และข่าวกรองภาคสนาม เข้ากับการปฏิบัติของหน่วยที่รับผิดชอบ เพื่อสร้างภาพสถานการณ์ร่วมและลดข้อจำกัดของการลาดตระเวนด้วยกำลังพลเพียงอย่างเดียว

3) การรับมือกับภัยคุกคามรูปแบบใหม่ โดยบูรณาการความร่วมมือกับต่างประเทศ เช่น การใช้กลไกความร่วมมือไทย–มาเลเซียเป็นช่องทางทดลองและพัฒนา แทนการสร้างกลไกใหม่ขึ้นมาซ้ำซ้อน โดยผลักดันเรื่อง Smart Border Security ซึ่งอาจทำร่วมกับฝ่ายมาเลเซียที่กำลังใช้ Drone และ AI เพิ่มประสิทธิภาพการควบคุมชายแดนเพื่อสร้างความมั่นคงอย่างต่อเนื่อง ผ่านคณะกรรมการชายแดนทั่วไป ไทย–มาเลเซีย (General Border Committee: GBC) คณะกรรมการชายแดนส่วนภูมิภาค ไทย–มาเลเซีย (Regional Border Committee: RBC) และคณะกรรมการร่วมว่าด้วยความร่วมมือด้านความมั่นคง ไทย–มาเลเซีย (Joint Working Committee on Security Cooperation: JWC-SC) ในการหารือประเด็นความร่วมมือด้านความมั่นคงชายแดน อาชญากรรมข้ามชาติ และการป้องกันทางไซเบอร์

Track II Monitor ฉบับที่ 6/69

ความขัดแย้งระหว่างอาร์เมเนียและอาร์เซอไบจาน

สู่บทเรียนทางยุทธศาสตร์ชายแดนไทย-กัมพูชาในศตวรรษที่ 21

ความขัดแย้งระหว่างอาร์เมเนียกับอาร์เซอไบจานเป็นกรณีศึกษาที่ดำเนินมาอย่างต่อเนื่องตั้งแต่หลังสิ้นสุดสงครามเย็นจนถึงทศวรรษที่ ๒๐๒๐ ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงของลักษณะสงครามและความสัมพันธ์ระหว่างประเทศในยุคปัจจุบัน ทั้งการแข่งขันด้านข้อมูลข่าวสาร การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีทางทหาร และการปรับตัวต่อโครงสร้างขั้วอำนาจโลกที่เปลี่ยนแปลง กรณีดังกล่าวจึงเป็นบทเรียนสำคัญต่อการทบทวนและพัฒนาแนวคิดทางยุทธศาสตร์ให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมด้านความมั่นคงร่วมสมัย

ภูมิหลังแห่งความขัดแย้งระหว่างอาร์เมเนียและอาร์เซอไบจาน

ความขัดแย้งระหว่างอาร์เมเนียกับอาร์เซอไบจานมีชนวนเหตุจากความพยายามแย่งชิงพื้นที่ขนาดเล็ก ที่ชื่อว่า “นากอร์โน-คาราบัค(Nagorno-Karabakh)” ซึ่งปัจจุบันตั้งอยู่ในเขตอธิปไตยของอาร์เซอร์ไบจาน อาจกล่าวได้ว่าความขัดแย้งนั้นมีที่มาจากการรับรู้ข้อมูลที่มีความแตกต่างกัน ทั้งนี้อาร์เมเนียมีมุมมองทางประวัติศาสตร์ว่า นากอร์โน-คาราบัค คือดินแดนที่ตั้งถิ่นฐานของชาวอาร์เมเนียโดยมีสิ่งสะท้อนความเจริญรุ่งเรืองทางคริสต์ศาสนาอย่างโบสถ์หรือวิหารในรูปแบบอารยธรรมของอาร์เมเนีย ในขณะที่อาเซอร์ไบจานอ้างอิงจุดยืนของรัฐบาลสาธารณรัฐประชาธิปไตยอาเซอร์ไบจาน (Azerbaijan Democratic Republic: ADR) ซึ่งประกาศเอกราชเมื่อวันที่ 28 พฤษภาคม ค.ศ. 1918 ภายหลังการล่มสลายของจักรวรรดิรัสเซีย (Russian Empire) โดยรัฐบาล ADR ถือว่าคาราบัค (Karabakh) เป็นส่วนหนึ่งของดินแดนที่ตนอ้างสิทธิ์และอยู่ภายใต้การปกครองของรัฐ

ต่อมารัสเซียซึ่งแปรสถานภาพเป็นรัฐคอมมิวนิสต์ในฐานะสหภาพโซเวียต (Soviet Union) ทำการเข้ายึดทั้งอาร์เมเนียกับอาร์เซอร์ไบจานและใช้อำนาจเหนือรัฐเข้าแทรกแซงโดยตั้งเขตปกครองตนเองนากอร์โน-คาราบัค ในดินแดนของอาร์เซอร์ไบจานที่กลายเป็นรัฐสังคมนิยมของโซเวียต จึงทำให้ชาวอาร์เมเนียมองว่าถึงจะอยู่ในอธิปไตยของอาร์เซอร์ไบจานแต่รัฐบาลโซเวียตเป็นผู้จัดตั้งให้



ปกครองตนเองในเขตนี้ได้ ก็สามารถที่จะกำหนดอนาคตของตนโดยที่ไม่ควรถูกรัฐบาลอาร์เซอไบจานเข้ามาแทรกแซง กระทั่งเมื่อสหภาพโซเวียตเริ่มเกิดความสั่นคลอนทางการเมืองในสมัยของประธานาธิบดีมิคาอิล กอร์บาชอฟ (Mikhail Gorbachev) ภายหลังการปรับโครงสร้างใหม่ให้มีเสรีภาพมากขึ้นผ่านนโยบายกลาสนอสต์เปเรสตรอยก้า (Glasnost Perestroika) ซึ่งสะท้อนว่าสถานะทางอำนาจของโซเวียตในดินแดนภายใต้อาณัตินั้นเสื่อมถอยแล้ว ความขัดแย้งในการอ้างสิทธิ์เหนือพื้นที่นาการ์โน-คาราบัค ระหว่างอาร์เมเนียกับอาร์เซอไบจานจึงเริ่มปะทุขึ้นเป็นระลอกอย่างรุนแรง นับตั้งแต่สหภาพโซเวียตขาดเสถียรภาพทางการเมืองและไม่สามารถควบคุมดินแดนต่าง ๆ ที่เคยยึดครองได้ จึงส่งผลทำให้อาร์เมเนียกับอาร์เซอไบจานต่างเกิดแนวคิดชาตินิยม (Nationalism) และเรียกร้องเพื่อเป็นรัฐอิสระ กระทั่งสหภาพโซเวียตได้ล่มสลายลงในปี 1991 และเปลี่ยนสถานะเป็นสหพันธรัฐรัสเซีย (Confederation of Russia) บรรดาประต่าง ๆ ที่เคยอยู่ภายใต้อำนาจต่างมองว่าชาติของตนมีอธิปไตยเป็นของตัวเองจึงทำให้อาร์เมเนียกับอาร์เซอไบจานซึ่งอยู่ในภาวะความขัดแย้งเข้าสู่ภาวะสงครามเต็มรูปแบบในปี 1992 อย่างไรก็ตามด้วยข้อจำกัดทางทหารของอาร์เซอร์ไบจานที่อยู่ในรูปแบบกองกำลังอาสาสมัคร (Volunteer Forces) มากกว่าอาร์เมเนียที่มีกำลังทหารในกองทัพ จึงทำให้สงครามในครั้งนั้นจบลงด้วยการที่ชาวอาร์เซอไบจานจำนวนกว่า 600,000 คนต้องอพยพออกไปจากดินแดนที่กองทัพอาร์เมเนียสามารถยึดครองได้

ในเวลาต่อมาองค์การความมั่นคงและความร่วมมือยุโรป (Organization for Security and Co-operation in Europe: OSCE) ที่นำโดยสหรัฐอเมริกา ฝรั่งเศส และรัสเซีย ได้เป็นตัวกลางในการเจรจาเพื่อให้ทั้งสองฝ่ายบรรลุข้อตกลงสันติภาพ อย่างไรก็ตามก็ยังไม่สามารถหาข้อยุติได้ เมื่ออาร์เซอร์ไบจานที่ในเวลาต่อมาได้รับการสนับสนุนยุทโธปกรณ์จากตุรกีกับอิสราเอล เช่น อากาศยานไร้คนขับ (Unmanned Aerial Vehicles: UAVS) จรวดนำวิถี (Missiles) และเทคโนโลยีป้องกันอากาศยาน (Air Defense) จนสามารถต่อสู้พร้อมยึดดินแดนจำนวน 3 ใน 4 กลับคืนมา เว้นแต่นากอร์โน-คาราบัคที่ยังเป็นเขตปกครองตนเองของประชากรเชื้อสายอาร์เมเนีย



การพลิกสถานการณ์ของอาร์เซอไบจานต่ออาร์เมเนีย ขณะที่รัสเซียอยู่ในภาวะวิกฤต

แม้ว่ารัฐบาลทั้ง 2 ฝ่ายมีการทำข้อตกลงหยุดยิงในปี 2021 จากการช่วยไกล่เกลี่ยของรัสเซียแต่ทางอาร์เซอไบจานที่พัฒนา ขีดความสามารถทางทหารได้สร้างความสับสนให้กับอาร์เมเนียอย่างต่อเนื่อง จนในปี 2022 ขณะที่รัสเซียเริ่มทำสงครามกับยูเครนเต็มรูปแบบทำให้อาร์เซอไบจานใช้โอกาสนี้โจมตีเขตปกครองตนเองนากอร์โน-คาราบัค ในปี 2023 จนประชากรเชื้อสายอาร์เมเนียตกอยู่ในสถานะผู้อพยพพลัดถิ่น (Refugee) ลี้ภัยเข้าไปยังเขตแดนอาร์เมเนีย เหตุการณ์ดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่ากองทัพอาร์เมเนียยังคงพึ่งพารัสเซียเป็นแหล่งจัดหาอาวุธ เทคโนโลยีทางทหาร และหลักประกันด้านความช่วยเหลือจากขั้วอำนาจระดับภูมิภาคที่เกิดใหม่บริเวณพื้นที่ใกล้เคียงในปัจจุบันอย่างอิสราเอลและตุรกี

กรณีพิพาท นาร์กอโน-คาราบัค กับบทเรียนที่สะท้อนความขัดแย้งระหว่างชายแดนไทย-กัมพูชา

แม้ว่าความขัดแย้งระหว่างอาร์เมเนีย–อาเซอร์ไบจานและไทย-กัมพูชา จะเกิดขึ้นในบริบททางภูมิรัฐศาสตร์ที่แตกต่างกัน แต่ทั้งสองกรณีมีปัจจัยร่วมที่น่าสนใจ คือ **ความแตกต่างด้านการรับรู้ (Perception) และการสร้างเรื่องเล่าทางประวัติศาสตร์ (Historical Narrative)** เพื่อสร้างความชอบธรรมต่อข้ออ้างและ การดำเนินนโยบายของแต่ละฝ่าย ในกรณี นากอร์โน-คาราบัคอาร์เมเนียให้ความสำคัญกับข้อเท็จจริงทางประวัติศาสตร์ ชาติพันธุ์ และศาสนาโดยมองว่าพื้นที่ดังกล่าวเป็นถิ่นฐานของประชากร ชาวอาร์เมเนียและเป็นส่วนหนึ่งของอารยธรรมอาร์เมเนีย ขณะที่อาเซอร์ไบจานยืนยันว่าพื้นที่ นากอร์โน-คาราบัค ตั้งอยู่ภายในอธิปไตยของตนตามกฎหมายระหว่างประเทศจึงมีสิทธิในการบริหารจัดการและกำหนดนโยบายต่อพื้นที่ดังกล่าว ทั้งนี้ความแตกต่างของการรับรู้และการตีความดังกล่าวได้กลายเป็นปัจจัยหนึ่งที่หล่อหลอมทัศนคติของสังคมทั้งสองฝ่ายและมีส่วนทำให้ความตึงเครียดสะสมจนพัฒนาไปสู่การใช้กำลังทางทหาร

อนึ่งหากนำมาเปรียบเทียบเชิงบทเรียนกับกรณีความขัดแย้งระหว่างไทย–กัมพูชาได้ แม้ว่าบริบททางประวัติศาสตร์ กฎหมาย และภูมิรัฐศาสตร์จะมีความแตกต่างกัน แต่ทั้งสองฝ่ายต่างมีการนำเสนอเรื่องเล่าทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมเพื่อสนับสนุนจุดยืนของตน ไม่ว่าจะเป็นการตีความเกี่ยวกับโบราณสถาน มรดกทางวัฒนธรรม อัตลักษณ์ของประชาชนในพื้นที่ชายแดน หรือประเด็นเกี่ยวกับเขตแดนและอธิปไตย ความแตกต่างของการรับรู้ดังกล่าวได้ถูกขยายผ่านสื่อมวลชนและสื่อสังคมออนไลน์ ส่งผลให้เกิดกระแสชาตินิยม การเผชิญหน้าทางความคิดของประชาชนทั้งสองประเทศ จนอาจเพิ่มแรงกดดันต่อการดำเนินนโยบายด้านความมั่นคงของรัฐ หากขาดกลไกบริหารจัดการข้อมูลข่าวสารและการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ ความขัดแย้งในมิติการรับรู้อาจพัฒนาไปสู่ความตึงเครียดทางการเมืองหรือการเผชิญหน้าทางทหารได้

สรุป สงครามระหว่างอาร์เมเนีย-อาร์เซอไบจานและ ไทย-กัมพูชา สะท้อนให้เห็นถึงพลวัตของสงครามและความสัมพันธ์ระหว่างประเทศที่เปลี่ยนแปลงไปตามบริบทของโลกอย่างชัดเจน โดยแต่ละฝ่ายต่างใช้ข้อมูลในลักษณะของหลักฐานเชิงประจักษ์ (Empirical Evidence) เพื่อสร้างความชอบธรรมและโน้มน้าวประชาคมโลกว่าตนมีสิทธิครอบครองดินแดนโดยชอบธรรม ขณะเดียวกัน กรณีศึกษาสงครามอาร์เมเนีย-อาร์เซอไบจานยังแสดงให้เห็นถึงความสำคัญของการดำเนินยุทธวิธีทางทหารที่อาศัยการใช้โอกาสจากช่องว่างของสถานการณ์ภายนอก โดยเฉพาะวิกฤตสงครามของรัสเซีย ตลอดจนการพัฒนากำลังพลและการบูรณาการเทคโนโลยีได้อย่างมีประสิทธิภาพจนก่อให้เกิดความได้เปรียบในสนามรบอย่างเป็นรูปธรรม

ข้อเสนอแนะ

(๑) ควรมุ่งเน้นยกระดับในการศึกษาและการเรียนการสอนวิชาประวัติศาสตร์ไปในลักษณะเชิงรุก (Active Learning) รวมถึงการตีความหลักฐานทางประวัติศาสตร์อย่างเป็นระบบเพื่อสนับสนุนการจัดทำฐานข้อมูลเชิงประจักษ์ (Evidence-based Historical Database) ที่สามารถใช้ประกอบการดำเนินนโยบายด้านการทูต กฎหมายระหว่างประเทศ และการสื่อสารเชิงยุทธศาสตร์ของรัฐ ซึ่งจะช่วยสร้างความชอบธรรมและความน่าเชื่อถือในจุดยืนของไทยต่อประชาคมโลกเมื่อเกิดข้อพิพาทด้านอธิปไตยหรือเขตแดน

(๒) สร้างระบบบูรณาการข่าวกรอง การเฝ้าตรวจการพิสูจน์ทราบเป้าหมาย และระบบบัญชาการควบคุม (Command and Control: C2) ให้สามารถแลกเปลี่ยนข้อมูลและดำเนินยุทธวิธีทางทหารระหว่างหน่วยงานด้านความมั่นคงได้อย่างมีประสิทธิภาพเพื่อเพิ่มความรวดเร็วในการตัดสินใจและการตอบสนองต่อสถานการณ์

(๓) เห็นถึงความสำคัญของการเสริมสร้างความเป็นอิสระเชิงยุทธศาสตร์ (Strategic Autonomy) โดยลดการพึ่งพายุทโธปกรณ์เทคโนโลยี และการสนับสนุนจากประเทศใดประเทศหนึ่งมากจนเกินไป ควบคู่กับการพัฒนาขีดความสามารถของอุตสาหกรรมป้องกันประเทศภายในประเทศ

สถานการณ์ระดับโลก

1. สหรัฐอเมริกา

สรุปสถานการณ์สหรัฐอเมริกา

วิเคราะห์และเรียบเรียงโดย พ.อ.อนุพนธ์ นาคสุทธิ์ และ ร.อ.หญิง ภิรัญชญา อุไรรัตน์

สถานการณ์ของสหรัฐอเมริกา ด้านความสัมพันธ์ระหว่างประเทศและความมั่นคงภายในประเทศในห้วงเดือน ก.ค.-ก.ย. 69 มีประเด็นความเคลื่อนไหวสำคัญ สรุปได้ดังนี้

เมื่อ 28 ก.ค.69 **สหรัฐฯ และสหรัฐอาหรับเอมิเรตส์ จัดตั้งกองกำลังร่วมเพื่อเร่งพัฒนา AI ทางการทหาร** กองบัญชาการกลางสหรัฐฯ (CENTCOM) บรรลุข้อตกลงกับสหรัฐฯ อาหรับเอมิเรตส์ ในการจัดตั้งกองกำลังร่วมเฉพาะกิจ สหรัฐฯ-สหรัฐอาหรับเอมิเรตส์ Task Force Talon Synapse โดยคณะทำงานจะประจำการอยู่ที่กรุงอาบูดาบี สหรัฐอาหรับเอมิเรตส์ ประกอบด้วยบุคลากรจากทั้งสองฝ่าย ที่มีความเชี่ยวชาญด้าน AI ข้อมูล และความปลอดภัยทางไซเบอร์ โดยมีเป้าหมายเร่งพัฒนาแอปพลิเคชันปัญญาประดิษฐ์ (AI) ทางการทหาร สนับสนุนด้านข่าวกรอง ปกป้องโครงสร้างพื้นฐานที่สำคัญ รวมถึงการเฝ้าระวังและตรวจสอบสภาพแวดล้อมด้านความมั่นคงในภูมิภาค



เมื่อ 28 ก.ค.69 **สหรัฐฯ ห้ามนำเข้าหุ่นยนต์ฮิวแมนนอยด์ หุ่นยนต์สี่ขา และอินเวอร์เตอร์รุ่นใหม่จากจีน** โดยคณะกรรมการกลางกำกับดูแลกิจการสื่อสารของสหรัฐฯ (FCC) ได้ขึ้นบัญชีอุปกรณ์ดังกล่าวในรายการบัญชีความเสี่ยง (Covered List) เพื่อจำกัดห่วงโซ่อุปทานที่อาจกระทบต่อเทคโนโลยี AI และความปลอดภัยของประเทศ ด้วยเหตุผลด้านความมั่นคงว่าหุ่นยนต์ขั้นสูงและอุปกรณ์จากจีนอาจถูกใช้เป็นเครื่องมือสอดแนม ขโมยข้อมูล หรือถูกควบคุมระยะไกลเพื่อโจมตีโครงสร้างพื้นฐานของสหรัฐฯ ซึ่งจะมีผลบังคับใช้เฉพาะกับสินค้ารุ่นใหม่หรือที่จะนำเข้าในอนาคต โดยสินค้ารุ่นเดิมที่ได้รับอนุมัติไปก่อนหน้านี้ยังสามารถทำการซื้อขายได้ แต่อาจถูกเพิกถอนใบอนุญาตย้อนหลังได้หากพบว่ามีความเสี่ยง



เมื่อ 9 ส.ค.69 **กห.สหรัฐฯ กดดันให้บริษัทเทคโนโลยีป้องกันประเทศเร่งรัดการผลิตอาวุธ** เพื่อสะสมและทดแทนคลังอาวุธที่ลดลงจากสงครามกับอิหร่าน โดยกำหนดให้ภาคเอกชนส่งแผนดำเนินการให้ กห.พิจารณา โดยเน้นการพัฒนาอาวุธให้รวดเร็วขึ้น และขยายกำลังการผลิตอาวุธประเภทที่สำคัญในการสู้รบ อีกทั้งยังเตรียมเสนอรัฐสภาสหรัฐฯ ให้เพิ่มงบประมาณกลาโหมประจำปีงบประมาณ 2571 เพื่อฟื้นฟูอุตสาหกรรมป้องกันประเทศ ซึ่งคาดว่าจะเพิ่มขึ้นจากคำของบประมาณปี 2570 ที่ 1.5 ล้านล้านดอลลาร์สหรัฐ ซึ่งอยู่ระหว่างการพิจารณาของฝ่ายนิติบัญญัติสหรัฐฯ และเผชิญกระแสคัดค้านจากพรรคเดโมแครต ทั้งนี้ท่าทีดังกล่าวสอดคล้องกับการรายงานของสื่อต่างประเทศว่า สหรัฐฯ ระงับการโจมตีอิหร่านชั่วคราวเพื่อรักษาปริมาณยุทโธปกรณ์ในคลังอาวุธ ทั้งนี้ สถาบัน CSIS สถาบันคลังสมองสหรัฐฯ ประเมินเมื่อ ก.ค.69 ว่า คลังอาวุธสหรัฐฯ ลดลงอย่างมากจากสงครามกับอิหร่าน โดยเฉพาะระบบป้องกันภัยทางอากาศ Patriot ลดลงกว่าร้อยละ 65 จาก 2,330 เหลือ 759-827 ระบบ ส่วนระบบ THAAD ลดลงร้อยละ 38 จาก 452 เหลือ 234-278 ระบบ

เมื่อ 13 ส.ค.69 **สหรัฐฯ ขึ้นภาษีนำเข้าโดรนสูงสุดถึงร้อยละ 100 เพื่อสกัดกั้นการครองตลาดโดยจีน** โดยมีเป้าหมายสกัดกั้นจีนที่ครองตลาดโดรนเชิงพาณิชย์ในสหรัฐฯ ถึงร้อยละ 70 รวมทั้งความกังวลด้านความมั่นคง โดยอัตราภาษีใหม่จะเรียกเก็บสูงสุดถึงร้อยละ 100 กับโดรนที่มีน้ำหนักเกิน 25 กก. หรือมีขีดความสามารถที่อาจส่งผลต่อความมั่นคงของชาติ อาทิ ระบบตรวจจับความร้อน รวมถึงแท่นจอดโดรนและชิ้นส่วนสำคัญ ส่วนโดรนขนาดเล็กและมีขีดความสามารถจำกัดจะเรียกเก็บภาษีร้อยละ 25 ขณะที่โดรนซึ่งผลิตจากประเทศพันธมิตร เช่น สหภาพยุโรป ญี่ปุ่น ไต้หวัน เกาหลีใต้ และสหราชอาณาจักร จะเรียกเก็บภาษีระหว่างร้อยละ 10-15



เมื่อ 15 ส.ค.69 **สหรัฐฯ ยกเลิกความร่วมมือด้าน AI กับประเทศที่เลือกเข้าร่วมกรอบความร่วมมือด้าน AI ของจีน** โดยสหรัฐฯ ส่งจดหมายแจ้งเตือนอย่างเป็นทางการไปยัง 35 ประเทศทั่วโลก (กรีซ กาตาร์ เกาหลีใต้ คอสตาริกา คาซัคสถาน ชิลี ญี่ปุ่น เดนมาร์ก ตุรกี นอร์เวย์ นิวซีแลนด์ เนเธอร์แลนด์ บาห์เรน ปานามา ปารากวัย โปรตุเกส โปแลนด์ ฟินแลนด์ ฟิลิปปินส์ เยอรมนี ลัตเวีย ลิทัวเนีย สวีเดน สหรัฐอเมริกา สหรัฐอาหรับเอมิเรตส์ สหราชอาณาจักร สิงคโปร์ ออสเตรเลีย อาร์เจนตินา อาร์เมเนีย อิตาลี อินเดีย อิสราเอล เอลซัลวาดอร์ และเอสโตเนีย) ซึ่งเป็นกลุ่มประเทศที่เคยร่วมลงนามใน "คำแถลงว่าด้วยโอกาสทางปัญญาประดิษฐ์" (Joint Statement on AI Opportunity) ที่ฝ่ายสหรัฐฯ ริเริ่ม เมื่อ มิ.ย.69 เพื่อเรียกร้องให้ประเทศเหล่านี้ต้องตัดสินใจเลือกฝ่ายให้ชัดเจนระหว่างสหรัฐฯ หรือจีน หากประเทศใดเลือกเข้าร่วมกรอบความร่วมมือหรือโครงสร้างพื้นฐานด้าน AI ของฝ่ายจีน ก็จะถูกตัดสิทธิและยกเลิกความร่วมมือในกรอบพันธมิตรที่นำโดยสหรัฐฯ หรือโครงการ Pax Silica

เมื่อ 28 ส.ค.69 **ประธานาธิบดีโดนัลด์ ทรัมป์ ลงนามในคำสั่งฝ่ายบริหาร (Executive Order) เพื่อเริ่มกระบวนการจัดตั้ง "United States Space Academy" หรือ U.S. Space Academy สถาบันการศึกษาด้านอวกาศแห่งชาติ** โดยมีเป้าหมายในการพัฒนาบุคลากรรุ่นใหม่ด้านอวกาศ ทั้งในภาคการทหาร ภาครัฐ และภาคอุตสาหกรรมอวกาศของสหรัฐฯ และมุ่งหวังให้เป็นสถาบันหลักทั้งในฝั่งการทหารและพลเรือนเช่นเดียวกับโรงเรียนนายร้อยเวสต์พอยต์ (West Point) หรือสถาบันการทหารชั้นนำอื่น ๆ ของประเทศ เพื่อผลิตบุคลากรด้านอวกาศให้มากขึ้น การเคลื่อนไหวครั้งนี้นับเป็นการต่อยอดนโยบายการครองความเป็นใหญ่ในอวกาศ ซึ่งจะเป็นหนึ่งในผลงานชิ้นสำคัญของประธานาธิบดีทรัมป์ เช่นเดียวกับการก่อตั้งกองทัพอวกาศสหรัฐฯ หรือ U.S. Space Force เป็นเหล่าทัพที่ 6 ในห้วงดำรงตำแหน่งสมัยแรก ทั้งนี้ การประกาศครั้งนี้ ได้มีการแต่งตั้งคณะกรรมาธิการพิเศษ 8 คน นำโดย จาเรด ไอแซกแมน (Jared Isaacman) ผู้บริหารระดับสูงของ NASA เพื่อทำหน้าที่เสนอแนะแนวทางการจัดตั้งสถาบันฯ โดยทรัมป์ยังให้สัญญาว่า สหรัฐฯ จะส่งนักบินอวกาศลงจอดบนพื้นผิวดวงจันทร์ให้ได้ ภายในปีสุดท้ายของการดำรงตำแหน่ง

บทสรุป มาตรการและทิศทางการดำเนินนโยบายของสหรัฐฯ ภายใต้ประธานาธิบดีโดนัลด์ ทรัมป์ สะท้อนให้เห็นถึงการให้ความสำคัญกับ**การมุ่งรักษาความเป็นผู้นำทางเทคโนโลยีและความเหนือกว่าทางยุทธศาสตร์ของสหรัฐฯ** โดยเฉพาะเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ (AI)

เทคโนโลยีอวกาศ ระบบอัตโนมัติ และเทคโนโลยีป้องกันประเทศ ซึ่งจะยกระดับให้เป็นองค์ประกอบสำคัญของความมั่นคงและขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ ควบคู่กับการสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับประเทศพันธมิตรและการจำกัดการเข้าถึงเทคโนโลยีเชิงยุทธศาสตร์ของจีน ทั้งนี้ การผลักดันการพัฒนา AI ทางการทหาร การเสริมสร้างศักยภาพอุตสาหกรรมป้องกันประเทศ การควบคุมห่วงโซ่อุปทานด้านเทคโนโลยี และการจัดตั้ง United States Space Academy ล้วนสะท้อนแนวทางของรัฐบาลทรัมป์ในการบูรณาการเทคโนโลยี อุตสาหกรรม กำลังพล และความมั่นคง เพื่อเสริมสร้างความได้เปรียบของสหรัฐฯ ในการแข่งขันกับจีน และรักษาความเป็นผู้นำของสหรัฐฯ ในเทคโนโลยีแห่งอนาคต โดยเฉพาะ AI และอวกาศ ซึ่งเป็นพื้นที่ยุทธศาสตร์สำคัญต่อความมั่นคง เศรษฐกิจ และอำนาจของสหรัฐฯ ในระยะยาว

2. รัสเซีย

สรุปสถานการณ์รัสเซีย

วิเคราะห์และเรียบเรียงโดย พ.อ.อนุพนธ์ นาคสุทธิ์ และ ร.ท.หญิง ปาณิสรา เทียนอ่อน ร.น.

สถานการณ์ของรัสเซีย ในห้วงเดือน ก.ค.-ส.ค. 69 ยังคงซับซ้อนและตึงเครียดสูง โดยเฉพาะสงครามในยูเครนที่กลายเป็นการสู้รบแบบยืดเยื้อเพื่อบั่นทอนกำลังกันอย่างเต็มรูปแบบ ขณะเดียวกัน รัสเซียได้ใช้ยุทธวิธีข่มขู่ทางทหาร ควบคู่ไปกับการเจรจากับชาติตะวันตก ตลอดจนพยายามรักษาสายสัมพันธ์กับกลุ่มประเทศมหาอำนาจใหม่ (Global South) เพื่อช่วยพยุงเศรษฐกิจที่ได้รับผลกระทบจากสงคราม โดยมีประเด็นความเคลื่อนไหวที่สำคัญ ดังนี้

สถานการณ์ในสนามรบ และการเผชิญหน้าทางด้านการทหาร กองทัพรัสเซียยังคงรักษาความได้เปรียบทางยุทธศาสตร์ในสมรภูมิยูเครน โดยสามารถเดินหน้ารุกคืบและยึดครองพื้นที่ทางแนวรบฝั่งตะวันออกได้อย่างต่อเนื่องผ่านการใช้ยุทธวิธีบั่นทอนกำลัง เพื่อลดทอนศักยภาพทางทหารของฝ่ายตรงข้าม ขณะเดียวกัน ยูเครนซึ่งเผชิญกับสถานการณ์ที่เป็นรองในแนวรบหลัก มีความพยายามตอบโต้ด้วยยุทธวิธีอสมมาตร (Asymmetric Warfare) ผ่านการยกระดับยุทธศาสตร์ “การโจมตีทางลึก” (Deep Rear Strikes) โดยใช้อากาศยานไร้คนขับ (UAV) มุ่งเป้าไปยังโครงสร้างพื้นฐานทางเศรษฐกิจของรัสเซีย เช่น โรงกลั่นน้ำมันคิริชิ (Kirishi) ในแคว้นเลนินกราด คลังสินค้าของบริษัท Wildberries ในเมืองเยคาเตรินบุร์ก และโรงงานเชื้อเพลิงจรวดในแคว้นรอสตอฟ อย่างไรก็ตาม ปฏิบัติการดังกล่าว ไม่อาจส่งผลกระทบต่อสายการส่งกำลังบำรุงและเสถียรภาพภายในของรัสเซียได้อย่างมีนัยสำคัญ ในขณะที่ รัสเซียได้ดำเนินการตอบโต้ความเคลื่อนไหวดังกล่าวอย่างเด็ดขาด โดยเฉพาะช่วงปลายเดือน ส.ค. กระทรวงกลาโหมรัสเซียได้เปิดปฏิบัติการโจมตีทางอากาศเชิงรุกครั้งใหญ่ ระดมยิงขีปนาวุธทิ้งตัวความแม่นยำสูงแบบ Iskander-M และฝูงบินโดรนมากกว่า 130 ลำ เข้าทำลายเป้าหมายโครงสร้างพื้นฐานด้านพลังงานของยูเครน ปฏิบัติการนี้ไม่เพียงสะท้อนถึงขีดความสามารถทางการทหารและระบบการส่งกำลังที่เหนือกว่าของรัสเซีย แต่ยังเป็นการตัดระบบการส่งกำลังบำรุง ซึ่งจะลดทอนขีดความสามารถในการทำสงครามของยูเครนก่อนเข้าสู่ช่วงฤดูหนาวได้





การเจรจาของ CIA และการแสดงแสนยานุภาพเชิงยุทธศาสตร์ของรัสเซีย ขณะที่สถานการณ์เสี่ยงจะบานปลายได้เกิดการเจรจาที่สำคัญ โดยเมื่อวันที่ 25 ส.ค. 69 นายจอห์น แรตคลิฟฟ์ (John Ratcliffe) ผู้อำนวยการสำนักข่าวกรองกลางสหรัฐฯ (CIA) ได้เดินทางด้วยเครื่องบินทหาร C-17 เยือนกรุงมอสโกแบบไม่เปิดเผยกำหนดการล่วงหน้า เพื่อเข้าพบผู้อำนวยการหน่วยความมั่นคงกลาง (FSB) และหน่วยข่าวกรองต่างประเทศ (SVR) ซึ่งเป้าหมายหลักของการมาในครั้งนี้ คือ “การเตือนแบบเด็ดขาด” ไม่ให้รัสเซียฉวยโอกาสในช่วงที่สหรัฐฯ กำลังขาดแคลนอาวุธ (จากผลกระทบของสงครามในอิหร่าน) ทำการโจมตีประเทศสมาชิกนาโต (NATO) ในแถบทะเลบอลติก รวมถึงกดดันรัสเซียเรื่องการจับมือทางทหารกับอิหร่านด้วย โดยภายหลังจากผู้อำนวยการ CIA เดินทางกลับ รัสเซียได้ตอบโต้ด้วยการยกระดับการป้องปรามเชิงยุทธศาสตร์ (Strategic Deterrence) ทันที ทั้งนี้ ในวันที่ 28 ส.ค. 69 ประธานาธิบดีปูตินสั่งการให้ทดสอบขีปนาวุธข้ามทวีป (ICBM) ชนิดเชื้อเพลิงแข็งแบบเคลื่อนที่ได้ตระกูล Yars จากฐานปล่อยจรวดเพลเซตสก์ (Plesetsk) พุ่งทะยานข้ามทวีปกว่า 6,700 กิโลเมตร ไปตกยังสนามทดสอบคูรา (Kura) บนคาบสมุทรคัมชัตกา นอกจากนี้ ยังมีข่าวการทดสอบขีปนาวุธความเร็วเหนือเสียง (ไฮเปอร์โซนิก) ที่ยิงได้ไกลถึงแผ่นดินสหรัฐฯ การกระทำเช่นนี้ เพื่อเป็นการส่งสัญญาณไปถึงชาติตะวันตกไม่ให้ส่งอาวุธไปช่วยยูเครนในสงครามที่ดำเนินอยู่

เสถียรภาพความมั่นคงภายใน และการปรับตัวทางเศรษฐกิจ แม้ว่าชาติตะวันตกจะพยายามอย่างหนักในการใช้มาตรการคว่ำบาตร เพื่อทำลายเศรษฐกิจรัสเซีย แต่ทว่าผลลัพธ์ที่ได้กลับสะท้อนให้เห็นถึงขีดความสามารถในการพึ่งพาตนเองของรัสเซีย โดยการปรับโครงสร้างสู่ “เศรษฐกิจแบบสงคราม” (War Economy) ได้กลายเป็นกลไกสำคัญที่ช่วยกระตุ้นอุตสาหกรรมความมั่นคงและการผลิตภายในประเทศให้เติบโตอย่างก้าวกระโดด ขณะเดียวกัน ธนาคารกลางรัสเซียยังสามารถบริหารจัดการความท้าทายด้านเงินเฟ้อได้อย่างมีเสถียรภาพผ่านการตรึงอัตราดอกเบี้ยไว้ที่ร้อยละ 14 ซึ่งช่วยประคองเศรษฐกิจให้ยังคงรักษาทิศทางบวกไว้ได้ (คาดการณ์ GDP ที่ร้อยละ 0-1) ประกอบกับรัสเซียยังประสบความสำเร็จทางเศรษฐกิจอีกประการ ด้วยการจัดตั้งเครือข่ายโลจิสติกส์ทางเลือก ซึ่งฝ่ายตะวันตกพยายามโจมตีและเรียกว่า “กองเรือเงา” (Shadow Fleet) โดยเครือข่ายนี้ช่วยให้รัสเซียสามารถส่งออกพลังงานไปยังตลาดใหญ่อย่างจีนและอินเดียได้อย่างต่อเนื่อง ซึ่งสร้างรายได้มหาศาลและสามารถหล่อเลี้ยงความมั่นคงภายในประเทศ



ความร่วมมือบนเวทีพหุภาคี ขณะที่ความสัมพันธ์กับชาติตะวันตกอยู่ในจุดแตกหัก รัสเซียยังคงเดินหน้ายุทธศาสตร์มุ่งสู่ตะวันออกและกระชับความสัมพันธ์กับกลุ่มประเทศโลกใต้ล่าสุดในการประชุมสุดยอดองค์การความร่วมมือเซี่ยงไฮ้ (SCO Summit) ครั้งที่ 26 ณ กรุงบิชเคก ประเทศคีร์กีซสถาน ในช่วงปลายเดือน ส.ค. ถึงต้น ก.ย. 69 โดยประธานาธิบดีปูติน และประธานาธิบดีสี จิ้นผิง ได้ผลักดันมาตรการยกเว้นการตรวจลงตรา (Visa-free) ถาวร เพื่อกระตุ้นการท่องเที่ยว และการค้าวิภาคีให้แน่นแฟ้นยิ่งขึ้น ในเวทีเดียวกันยังปรากฏความสัมพันธ์ที่ซับซ้อนระหว่างรัสเซีย จีน และอินเดีย แม้นายกรัฐมนตรีนเรนทรา โมดี จะเรียกร้องต่อรัสเซียให้พิจารณายุติสงครามเพื่อ “มนุษยชาติ” แต่ท่าทีดังกล่าวเป็นเพียงกลยุทธ์การรักษาสมดุลทาง

ยุทธศาสตร์ (Strategic Autonomy) ของอินเดียเท่านั้น ซึ่งในความเป็นจริงอินเดียยังคงพึ่งพาพลังงานราคาถูกจากรัสเซีย ขณะเดียวกันประธานาธิบดีปูตินได้เชิญนายกฯ โมดี เดินทางเยือนรัสเซียอย่างเป็นทางการในช่วงปลายปี

นอกจากนี้ ***ด้านความร่วมมือทางทางเศรษฐกิจ*** รัสเซียยังเดินหน้าทำลายการผูกขาดทางเศรษฐกิจของชาติตะวันตกด้วยการผลักดันระบบการเงินข้ามชาติทางเลือกผ่านกลุ่ม BRICS อย่างเป็นรูปธรรม โดยเมื่อวันที่ 24-25 ก.ค. 69 รัสเซียได้เป็นเจ้าภาพการประชุมระดับรัฐมนตรีคลังเพื่อเร่งทดสอบแพลตฟอร์ม “BRICS Pay” มุ่งสร้างกลไกอิสระทดแทนระบบ SWIFT เพื่อลดการพึ่งพาสกุลเงินดอลลาร์ (De-dollarization) ซึ่งต่อมาในช่วงกลางเดือน ส.ค. 69 รัสเซียประสบความสำเร็จในการนำร่องทำธุรกรรมข้ามพรมแดนด้วยสกุลเงินท้องถิ่นร่วมกับพันธมิตรใหม่ได้แบบร้อยเปอร์เซ็นต์ ทั้งนี้ความสำเร็จในการสร้างสถาปัตยกรรมทางการเงินที่ปลอดภัยและเป็นอิสระจากมาตรการคว่ำบาตรนี้ ได้รับการตอบรับอย่างมากจากกลุ่มประเทศโลกใต้ (Global South) โดยรัฐบาลเครมลินเปิดเผยเมื่อวันที่ 2 ก.ย. 69 ว่ามีประเทศเศรษฐกิจใหม่กว่า 15 ประเทศยื่นจำนงขอเข้าร่วมเป็นสมาชิก BRICS อย่างเป็นทางการ สิ่งนี้ตอกย้ำให้เห็นถึงความสำเร็จและบทบาทหัวหอกของรัสเซียในการนำจัดระเบียบโลกใหม่แบบหลายขั้วอำนาจ (Multipolar World) ที่สามารถท้าทายชาติตะวันตกได้อย่างสมบูรณ์



กล่าวโดยสรุป จากสถานการณ์ของรัสเซียในห้วง ก.ค.-ก.ย. 69 สะท้อนให้เห็นถึงความสำเร็จในการปรับตัวเชิงยุทธศาสตร์เพื่อรับมือกับสงครามยืดเยื้อและการคว่ำบาตรได้ ขณะเดียวกัน รัสเซียยังคงรักษาการขีดความสามารถทางทหารและการตอบโต้การโจมตีเชิงลึกของยูเครน ควบคู่กับการป้องปรามเชิงยุทธศาสตร์ (Strategic Deterrence) เพื่อส่งสัญญาณเตือนต่อสหรัฐฯ ขณะที่ด้านเศรษฐกิจและการต่างประเทศ รัสเซียเร่งขับเคลื่อน “เศรษฐกิจแบบสงคราม” ปรับใช้เส้นทางโลจิสติกส์ทางเลือกและขยายความร่วมมือด้านการเงินกับกลุ่ม BRICS และประเทศโลกใต้ (Global South) ซึ่งช่วยลดผลกระทบจากมาตรการคว่ำบาตรและเสริมบทบาทของรัสเซียในการผลักดันระเบียบโลกแบบหลายขั้วอำนาจ (Multipolar World) อย่างไรก็ตาม ความขัดแย้งระหว่างรัสเซีย-ยูเครนรวมถึงชาติตะวันตกนั้น ยังคงมีแนวโน้มเข้าสู่ “จุดตัดทางยุทธศาสตร์” ที่มีความตึงเครียดมากยิ่งขึ้น โดยรัสเซียมีแนวโน้มที่จะใช้เครือข่ายพันธมิตรตะวันออกและระบบเศรษฐกิจทางเลือกที่ตนเองสร้างขึ้น เพื่อใช้เป็นหนึ่งในเครื่องมือในการป้องกันการคว่ำบาตรและใช้เป็นฐานในการสนับสนุนสงครามต่อไป พร้อมทั้งเพิ่มแรงกดดันทางทหารในช่วงที่สหรัฐฯ ต้องแบ่งปันทรัพยากรไปยังสมรภูมิอื่น นอกจากนี้ ความได้เปรียบด้านพลังงานในช่วงฤดูหนาวของรัสเซีย ถือเป็นตัวแปรสำคัญที่จะเพิ่มแรงกดดันที่มีต่อยูเครน และเป็นจุดเปลี่ยนสำคัญที่จะบีบให้ชาติตะวันตกหรือ NATO อาจจะต้องตัดสินใจอีกครั้งระหว่างการเดินหน้าสนับสนุนทางทหารต่อไป หรือหันมาเจรจา ซึ่งจะส่งผลให้รัสเซียสามารถกุมความได้เปรียบและมีอำนาจต่อรองในการกำหนดทิศทางภูมิรัฐศาสตร์โลกในระยะยาวได้

3. ตะวันออกกลาง

สรุปสถานการณ์ตะวันออกกลาง

วิเคราะห์และเรียบเรียงโดย พ.อ.อนุพนธ์ นาคสุทธิ์ และ น.ส.กาญจนา เพิ่มพูน

สถานการณ์ความขัดแย้งในภูมิภาคตะวันออกกลางตั้งแต่เดือน ก.ค.-ก.ย. 69 มีความตึงเครียดระลอกใหม่อย่างมีนัยสำคัญ โดยเฉพาะการเผชิญหน้าระหว่างสหรัฐอเมริกาและอิหร่าน ตลอดจนความเปราะบางของข้อตกลงหยุดยิงในฉนวนกาซามีประเด็นสำคัญครอบคลุมหลายมิติ ดังนี้

1. การปะทะระหว่างสหรัฐฯ–อิหร่าน และวิกฤติช่องแคบฮอร์มุซ ช่วงต้นเดือนกรกฎาคม 2569 การโจมตีเรือพาณิชย์และการตอบโต้มีข้อตกลงหยุดยิงชั่วคราวก่อนหน้า เผชิญวิกฤตหลังเรือพาณิชย์และเรือบรรทุกพลังงาน 3 ลำ ถูกโจมตีบริเวณเส้นทางเดินเรือช่องแคบฮอร์มุซ สหรัฐฯ เปิดฉากโจมตีเป้าหมายทางทหารของอิหร่านกว่า 80 จุดรอบช่องแคบฮอร์มุซ โดยพุ่งเป้าไปที่เรดาร์ตรวจการณ์ ฐานปล่อยขีปนาวุธ และโครงสร้างป้องกันชายฝั่ง พร้อมคำเตือนจากประธานาธิบดีโดนัลด์ ทรัมป์ เกี่ยวกับการเข้าควบคุมหรือทำลายโครงสร้างพื้นฐานบนเกาะคาร์ก (Kharg Island) ซึ่งเป็นศูนย์กลางส่งออกน้ำมันหลักของอิหร่าน ทั้งนี้ กองกำลังพิทักษ์การปฏิวัติอิสลาม (IRGC) และกองทัพอิหร่านตอบโต้ด้วยการส่งอากาศยานไร้คนขับ (โดรน) และขีปนาวุธโจมตีเป้าหมายทางทหารของสหรัฐฯ ในบาห์เรนและคูเวต พร้อมประกาศหลักนิยมความมั่นคงใหม่ว่าจะไม่แยกแยะระหว่างกองกำลังสหรัฐฯ กับชาติพันธมิตรในอ่าวอาหรับหากเกิดการปะทะ



2. ความล้มเหลวด้านการทูตและ “Economic D-Day” (สิงหาคม 2569) เส้นตาย 60 วันสิ้นสุดลง กรอบเวลาเจรจา 60 วันภายใต้บันทึกความเข้าใจ (MoU) ด้านนิวเคลียร์และเสรีภาพการเดินเรือสิ้นสุดลงเมื่อวันที่ 16 สิงหาคม 2569 โดยทั้งสองฝ่ายไม่สามารถบรรลุข้อตกลงร่วมกันได้ อีกทั้งการประกาศสงครามเศรษฐกิจเบ็ดเสร็จในวันที่ 19 สิงหาคม 2569 ประธานาธิบดีสหรัฐฯ ประกาศยุทธศาสตร์ **“Economic D-Day”** เพื่อตัดวงจรทางการเงินและปิดล้อมอิหร่าน โดยขู่คว่ำบาตรขั้นสูงสุดต่อประเทศ องค์กรธุรกิจ และสถาบันการเงินใดๆ ที่ทำธุรกรรมหรือให้ความช่วยเหลือทางการเงินแก่อิหร่าน ขณะที่กระทรวงการคลังสหรัฐฯ มุ่งเป้าทลายเครือข่ายธนาคารเงา (Shadow Banking System) ของอิหร่านทั่วโลก นอกจากนี้ รัฐสภาและกระทรวงการต่างประเทศอิหร่านตอบโต้คำขู่ โดยยืนยันอำนาจอธิปไตยเหนือช่องแคบฮอร์มุซ ผลักดันมาตรการจำกัดการเดินเรือ และเตือนว่าจะไม่ยอมจำนนต่อแรงกดดันทางเศรษฐกิจ

3. การเปิดฉากโจมตีรอบใหม่ (ปลายสิงหาคม – ต้นกันยายน 2569) กองทัพสหรัฐฯ ยกระดับการโจมตีทางอากาศรอบใหม่ต่อฐานปล่อยจรวด เรือตรวจการณ์ และเรือบรรทุกน้ำมันที่เชื่อมโยงกับรัฐบาลอิหร่านในพื้นที่ทางตอนใต้และจังหวัดคูเซสถาน (Khuzestan) ซึ่งฝ่ายสหรัฐฯ ระบุว่าเป็นการทำลายขีดความสามารถทางทหารเพื่อควบคุมความปลอดภัยของเส้นทางเดินเรือ ทั้งนี้ กองกำลัง IRGC ของอิหร่านเตือนว่ามีเรือบรรทุกน้ำมันชนทุ่นระเบิดในช่องแคบฮอร์มุซหลังใช้เส้นทางที่เตหะรานไม่อนุญาต ควบคู่กับการยิงโดรนโจมตีฐานทัพอากาศ Ali Al Salem ในคูเวต รวมถึงฐานที่ตั้งทางทหารของสหรัฐฯ ในอิรักและยูเออี ก่อให้เกิดความเสียหายต่อกำลังพลและยุทโธปกรณ์ ส่งผลให้ราคาน้ำมันและความเสี่ยงทางภูมิรัฐศาสตร์ในอ่าวเปอร์เซียพุ่งสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง

อย่างไรก็ตาม จากสถานการณ์ดังกล่าว ยังส่ง**ผลกระทบด้านมนุษยธรรม** สำนักงานเพื่อการประสานงานด้านมนุษยธรรมแห่งสหประชาชาติ (UN OCHA) รายงานว่าการยกระดับการสู้รบส่งผลให้มีพลเรือนเสียชีวิตและบาดเจ็บในอิหร่านและพื้นที่โดยรอบ พร้อมกระทบต่อระบบสาธารณูปโภคและเส้นทางส่งความช่วยเหลือผ่านอียิปต์และจอร์แดน

ขณะเดียวกัน สถานการณ์ในฉนวนกาซาและเวสต์แบงก์ ด้านการคุมพื้นที่แนวกันชน (Yellow Line) ปฏิบัติการทางทหารได้ลดระดับลงจากปีก่อนหน้า ทว่ากองทัพอิสราเอลยังคงมุ่งเน้นการควบคุมแนวกันชนความมั่นคงตามแนวเส้นสีเหลือง (Yellow Line) รวมถึงปฏิบัติการพุ่งเป้าต่อแกนนำและเครือข่ายรักษาความปลอดภัยของฮามาสในพื้นที่ตอนเหนือและตอนกลาง แม้จะมีกรอบข้อมติคณะมนตรีความมั่นคงแห่งสหประชาชาติ (UNSC Resolution 2803) แต่การปฏิบัติตามแผนสันติภาพยังชะงักงัน เนื่องจากประเด็นการปลดอาวุธของกลุ่มฮามาส การถอนกำลังของกองทัพอิสราเอล (IDF) และโครงสร้างการบริหารจัดการการปกครองช่วงเปลี่ยนผ่านยังไม่สามารถตกลงกันได้ นอกจากนี้วิกฤตองค์กรช่วยเหลือทางมนุษยธรรม องค์กรบรรเทาทุกข์สากลหลายแห่งเผชิญกับอุปสรรคทางกฎระเบียบและการตรวจคัดกรองจากทางการอิสราเอล ส่งผลต่อการส่งมอบเสบียงอาหารและยาให้แก่พลเรือน ขณะที่ความรุนแรงและการขยายถิ่นฐานในเขตเวสต์แบงก์ยังคงบั่นทอนความเป็นไปได้ของแนวทางสองรัฐ (Two-State Solution)



ในห้วงเวลาดังกล่าว แนวรบเลบานอนและกลุ่มฮิซบอลเลาะห์ มีการกดดันทางยุทธวิธีในพื้นที่ตอนใต้ แม้ภาพรวมของการยิงตอบโต้ข้ามพรมแดนจะชะลอความถี่ลงจากช่วงวิกฤตหนัก แต่กองทัพอิสราเอลยังคงรักษาระดับการกดดันทางทหาร ล่าสุดต้นเดือนกันยายน 2569 กองกำลังฝ่ายอิสราเอลได้ปฏิบัติการกวาดล้างเครือข่ายอุโมงค์และฐานที่มั่นสำคัญของกลุ่มฮิซบอลเลาะห์บริเวณแนวสันเขา อาลี อัล-ตาฮิร (Ali al Taher) ในเขตนาบาตีเยห์ หลังปิดล้อมมานานหลายเดือน อีกทั้งการแบ่งขั้วในตะวันออกกลาง ชาติในกลุ่มอ่าวอาหรับดำเนินนโยบายอย่างระมัดระวังเพื่อไม่ให้ตนเองกลายเป็นสมรภูมิปะทะ ระหว่างการกดดันทางเศรษฐกิจของสหรัฐฯ และการตอบโต้ทางยุทธศาสตร์ของอิหร่าน

โดยสรุป สถานการณ์ตะวันออกกลางยังคงติดหล่มวิกฤตหลายมิติพร้อมกัน ทั้งการเผชิญหน้าทางยุทธศาสตร์ระหว่างมหาอำนาจและปัญหาความมั่นคงระดับท้องถิ่น ซึ่งพร้อมจะปะทุเป็นความขัดแย้งระลอกใหม่ได้ทุกขณะ

4. เอเชียใต้

สรุปสถานการณ์เอเชียใต้

วิเคราะห์และเรียบเรียงโดย พ.อ.อนุพนธ์ นาคสุทธิ์ และ น.ท.หญิง ภัสวรรณ ศรีธนวิบูญชัย ร.น.

สถานการณ์ของเอเชียใต้ ด้านความสัมพันธ์ระหว่างประเทศและความมั่นคงภายในประเทศในห้วงเดือน ก.ค.-ก.ย. 69 มีประเด็นความเคลื่อนไหวสำคัญ สรุปได้ดังนี้

4.1 อินเดีย

เหตุประท้วงของกลุ่มเยาวชนครั้งใหญ่ในอินเดีย เมื่อวันที่ 20 ก.ค. 69 เกิดเหตุประท้วงครั้งใหญ่ โดยกลุ่มผู้ชุมนุมที่เป็นเยาวชนอินเดียจากความไม่พอใจต่อปัญหาการรั่วไหลและความผิดปกติของการสอบ National Eligibility cum Entrance Test-Undergraduate (NEET-UG) ซึ่งเป็นการสอบระดับชาติสำหรับผู้ที่ต้องการเข้าเรียนแพทยศาสตร์ หลังนักเรียนจำนวนมากต้องเผชิญกับความไม่แน่นอนเกี่ยวกับผลสอบและการสอบใหม่ตั้งแต่เดือน พ.ค. 69 ที่ผ่านมา จนทำให้หลายฝ่ายเรียกร้องให้รัฐบาลรับผิดชอบต่อระบบการสอบที่ไม่โปร่งใส โดยกลุ่มเยาวชนเริ่มรวมตัวกันบนโซเชียลมีเดีย จนเกิดขบวนการเยาวชนที่เรียกว่า Cockroach Janta Party (CJP) โดยชื่อ “Cockroach” ถูกนำมาใช้ในลักษณะเสียดสีและกลายเป็นสัญลักษณ์ของการเคลื่อนไหวจากโลกออนไลน์สู่การชุมนุมบนท้องถนน และมีผู้เข้าร่วมชุมนุมจากทั้งนักเรียนนักศึกษา คนทำงาน และกลุ่มสนับสนุนอื่น ๆ จำนวนมาก



ทั้งนี้ กลุ่มผู้ชุมนุมได้จัดการเดินขบวนประท้วงครั้งใหญ่ในกรุงนิวเดลีมุ่งหน้าไปยังรัฐสภาอินเดีย โดยกลุ่มผู้ชุมนุมต้องการกดดันรัฐบาลและเรียกร้องให้นายธรรมเมนทรา ปราธาน รัฐมนตรีศึกษาธิการ ลาออกจากตำแหน่ง เนื่องจากถูกมองว่าต้องรับผิดชอบต่อวิกฤติการสอบและปัญหาข้อสอบรั่ว อนึ่ง ระหว่างการเดินขบวนตำรวจได้ตั้งแนวกั้นเพื่อไม่ให้กลุ่มผู้ชุมนุมเดินทางต่อไปยังรัฐสภา จนเกิดการปะทะกับตำรวจที่มีการใช้แก๊สน้ำตาและกระบองเพื่อควบคุมฝูงชน ขณะที่ตำรวจกล่าวหาว่ากลุ่มผู้ชุมนุมบางส่วนใช้ความรุนแรงและทำร้ายเจ้าหน้าที่ จนทำให้เหตุประท้วงครั้งนี้จากเดิมที่เป็นการเคลื่อนไหวปัญหาการศึกษา กลายเป็นการประท้วงทางการเมืองระดับประเทศ

หลังเหตุการณ์วันที่ 20 ก.ค. 69 ได้เกิดแรงกดดันต่อรัฐบาลเพิ่มขึ้นอย่างมาก โดยการประท้วงดำเนินต่อไป พร้อมกับการเจรจาระหว่างรัฐบาลและตัวแทนของ CJP จนเมื่อวันที่ 25 ก.ค. 69 ได้เกิดจุดเปลี่ยนสำคัญของเหตุการณ์ เมื่อนายปราธานประกาศลาออกจากตำแหน่งรัฐมนตรีศึกษาธิการ ทั้งนี้ ภายหลังการลาออกกลุ่มผู้ชุมนุมออกมาประกาศว่าการเคลื่อนไหวประสบความสำเร็จ ก่อนที่ CJP จะประกาศยุติการประท้วงระดับประเทศในวันเดียวกัน โดยรัฐบาลยอมรับข้อเรียกร้องหลายประการของกลุ่ม รวมถึงการปฏิรูประบบการสอบครั้งใหญ่

บังกลาเทศเตือนว่าชีค ฮาสินาอาจถูกจำคุกหากกลับประเทศ เมื่อวันที่ 13 ก.ค. 69 รัฐบาลบังกลาเทศระบุว่า ชีค ฮาสินา อดีตนายกรัฐมนตรีซึ่งพำนักอยู่ในอินเดีย จะต้องเผชิญโทษจำคุกหากเดินทางกลับบังกลาเทศ หลังถูกศาลบังกลาเทศตัดสินประหารชีวิตจากคดีปราบปรามการประท้วงของนักศึกษาในปี 2567 ขณะที่เธอปฏิเสธข้อกล่าวหาและระบุว่าคดีมีแรงจูงใจทางการเมือง ทั้งนี้ รัฐบาลบังกลาเทศชุดปัจจุบันได้ร้องขอให้อินเดียส่งตัวฮาสินากลับประเทศ แต่อินเดียยืนยันว่าอยู่ระหว่างพิจารณาคำร้องตามกระบวนการทางกฎหมายของตนเอง

เมื่อวันที่ 9 ส.ค. 69 เกิดการเคลื่อนไหวทางการทูตอย่างต่อเนื่อง หลังนายดีเนช ตรีวาดี เอกอัครราชทูตอินเดียประจำบังกลาเทศคนใหม่ เข้าพบนายกรัฐมนตรีทาริก ราห์มานของบังกลาเทศ ในการพบกันฝ่ายบังกลาเทศย้ำให้อินเดียเร่งกระบวนการส่งตัวฮาสินากลับบังกลาเทศ และยังขอให้ส่งตัวบุคคลที่ถูกกล่าวหาว่าเกี่ยวข้องกับการสังหารนายชารีฟ ออสมาน บิน ฮาดี นักเคลื่อนไหวทางการเมือง กลับมาดำเนินคดีด้วย อย่างไรก็ตามฝ่ายอินเดียระบุว่าคำร้องส่งผู้ร้ายข้ามแดนจะได้รับการพิจารณาตามกระบวนการทางกฎหมาย

ก่อนหน้านี้เมื่อวันที่ 5 ส.ค. 69 ซึ่งตรงกับวันครบรอบ 2 ปี การล่มสลายของรัฐบาล ฮาสินาได้ปรากฏตัวในกรุงนิวเดลี โดยได้เข้าร่วมกิจกรรมและพูดคุยกับสื่อเกี่ยวกับสถานการณ์ทางการเมืองในบังกลาเทศ เหตุการณ์นี้ทำให้รัฐบาลบังกลาเทศไม่พอใจอย่างมาก เพราะก่อนหน้านั้นรัฐบาลบังกลาเทศได้ขอให้อินเดียไม่เปิดพื้นที่ให้ฮาสินา ใช้แผ่นดินอินเดียในการแสดงจุดยืนทางการเมือง โดยฝ่ายบังกลาเทศมองว่าการเปิดพื้นที่ดังกล่าวไม่สอดคล้องกับความพยายามฟื้นฟูความสัมพันธ์ ขณะที่กระทรวงการต่างประเทศอินเดียชี้แจงว่าอินเดียไม่ได้เป็นผู้จัดหรือสนับสนุนกิจกรรมดังกล่าว และไม่ได้รับรองข้อความหรือความคิดเห็นที่ฮาสินากล่าว

ทั้งนี้ นายกรัฐมนตรีราห์มานของบังกลาเทศได้รับคำเชิญจากอินเดียให้เดินทางเยือนอินเดีย และเข้าร่วมการประชุมสุดยอดผู้นำกลุ่ม BRICS (BRICS Summit) ที่กรุงนิวเดลีในวันที่ 12-13 ก.ย. 69 ในฐานะประธานกลุ่มความร่วมมือระหว่างประเทศในภูมิภาคอ่าวเบงกอล (BIMSTEC) อย่างไรก็ตาม ฝ่ายบังกลาเทศยังไม่ได้ตอบรับคำเชิญ และระบุว่า

ต้องการให้เกิด “สภาพแวดล้อมทางการทูตที่เอื้ออำนวย” ก่อนที่นายกรัฐมนตรีบังกลาเทศจะเดินทางไปเยือนอินเดีย ด้านกระทรวงการต่างประเทศอินเดียระบุว่า อินเดียต้องการมีความสัมพันธ์ที่ “สร้างสรรค์และมองไปข้างหน้า” กับบังกลาเทศ และยืนยันว่าคำเชิญให้นายกรัฐมนตรีราห์มานเยือนอินเดียยังคงมีอยู่

4.2 ปากีสถาน

ปากีสถานพร้อมตอบโต้หลังอินเดียยืนยันระงับสนธิสัญญาแม่น้ำสินธุ เมื่อวันที่ 14 ส.ค. 69 นายกรัฐมนตรีเชห์บาซ ชารีฟของปากีสถาน กล่าวในงานวันชาติของปากีสถานว่า ทุกหยดน้ำของปากีสถานถือเป็นเส้นแดง และเตือนว่าหากอินเดียพยายามทำให้ปากีสถานสูญเสียน้ำ ปากีสถานจะตอบโต้โดยตรง ทั้งนี้ นายกรัฐมนตรีชารีฟยังระบุว่าปากีสถานต้องการสันติภาพ แต่ไม่ควรถูกมองว่าความต้องการสันติภาพหมายถึงความอ่อนแอ นอกจากนี้เขายังกล่าวว่าปากีสถานจะยังคงสนับสนุนสิทธิในการกำหนดอนาคตของชาวแคชเมียร์ตามจุดยืนของปากีสถาน

ภายหลังคำกล่าวของนายกรัฐมนตรีชารีฟ กระทรวงการต่างประเทศอินเดียยืนยันว่า จุดยืนของอินเดียต่อสนธิสัญญาแม่น้ำสินธุไม่มีการเปลี่ยนแปลง และย้ำจุดยืนเรื่องดินแดนว่าแคว้นจัมมูและแคชเมียร์และลาดักห์ เป็นส่วนหนึ่งของอินเดียโดยสมบูรณ์

ก่อนหน้านี้รัฐบาลอินเดียยืนยันว่าสนธิสัญญาแม่น้ำสินธุปี 2503 ยังคงถูกระงับ และจะไม่กลับมาดำเนินการตามกรอบเดิม จนกว่าปากีสถานจะยุติสิ่งที่อินเดียเรียกว่าการสนับสนุนการก่อการร้ายข้ามพรมแดน ทั้งนี้การยืนยันดังกล่าวเกิดขึ้นหลังมีข้อกล่าวหาว่าอินเดียจงใจควบคุมการไหลของน้ำในแม่น้ำเจนาบ จนทำให้เกิดน้ำท่วมในปากีสถาน โดยอินเดียปฏิเสธและระบุว่าปริมาณน้ำที่เพิ่มขึ้นระหว่างวันที่ 20-23 ก.ค. 69 เกิดจากฝนมรสุมที่ตกหนักบริเวณต้นน้ำ ไม่ใช่การปล่อยหรือปิดกั้นน้ำโดยเจตนา

อนึ่ง การวิเคราะห์ล่าสุดจากสถาบันเอเชียใต้ศึกษาของสิงคโปร์ระบุว่า ทั้งสองประเทศมี**การตีความสถานะของสนธิสัญญาแม่น้ำสินธุแตกต่างกันอย่างมาก** โดยอินเดียมองว่าการระงับสนธิสัญญายังคงมีผลจากบริบทด้านความมั่นคง ขณะที่ปากีสถานยืนยันว่าการระงับฝ่ายเดียวไม่สามารถทำลายพันธกรณีตามสนธิสัญญาได้ ซึ่งความไม่แน่นอนดังกล่าวทำให้เรื่องน้ำกลายเป็นหนึ่งในประเด็นที่มีศักยภาพที่จะทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างสองประเทศตึงเครียดต่อเนื่อง แม้จะไม่มีการสู้รบโดยตรงก็ตาม

ปากีสถาน ซาอุดีอาระเบีย และตุรกีร่วมลงนามใน Mecca Pact เมื่อวันที่ 7 ส.ค. 69 ปากีสถาน ซาอุดีอาระเบีย และตุรกี ได้ร่วมลงนามใน Mecca Pact หรือชื่อทางการว่า Makkah Joint Defence Agreement ที่นครเมกกะของซาอุดีอาระเบีย ทั้งนี้ แก่นของข้อตกลงคือการสร้างระบบป้องปรามร่วมและยกระดับความร่วมมือด้านกลาโหม



โดยทั้ง 3 ประเทศประกาศหลักการสำคัญว่า การโจมตีด้วยอาวุธต่อประเทศหนึ่งจะถือเป็นการโจมตีต่อทั้ง 3 ประเทศ และจะเพิ่มความร่วมมือด้านกลาโหม รวมถึงอุตสาหกรรมป้องกันประเทศ และความสามารถในความร่วมมือทางทหาร โดยรัฐมนตรีต่างประเทศตุรกีอธิบายว่า หลักการของ Mecca Pact มีลักษณะทางเทคนิคใกล้เคียงมาตรา 5 ของสนธิสัญญาป้องกันแอตแลนติกเหนือ (NATO) โดยหากเกิดการโจมตี สมาชิกจะต้องหารือกันก่อนว่าประเทศที่ถูกโจมตีต้องการความช่วยเหลือแบบใด ระดับไหน และในรูปแบบใด แต่ไม่ได้หมายความว่าทุกประเทศจะต้องส่งทหารเข้าสงครามโดยอัตโนมัติทันที นอกจากนี้ ข้อตกลงนี้ไม่ได้เข้ามาแทนที่ข้อตกลงด้านความมั่นคงเดิมของสมาชิก ขณะที่รัฐมนตรีต่างประเทศปากีสถานย้ำว่า เป็นข้อตกลงเชิงป้องกัน สอดคล้องกับสิทธิในการป้องกันตนเองและการป้องกันร่วมตามมาตรา 51 ของกฎบัตรสหประชาชาติ ขณะที่เมื่อวันที่ 25 ส.ค 69 บังกลาเทศระบุถึงการพิจารณาการเข้าร่วม Mecca Pact โดยรัฐมนตรีช่วยต่างประเทศบังกลาเทศกล่าวว่า บังกลาเทศมองคำเชิญจากซาอุดีอาระเบียในทางบวก

ทั้งนี้ เมื่อวันที่ 31 ส.ค. 69 ได้มีการประชุมที่กรุงอิสตันบูลของตุรกี ซึ่งถือเป็นก้าวสำคัญหลังการลงนาม Mecca Pact เนื่องจากเป็นการประชุมอย่างเป็นทางการครั้งแรกของคณะกรรมการ Strategic Political and Defence Committee ที่รวมฝ่ายการทูต กลาโหม และผู้นำทหารของซาอุฯ ตุรกี และปากีสถานเข้าด้วยกัน โดยทั้ง 3 ฝ่ายตกลงเดินหน้าสร้างกลไกความร่วมมือให้เป็นรูปธรรม โดยให้มีการตั้งสำนักงานเลขาธิการที่ซาอุดีอาระเบีย และให้ปากีสถานเสนอชื่อเลขาธิการคนแรกและดำรงตำแหน่งเป็นเวลา 3 ปี นอกจากนี้ยังมีข้อตกลงเพิ่มการซ้อมรบ ความสามารถในการทำงานร่วมกัน อุตสาหกรรมป้องกันประเทศ และวางกรอบสำหรับการรับสมาชิกใหม่ และมีชื่อเรียกอย่างเป็นทางการว่า Makkah Defence Alliance

บทสรุป สถานการณ์ในเอเชียใต้ห้วงเดือน ก.ค.-ก.ย. 69 สะท้อนความไม่พอใจภายในประเทศควบคู่กับความตึงเครียดทางการทูตและความมั่นคง ทั้งจากปัญหาข้อสอบ NEET-UG ในอินเดีย ความสัมพันธ์อินเดียและบังกลาเทศในประเด็นอดีตนายกรัฐมนตรีฮาซีนา และข้อพิพาทเรื่องแม่น้ำสินธุระหว่างอินเดียและปากีสถาน ขณะเดียวกัน การลงนาม Mecca Pact ระหว่างปากีสถาน ซาอุดีอาระเบีย และตุรกี และความเป็นไปได้ที่บังกลาเทศจะเข้าร่วม ได้สะท้อนการขยายความร่วมมือด้านกลาโหมและการป้องกันร่วมที่อาจส่งผลต่อภูมิทัศน์ความมั่นคงของภูมิภาค

5. ออสเตรเลีย

สรุปสถานการณ์ออสเตรเลีย

วิเคราะห์และเรียบเรียงโดย พ.อ.อนุพนธ์ นาคสุทธิ์ และ ร.อ.หญิง ภิรัญชญา อุไรรัตน์

สถานการณ์ของออสเตรเลีย ด้านความสัมพันธ์ระหว่างประเทศและความมั่นคงภายในประเทศในห้วงเดือน ก.ค.-ก.ย. 69 มีประเด็นความเคลื่อนไหวสำคัญ สรุปได้ดังนี้

เมื่อ 15 ก.ค.69 **ออสเตรเลียประกาศมาตรฐานใหม่สำหรับ AI เพื่อควบคุมผลกระทบด้านพลังงานและลิขสิทธิ์** นายแอนโทนี อัลบาเนซี นรม.ออสเตรเลีย เผยแพร่แถลงการณ์ว่า รัฐบาลออสเตรเลียประกาศจัดทำกรอบการทำงานด้านปัญญาประดิษฐ์ (Artificial Intelligence-AI) เพื่อผลประโยชน์ของประเทศ พร้อมรักษาความปลอดภัยให้แก่ประชาชนได้อย่างเหมาะสม โดยจะกำหนดมาตรฐานสำหรับศูนย์ข้อมูลขนาดใหญ่



(Data Centre) ให้ต้องจัดหาแหล่งพลังงานใหม่ของตนเอง และรับผิดชอบค่าใช้จ่ายระบบไฟฟ้าทั้งหมด เพื่อไม่ให้ส่งผลกระทบต่อค่าไฟฟ้าของประชาชน รวมถึงควบคุมการใช้น้ำอย่างมีประสิทธิภาพ และจะกำหนดกฎเกณฑ์ทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการฝึก AI (AI training) เพื่อคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญาของนักดนตรี นักเขียน และศิลปินชาวออสเตรเลีย โดยห้ามบริษัทพัฒนา AI นำผลงานสร้างสรรค์ไปใช้ในการฝึก AI โดยปราศจากการควบคุมหรือความยินยอมจากเจ้าของผลงาน นอกจากนี้ รัฐบาลได้จัดตั้งสำนักงานปัญญาประดิษฐ์ (Office of AI) ภายใต้สังกัดสำนักนายกรัฐมนตรี (Department of the Prime Minister and Cabinet) โดยมีผลบังคับใช้ทันที เพื่อเร่งรัด

การดำเนินงานตามมาตรฐานดังกล่าว ทั้งนี้ รัฐบาลจะเสนอแนวทางนี้ให้รัฐสภาพิจารณาใน ส.ค.69 และคาดว่าจะสามารถออกเป็นกฎหมายในช่วงต้นปี 2570 ซึ่งจะทำให้**ออสเตรเลียเป็นประเทศแรกในโลกที่มีการออกกฎหมายควบคุมมาตรฐานศูนย์ข้อมูลและการฝึก AI**

เมื่อ 24 ก.ค.69 **ออสเตรเลียเพิ่มงบประมาณพัฒนาอู่ต่อเรือดำน้ำเพื่อรองรับโครงการ AUKUS** โดยรัฐบาลออสเตรเลียประกาศจัดสรรงบประมาณเพิ่มเติม 4,600 ล้านดอลลาร์ออสเตรเลีย (ประมาณ 108,370 ล้านบาท) ให้แก่อู่ต่อเรือ Osborne ในนครแอดิเลด รัฐเซาท์ออสเตรเลีย



เพื่อพัฒนาเป็นอู่ต่อเรือดำน้ำแห่งใหม่สำหรับสร้างเรือดำน้ำพลังงานนิวเคลียร์ชั้น AUKUS จำนวน 5 ลำ โดยมีกำหนดส่งมอบเรือลำแรกในช่วงต้นทศวรรษ 2040 งบประมาณดังกล่าวเพิ่มเติมจากงบประมาณเดิม 3,900 ล้านดอลลาร์ออสเตรเลีย (ประมาณ 91,877 ล้านบาท) ส่งผลให้เงินลงทุนรวมสำหรับโครงการเพิ่มเป็น 8,500 ล้านดอลลาร์ออสเตรเลีย (ประมาณ 200,249 ล้านบาท) โดยอู่ต่อเรือ Osborne จะมีพื้นที่เพิ่มขึ้นประมาณ 10 เท่าจากเดิม พร้อมก่อสร้างโรงงานประกอบชิ้นส่วน โครงสร้างพื้นที่ติดตั้งอุปกรณ์ และพื้นที่ทดสอบเรือ ขณะที่นายริชาร์ด มาร์ลส์ รอง นรม. และ รมว.กห.ออสเตรเลีย ระบุว่า การลงทุนดังกล่าวเป็นก้าวสำคัญในการพัฒนาขีดความสามารถของออสเตรเลียเองในการสร้างปฏิบัติการบำรุงรักษา และสนับสนุนกองเรือดำน้ำในอนาคต พร้อมยืนยันว่ากรอบความร่วมมือ AUKUS ยังคงดำเนินไปตามแผน

บทสรุป จากสถานการณ์ดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่า **ออสเตรเลียกำลังเร่งเสริมสร้างขีดความสามารถและความเป็นอิสระเชิงยุทธศาสตร์ของประเทศ** โดยให้ความสำคัญทั้งด้านเทคโนโลยี พลังงาน อุตสาหกรรม และความมั่นคงควบคู่กันการจัดทำมาตรฐาน AI แสดงให้เห็นถึงความพยายามของรัฐบาลในการกำกับเทคโนโลยี AI ให้เติบโตอย่างมีความรับผิดชอบ โดยควบคุมผลกระทบต่อระบบพลังงานและทรัพยากรน้ำ ตลอดจนคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญาของผู้สร้างสรรค์ ขณะที่การเพิ่มงบประมาณพัฒนาอู่ต่อเรือ Osborne ภายใต้กรอบ AUKUS สะท้อนความมุ่งหมายที่จะสร้างขีดความสามารถในการผลิต บำรุงรักษา และสนับสนุนเรือดำน้ำขั้นสูงภายในประเทศ ลดการพึ่งพาต่างชาติ และพัฒนาอุตสาหกรรมกลาโหมและเทคโนโลยีขั้นสูงในระยะยาว ทั้งนี้ทั้งสองนโยบายจึงสะท้อนทิศทางเดียวกัน คือ **การยกระดับโครงสร้างพื้นฐานที่มีความสำคัญต่ออำนาจแห่งชาติและสร้างความมั่นคงเชิงยุทธศาสตร์ในระยะยาว** โดยในอนาคตออสเตรเลียมีแนวโน้มก้าวขึ้นเป็นศูนย์กลางด้านเทคโนโลยี AI อุตสาหกรรมกลาโหม และโครงสร้างพื้นฐานขั้นสูงที่สำคัญของภูมิภาคอินโด-แปซิฟิก และมีบทบาทมากขึ้นในระบบความมั่นคงของสหรัฐฯ และพันธมิตรภายใต้กรอบ AUKUS

6. ยุโรป

สรุปสถานการณ์ยุโรป

วิเคราะห์และเรียบเรียงโดย พ.อ.อนุพนธ์ นาคสุทธิ์ และ นายรัตนกุล สารบรรณ

สถานการณ์ของยุโรป ด้านความสัมพันธ์ระหว่างประเทศและความมั่นคงภายในประเทศในห้วงเดือน ก.ค.-ก.ย. 69 มีประเด็นความเคลื่อนไหวสำคัญ สรุปได้ดังนี้

ช่วงระหว่างวันที่ 7-8 ก.ค. 69 องค์การสนธิสัญญาแอตแลนติกเหนือ หรือ NATO (North Atlantic Treaty Organization) จัดการประชุมสุดยอดผู้นำ ณ กรุงอังการา (Ankara) ประเทศตุรกี โดยมีสาระสำคัญในการปรับตัวของ NATO ให้มีขีดความสามารถด้านการป้องกันและการยับยั้งที่เข้มแข็งขึ้น ท่ามกลางภัยคุกคามจากรัสเซีย ความไม่มั่นคงในตะวันออกกลาง ภัยคุกคามแบบผสมผสาน (Hybrid Threats) และการแข่งขันเชิงยุทธศาสตร์ในระดับโลก ทั้งนี้การประชุมสะท้อนแนวโน้มการปรับตัวของ NATO สู่ “NATO 3.0” ในเชิงวิเคราะห์ โดยมุ่งให้ประเทศสมาชิกยุโรปและแคนาดารับผิดชอบด้านการป้องกันร่วมมากขึ้น ขณะที่ยังคงทำงานร่วมกับสหรัฐอเมริกา



อนึ่งการจัดประชุม ณ กรุงอังการามีนัยสำคัญทางภูมิรัฐศาสตร์ เนื่องจากตุรกีตั้งอยู่บริเวณจุดเชื่อมต่อระหว่างยุโรป เอเชีย และตะวันออกกลาง และมีบทบาทสำคัญต่อเสถียรภาพในทะเลดำ (Black Sea) จากการเป็นประเทศสมาชิก NATO ที่มีชายฝั่งทะเลดำและกำกับดูแลช่องแคบบอสฟอรัส (Bosphorus) และดาร์ดาแนลส์ (Dardanelles) ภายใต้อนุสัญญามงเทรอซ์ (Montreux Convention) ซึ่งกำหนดหลักเกณฑ์การเดินเรือและการผ่านของเรือรบเข้าสู่ทะเลดำ นอกจากนี้ ตุรกียังมีบทบาทในการรักษาช่องทางการติดต่อระหว่างรัสเซียและยูเครน จึงมีความสำคัญต่อความมั่นคงของภูมิภาค

ทั้งนี้ภายหลังการประชุม NATO ประกาศความคืบหน้าด้านการเสริมสร้างขีดความสามารถทางทหารและอุตสาหกรรมป้องกันประเทศ โดยมีการจัดซื้ออุทโธปกรณ์ใหม่มูลค่ามากกว่า 50,000 ล้านดอลลาร์สหรัฐ และเพิ่มการลงทุนด้านการผลิตยุทโธปกรณ์ภายในกลุ่มพันธมิตร ขณะที่ประเทศสมาชิกยุโรปและแคนาดามีเป้าหมายเพิ่มการใช้จ่ายด้านการป้องกันประเทศและความมั่นคงจากประมาณร้อยละ 4 ของ GDP ไปสู่ร้อยละ 5 ภายในปี 2035 โดยแบ่งเป็นการใช้จ่ายด้านขีดความสามารถทางทหารร้อยละ 3.5 และด้านความมั่นคง ที่เกี่ยวข้องสูงสุดร้อยละ 1.5 ควบคู่กับการพัฒนาขีดความสามารถต่อต้านระบบอากาศยานไร้คนขับ (Counter-UAS) ภายใต้โครงการ NATO’s Drone Edge เพื่อเสริมสร้างการยับยั้งและการป้องกันร่วมของ NATO



ต่อมาในช่วงปลายเดือน ก.ค. 69 เกิดกรณีชาวโมร็อกโกจำนวนกว่า 72,000 คนเดินทางเข้าสู่เซวตา (Ceuta) ดินแดนภายใต้อธิปไตยของสเปนในแอฟริกาเหนือ ท่ามกลางปัจจัยด้านเศรษฐกิจและสังคมของโมร็อกโก โดยอัตราการว่างงานในกลุ่มเยาวชนอยู่ที่ประมาณร้อยละ 37.3 ขณะที่เยาวชนอายุ 15–24 ปี ประมาณร้อยละ 25.2 อยู่ในกลุ่มที่ไม่ได้อยู่ในระบบการศึกษา การจ้างงาน หรือการฝึกอบรม (Not in Education, Employment, or Training: NEET) ในไตรมาสที่ 3 ของปี 2568 สถานการณ์ดังกล่าวสะท้อนข้อจำกัดในการดูดซับแรงงานของเศรษฐกิจโมร็อกโก ซึ่งอาจส่งผลต่อการสะสมทุนมนุษย์ ผลิตภาพแรงงาน และศักยภาพการเติบโตทางเศรษฐกิจในระยะยาว ตลอดจนเป็นปัจจัยผลักดันเชิงโครงสร้างต่อการย้ายถิ่นของประชากร

ขณะเดียวกัน การแพร่กระจายของข้อมูลผ่านสื่อสังคมออนไลน์ทั้งรูปภาพ วิดีโอ และข้อความ เกี่ยวกับการเดินทางเข้าสู่เซวตา มีส่วนสร้างความเข้าใจว่าการควบคุมชายแดนมีความหละหลวม และผู้ที่สามารถเข้าสู่ เซวตาได้อาจสามารถพำนักอยู่ในสเปนโดยไม่ถูกส่งกลับไปยังโมร็อกโก ส่งผลให้เกิดความเข้าใจคลาดเคลื่อนและเพิ่มแรงจูงใจให้

ประชาชนบางส่วนตัดสินใจเดินทางเข้าสู่เซวตา ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าปัจจัยด้านเศรษฐกิจและสังคมประกอบกับการแพร่กระจายของข้อมูลบิดเบือนสามารถเร่งแรงกดดันด้านการย้ายถิ่นจนยกระดับเป็นประเด็นด้านความมั่นคงชายแดนและความมั่นคงภายในของยุโรป

จากสถานการณ์ดังกล่าวจึงทำให้นางอัวร์ซูลา ฟ็อน แดร์ ไลเอิน (Ursula von der Leyen) นักการเมือง ชาวเยอรมันซึ่งดำรงตำแหน่งเป็นประธานคณะกรรมาธิการยุโรปเรียกร้องผ่านหนังสือถึงนายเปโดร ซานเชซ (Pedro Sánchez) นายกรัฐมนตรีสเปนเสริมความมั่นคงทางพรมแดนให้มีความเข้มแข็งมากขึ้น รวมถึงเป็นการสร้างความตระหนักต่อสหภาพยุโรปถึงความเปราะบางของการบริหารจัดการพรมแดนภายนอก โดยประเทศสมาชิก 22 ประเทศได้เรียกร้องให้มีการเสริมสร้างความเข้มแข็งของพรมแดนภายนอกยุโรปและมีการประชุมฉุกเฉินเพื่อหารือแนวทางรับมือ ขณะที่สเปนและอิตาลีได้กลับมาใช้มาตรการควบคุมพรมแดนระหว่างกันชั่วคราว สะท้อนว่าปัญหาการย้ายถิ่นสามารถขยายจากประเด็นมนุษยธรรมไปสู่ประเด็นความมั่นคงชายแดนและเสถียรภาพของเขตเชงเก้น (Schengen)

สรุปโดยภาพรวมในห้วงเดือน ก.ค.-ก.ย. 69 ยุโรปยังคงเผชิญความท้าทายจากระเบียบโลกที่เปลี่ยนแปลงและภัยคุกคามด้านความมั่นคงที่หลากหลาย ส่งผลให้ประเทศในภูมิภาคต้องทบทวนขีดความสามารถและบทบาทของตนเอง ขณะเดียวกัน ปัจจัยด้านเศรษฐกิจและสังคม โดยเฉพาะปัญหาการย้ายถิ่นและการว่างงานของเยาวชน ยังคงสร้างแรงกดดันต่อความมั่นคงภายในและเสถียรภาพของภูมิภาค

7. เอเชียตะวันออก

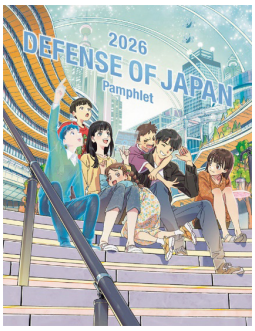
สรุปสถานการณ์เอเชียตะวันออก

วิเคราะห์และเรียบเรียงโดย พ.อ.อนุพนธ์ นาคสุทธิ์ และ น.ท.หญิง จิตราภรณ์ จิตรธร ร.น.

สถานการณ์ของเอเชียตะวันออก ด้านความสัมพันธ์ระหว่างประเทศและความมั่นคงภายในประเทศในห้วงเดือน ก.ค.-ก.ย. 69 มีประเด็นความเคลื่อนไหวสำคัญ สรุปได้ดังนี้

7.1 ญี่ปุ่น

การยกระดับขีดความสามารถในการป้องกันประเทศ ความเคลื่อนไหวทางทหารของญี่ปุ่นแสดงให้เห็นถึงการเร่งรัดสร้างขีดความสามารถในการโจมตีโต้ตอบ (Counter-strike capabilities) อย่างเป็นรูปธรรม โดยใน ก.ค.69 ญี่ปุ่นได้ทดสอบยิงขีปนาวุธโทมาฮอว์กด้วยกระสุนจริงสำเร็จ และต่อมาในปลาย ส.ค. เรือพิฆาต JS Chokai ได้เดินทางกลับถึงฐานทัพซาเซโบะหลังเสร็จสิ้นการติดตั้งระบบยิงขีปนาวุธโทมาฮอว์กในสหรัฐฯ ควบคู่ไปกับการออกเอกสาร Defense of Japan 2026 (White Paper) ระบุว่า จีน เกาหลีเหนือ และรัสเซีย เป็นภัยคุกคามหลักต่อความมั่นคง พร้อมผลักดัน “การป้องปรามแบบขยาย” (Extended Deterrence) ร่วมกับสหรัฐฯ



ทั้งนี้ ในระยะยาว กห.ญี่ปุ่นได้วางแผนพัฒนาระบบป้องกันภัยทางอากาศระบบใหม่บนรถหุ้มเกราะในปีงบประมาณ 2570 เพื่อรับมือกับโดรนและขีปนาวุธตามบทเรียนจากสงครามรัสเซีย-ยูเครน โดยบูรณาการขีปนาวุธสกัดกั้น ปืนใหญ่อัตโนมัติ และอาวุธเลเซอร์เข้าด้วยกัน รวมถึงการเตรียมบรรจุการจัดหายานใต้น้ำไร้คนขับ (UUVs) ติดตั้งระบบ AI และแบตเตอรี่ความจุสูงเข้าประจำการภายในปีงบประมาณ 2574 เพื่อช่วยปฏิบัติการทางเรือและแก้ปัญหาการขาดแคลนกำลังพล ขณะที่ในภาคเอกชน บริษัท Rakuten Group ได้ร่วมมือกับบริษัท Helsing ของเยอรมนี เพื่อนำโดรนโจมตีติดตั้ง AI เข้าสู่ตลาดและวางแผนตั้งสายการผลิตแบบ Mass production ในญี่ปุ่น นอกจากนี้ ยังมีการร่วมทุนก่อสร้างศูนย์ข้อมูล AI ขนาดใหญ่ในจังหวัดอาคิตะมูลค่ากว่า 2 ล้านล้านเยน เพื่อรองรับเทคโนโลยีแห่งอนาคต

การทูตความมั่นคง พลังงาน และแรงกดดันทางภูมิรัฐศาสตร์ ญี่ปุ่นเผชิญความท้าทายจากภัยคุกคามรอบด้านและการเปลี่ยนแปลงทางภูมิรัฐศาสตร์โลก เริ่มตั้งแต่ความขัดแย้งกับรัสเซีย กรณี ปธน.วลาดีมีร์ ปูติน เดินทางเยือนเกาะเอโตโรฟุ ในพื้นที่พิพาทดินแดนทางเหนือ การตรวจพบเรือคอร์เวตรัสเซีย 4 ลำ แล่นเข้าใกล้น่านน้ำบริเวณช่องแคบโซยะ จังหวัดฮอกไกโด ขณะที่วิกฤตพลังงานจากสงครามในตะวันออกกลางและการปิดช่องแคบฮอร์มุซทำให้ญี่ปุ่นต้องหันไปพึ่งพาน้ำมันจากแคนาดา ซาอุดีอาระเบีย โอมาน และกลุ่มประเทศลาตินอเมริกา เพื่อกระจายความเสี่ยงด้านห่วงโซ่อุปทานพลังงานและแร่ที่มีความสำคัญยิ่งยวด

7.2 เกาหลีใต้

อุตสาหกรรมป้องกันประเทศและการพัฒนายุทโธปกรณ์เชิงยุทธศาสตร์ เกาหลีใต้เร่งผลักดันตนเองเป็นมหาอำนาจด้านการส่งออกอาวุธระดับโลก ปธน. อี แจ มย็อง ได้เสนอแนวคิด “Korea-NATO Defense Industry Partnership 2.0” ในการประชุมสุดยอด NATO ณ ประเทศตุรกี เพื่อยกระดับความร่วมมือจากการซื้อขายอาวุธไปสู่การร่วมวิจัย พัฒนา และผลิต ให้สอดรับกับมาตรฐานทางเทคนิคของ NATO เพื่อเร่งขั้นตอนการส่งออกยุทโธปกรณ์หลัก เช่น ปืนใหญ่อัตตาจร K9 และรถถัง K2 ไปยังตลาดยุโรป

การรักษาสมดุลทางการทูตท่ามกลางความผันผวนของชาติพันธมิตร เกาหลีใต้เผชิญกับการปรับลดขนาดการฝึกร่วมทางทหาร Ulchi Freedom Shield (UFS) ลงอย่างกะทันหันจากสหรัฐฯ เนื่องจากไม่ต้องการแบกรับงบประมาณจากการฝึกรวมถึงไม่พอใจที่เกาหลีใต้ปฏิเสธร่วมมือกับสหรัฐฯ ในกรณีอิหร่าน แต่ยังคงเตรียมจัดการฝึกซ้อมรบพหุมิติ “Freedom Edge” บริเวณใกล้เกาะเชจูช่วง ก.ย.69 ร่วมกับเกาหลีใต้ และญี่ปุ่นเพื่อป้องปรามนิวเคลียร์เกาหลีเหนือ พร้อมกันนั้น รัฐบาลเกาหลีใต้ยังเปิดเกมการทูตเชิงรุกในการฟื้นฟูความสัมพันธ์กับจีน เพื่อแสวงหาบทบาทที่สร้างสรรค์และกดดันให้เกาหลีเหนือกลับสู่โต๊ะเจรจาปลดอาวุธนิวเคลียร์



การประเมินสถานการณ์ในเกาหลีเหนือ สำนักข่าวกรองแห่งชาติเกาหลีใต้ (NIS) ได้ประเมินว่า ผู้นำเกาหลีเหนือกำลังเตรียมการแต่งตั้ง ด.ญ.คิม จู-แอ บุตรสาว ให้ก้าวขึ้นเป็นผู้สืบทอดอำนาจ ผ่านการประชาสัมพันธ์ภาพลักษณ์ในสื่อรัฐอย่างต่อเนื่อง

7.3 เกาหลีเหนือ

การปรับโครงสร้างกองทัพและภัยคุกคามรูปแบบใหม่ ปธน.คิม จ็อง-อึน เป็นประธานการประชุมคณะกรรมาธิการทหารกลาง ปรับเปลี่ยนนายทหารระดับสูง และลงนามคำสั่งทางทหาร 7 ฉบับที่มุ่งเน้นการขยายกองกำลังนิวเคลียร์ทั้งเชิงปริมาณและคุณภาพ พัฒนากองทัพเรือ ปรับปรุงหน่วยข่าวกรองทหาร (GRIB) ตลอดจนฟื้นฟูเหมืองถ่านหินทั่วประเทศ ขณะเดียวกันได้ยกระดับสงครามไซเบอร์ไปสู่ยุคปัญญาประดิษฐ์ โดยกลุ่มแฮกเกอร์ Kimsuky ที่รัฐบาลให้การสนับสนุน ได้เริ่มติดตั้งโมเดล AI เช่น Ollama, GPT4All และนำเทคนิค Retrieval Augmented Generation (RAG) มาใช้ประมวลผลข้อมูลเอกสารลับในระบบปิดโดยไม่ต้องส่งข้อมูลออก

ภายนอก ตลอดจนการพัฒนา AI Agent ช่วยวิเคราะห์ข้อมูล เขียนโค้ด และโจมตีเป้าหมายแบบอัตโนมัติ

การตอบโต้ทางทหารและยุทธศาสตร์ที่แข็งกร้าว กห.เกาหลีเหนือขู่ตอบโต้การฝึก UFS ของสหรัฐฯ-เกาหลีใต้ด้วย “มาตรการป้องปรามระดับใหม่” การออกแถลงการณ์ประณามการฝึกซ้อมรบทางทะเล “Freedom Edge” และการยิงขีปนาวุธพิสัยใกล้จำนวนประมาณ 10 ลูก พร้อมกันลงสู่ทะเลตะวันออก เพื่อตอบโต้การฝึกซ้อมรบร่วมและการทดสอบขีปนาวุธโทมาฮอว์กของญี่ปุ่น

การกระชับความสัมพันธ์กับกลุ่มพันธมิตรต่อต้านชาติตะวันตกอย่างเหนียวแน่น เช่น การแลกเปลี่ยนสาส์นย้ำมิตรภาพระหว่างเกาหลีเหนือ-รัสเซีย ในโอกาสครบรอบ 81 ปีที่เกาหลีเหนือประกาศอิสรภาพจากญี่ปุ่น การเตรียมส่งมอบขีปนาวุธพร้อมกำลังพล 30,000 นาย ให้แก่รัสเซียเพื่อร่วมรบกับยูเครน การขยายการส่งออกถ่านหินและแร่ธาตุผ่านจีนและรัสเซีย เพื่อนำรายได้กลับมาสนับสนุนงบประมาณทางทหาร และความสัมพันธ์กับเบลารุสที่ใกล้บรรลุข้อตกลงยกเว้นการตรวจลงตรา และการเปิดสถานเอกอัครราชทูตเบลารุสในกรุงเปียงยาง



สรุป สถานการณ์ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกห้วงเดือน ก.ค.-ก.ย.69 ชี้ให้เห็นการแยกขั้วทางยุทธศาสตร์ที่เด่นชัด โดยเฉพาะสถาปัตยกรรมความมั่นคงในภูมิภาคที่กำลังเปลี่ยนผ่านจากการพึ่งพาสหรัฐฯ เป็นหลักสู่การเสริมสร้างความแข็งแกร่งของตนเอง ซึ่งเป็นพลวัตที่กองทัพไทยต้องติดตามอย่างใกล้ชิด

8. แอฟริกา

สรุปสถานการณ์แอฟริกา

วิเคราะห์และเรียบเรียงโดย พ.อ.อนุพนธ์ นาคสุทธิ์ และ น.ท.หญิง จิตราภรณ์ จิตรธร ร.น.

สถานการณ์ของแอฟริกา ห้วงเดือน ก.ค.-ก.ย.69 มีการขยายตัวสู่ความรุนแรงในหลายมิติ ทั้งจากการก่อการร้าย การทำสงครามตัวแทนของมหาอำนาจระดับภูมิภาค และวิกฤตการณ์ด้านสาธารณสุข ซึ่งก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางภูมิรัฐศาสตร์อย่างมีนัยสำคัญ ดังนี้

การขยายอิทธิพลของรัสเซียและการยกระดับของกลุ่มก่อการร้าย ประเทศกลุ่มพันธมิตรรัฐซาเฮล (Alliance of Sahel States - AES) ได้แก่ มาลี บูร์กินาฟาโซ และไนเจอร์ ได้ยกระดับการรวมกลุ่มทางการเมือง โดยได้มีการสถาปนารัฐสภาสมาพันธรัฐอย่างเป็นทางการที่กรุงนีอาเม ประเทศไนเจอร์ และเริ่มกระบวนการถอนตัวจากการเป็นสมาชิกศาลอาญาระหว่างประเทศ (ICC) ขณะที่ด้านความมั่นคงสถานการณ์กำลังทรุดหนัก เมื่อกลุ่มก่อการร้ายที่เชื่อมโยงกับอัลกออิดะห์ (JNIM) และกลุ่มกบฏแบ่งแยกดินแดนทัวเรก (FLA) ได้เปิดฉากโจมตีครั้งใหญ่ในมาลี เพื่อต่อต้านกองทัพมาลีและทหารรับจ้างรัสเซีย (Africa Corps) การปะทะนี้นำไปสู่ความสูญเสียครั้งใหญ่ โดยมีรายงานว่า รมว.กห.ของมาลี เสียชีวิตจากการถูกลอบโจมตี

วิกฤตมนุษยธรรมและอาชญากรรมสงคราม สงครามกลางเมืองในซูดานยังคงรุนแรง โดยเฉพาะในพื้นที่ดาร์ฟูร์ ที่มีการใช้โดรนติดอาวุธโจมตีพลเรือน และการใช้อาวุธสงครามอย่างเป็นระบบ ทั้งนี้ ศาลอาญาระหว่างประเทศ (ICC) ได้รายงานต่อคณะมนตรีความมั่นคงแห่งสหประชาชาติเมื่อ ก.ค.69 ถึงหลักฐานการก่ออาชญากรรมสงครามในเมืองเอล ฟาเชอร์ (El Fasher) อีกทั้งในช่วงปลาย ส.ค.69 ซูดานได้รับเงินทุนสนับสนุนด้านมนุษยธรรมเพียง 41% จากเป้าหมายที่ต้องการ ทำให้องค์กรระหว่างประเทศต้องลดสัดส่วนการช่วยเหลือด้านอาหารและสาธารณสุขลงอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้



วิกฤตการณ์ด้านสาธารณสุขในคองโก นอกจากปัญหาความมั่นคงทางทหารแล้ว คองโกต้องเผชิญกับการระบาดของไวรัสอีโบลาที่ร้ายแรงที่สุดในประวัติศาสตร์ของประเทศ โดยมียอดผู้เสียชีวิตพุ่งสูงทะลุ 3,000 ราย อย่างไรก็ตาม รัฐบาลได้ตัดสินใจยกเลิกการเรียนออนไลน์และให้เปิดโรงเรียนตามปกติในพื้นที่เสี่ยงสูง (Red Zones) ด้วยความกังวลด้านการศึกษาของเยาวชน ซึ่งสร้างความท้าทายอย่างยิ่งในการควบคุมโรค

สรุปแนวโน้มสถานการณ์ความมั่นคงในภาพรวม โดยเฉพาะในแถบภูมิภาคซาเฮล แสดงให้เห็นถึงการปฏิเสธอิทธิพลและกฎระเบียบของชาติตะวันตกอย่างชัดเจน ทั้งนี้ การนำกำลังทหารของรัสเซียเข้ามาแทนที่ชาติตะวันตก ตลอดจนการถอนตัวจากศาลอาญาระหว่างประเทศ (ICC) เป็นตัวชี้วัดว่า กลไกด้านยุติธรรมและความมั่นคงแบบพหุภาคีกำลังสูญเสียอำนาจ ขณะที่ภัยคุกคามแบบผสมผสาน (Poly-crisis) ทั้งวิกฤติความอดอยากจากสงครามในซูดาน และโรคระบาดในคองโก เป็นความท้าทายด้านความมั่นคงรูปแบบใหม่ (Non-traditional Security) ที่ขัดขวางการพัฒนาและลดทอนขีดความสามารถของแอฟริกาอย่างร้ายแรง

สถานการณ์ระดับภูมิภาค

1. จีน

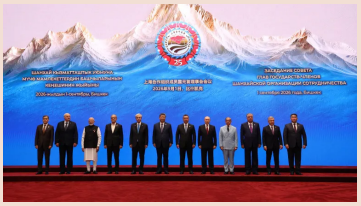
สรุปสถานการณ์จีน

วิเคราะห์และเรียบเรียงโดย น.อ.ชูศักดิ์ เกษตรวิทย์ และ ร.อ.หญิง นิตยา งานไว

สถานการณ์ของจีน ด้านความสัมพันธ์ระหว่างประเทศและความมั่นคงภายในประเทศในห้วงเดือน ก.ค.-ก.ย. 69 มีประเด็นความเคลื่อนไหวสำคัญ สรุปได้ดังนี้

ผลการประชุมสุดยอดองค์การความร่วมมือเซี่ยงไฮ้ ณ กรุงบิชเคก ปี 2569 ในห้วงเดือน ก.ค.-ก.ย. 69 ความเคลื่อนไหวสำคัญประการหนึ่งของจีนและประเทศสมาชิกองค์การความร่วมมือเซี่ยงไฮ้ (Shanghai Cooperation Organisation : SCO) คือ การประชุมสภาประมุขแห่งรัฐ SCO ครั้งที่ 26 ณ กรุงบิชเคก สาธารณรัฐคีร์กีซ เมื่อวันที่ 1 ก.ย. 69 ในโอกาสครบรอบ 25 ปีขององค์การ โดยมีผู้นำจากประเทศสมาชิก 10 ประเทศ ได้แก่ เบลารุส จีน อินเดีย อิหร่าน คาซัคสถาน คีร์กีซสถาน ปากีสถาน รัสเซีย ทาจิกิสถาน และอุซเบกิสถาน เข้าร่วม

ที่ประชุมรับรองปฏิญญาบิชเคกและเอกสารความร่วมมือรวม 28 ฉบับ ก่อนส่งมอบตำแหน่งประธาน SCO ให้แก่ปากีสถานในวาระปี 2569–2570 การประชุมครั้งนี้สะท้อนความพยายามยกระดับ SCO จากกลไกสร้างความไว้เนื้อเชื่อใจและความมั่นคงชายแดนไปสู่องค์การที่ครอบคลุมความ



ร่วมมือด้านเศรษฐกิจ การเงิน พลังงาน เทคโนโลยี การคมนาคม และสิ่งแวดล้อม ตลอดจนการต่อต้านการก่อการร้าย ลัทธิแบ่งแยกดินแดน ลัทธิสุดโต่ง ยาเสพติด และอาชญากรรมข้ามชาติ พร้อมผลักดันบทบาทของ SCO ในระเบียบโลกแบบหลายขั้ว โดยจีนมีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนความร่วมมือด้านโครงสร้างพื้นฐาน เทคโนโลยี และความเชื่อมโยงในภูมิภาคยูเรเชีย โดยมีสาระสำคัญ ดังนี้

1. การผลักดันระเบียบโลกแบบหลายขั้ว ผู้นำประเทศสมาชิกมองว่า SCO สามารถเป็นศูนย์กลางความร่วมมือของยูเรเชียและเป็นพื้นที่ให้ประเทศสมาชิกดำเนินนโยบายภายนอกกรอบที่ตะวันตกมีบทบาทนำ จีน รัสเซีย และอิหร่านสนับสนุนการเพิ่มบทบาทของประเทศกำลังพัฒนา การต่อต้านมาตรการคว่ำบาตรฝ่ายเดียว และการปฏิรูปธรรมาภิบาลโลกให้สะท้อนการเปลี่ยนแปลงของดุลอำนาจระหว่างประเทศมากขึ้น

นายอันโตนิโอ กูเตอร์เรส เลขาธิการสหประชาชาติ กล่าวต่อที่ประชุมว่า ระเบียบโลกแบบหลายขั้วสามารถสนับสนุนความเป็นธรรมและเสริมระบบพหุภาคีได้ หากดำเนินการตามกฎบัตรสหประชาชาติและปราศจากมาตรฐานสองชั้น พร้อมเสนอให้สหประชาชาติกับ SCO เพิ่มความร่วมมือใน 4 ด้าน ได้แก่ ความมั่นคงระหว่างประเทศ การเงินเพื่อการพัฒนา การรับมือการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ และธรรมาภิบาลปัญญาประดิษฐ์

แม้ SCO มักถูกมองว่าเป็นกลไกถ่วงดุลอิทธิพลของสหรัฐฯ แต่องค์การยังมิใช่พันธมิตรทางการเมืองหรือการทหารที่มีจุดยืนเป็นเอกภาพ ประเทศสมาชิกมีผลประโยชน์ ความสัมพันธ์กับมหาอำนาจภายนอก และข้อขัดแย้งระหว่างกัน เช่น อินเดียกับปากีสถาน ขณะที่ประเทศเอเชียกลางยังดำเนินนโยบายหลายทิศทาง โดยรักษาความสัมพันธ์กับจีนและรัสเซีย พร้อมเปิดช่องทางความร่วมมือกับยุโรปและสหรัฐฯ

2. เศรษฐกิจ การเงิน และการลดการพึ่งพากลไกตะวันตก ประเทศสมาชิกหลายประเทศสนับสนุนการจัดตั้งธนาคารเพื่อการพัฒนา SCO เพื่อเป็นแหล่งเงินทุนแก่โครงการด้านโครงสร้างพื้นฐาน พลังงาน และอุตสาหกรรม พร้อมเสนอให้เพิ่มการชำระเงินด้วยสกุลเงินท้องถิ่น จัดตั้งกลไกประกันการค้าและการลงทุน และพัฒนาระบบชำระเงินระหว่างประเทศสมาชิก

ข้อเสนอดังกล่าวมีความสำคัญต่อรัสเซียและอิหร่าน ซึ่งเผชิญข้อจำกัดจากมาตรการคว่ำบาตร ขณะที่ประเทศเอเชียกลางต้องการแหล่งเงินทุนใหม่เพื่อยกระดับโครงสร้างพื้นฐานและเพิ่มบทบาทในห่วงโซ่การผลิต อย่างไรก็ดี ธนาคารเพื่อการพัฒนา SCO ยังไม่เริ่มดำเนินงาน และยังไม่มีข้อยุติเกี่ยวกับโครงสร้างเงินทุน สมาชิก และที่ตั้งสำนักงานใหญ่ ผลสำเร็จของความร่วมมือจึงขึ้นอยู่กับความสามารถในการเปลี่ยนฉันทามติทางการเมืองให้เป็นกลไกและโครงการที่มีเงินทุนรองรับจริง

3. ความเชื่อมโยงและบทบาทของจีนในเอเชียกลาง โครงการรถไฟจีน–คีร์กีซสถาน–อุซเบกิสถานเป็นหนึ่งในโครงการหลักของการประชุม เส้นทางดังกล่าวมีระยะทางมากกว่า 500 กิโลเมตร มูลค่าการลงทุนประมาณ 4.7 พันล้านดอลลาร์สหรัฐ เชื่อมเมืองคัชการ์ผ่านช่องเขาโทรูการ์ตและเมืองจาลาลาบัดไปยังเมืองอันดิจานของอุซเบกิสถาน โครงการนี้จะเพิ่มทางเลือกในการเชื่อมจีนกับเอเชียกลางและตลาดด้านตะวันตก ขณะที่คีร์กีซสถานต้องการเปลี่ยนข้อจำกัดจากการไม่มีทางออกสู่ทะเลให้เป็นข้อได้เปรียบด้านโลจิสติกส์

POWERCHINA ระบุว่า บริษัทดำเนินโครงการมากกว่า 200 โครงการในประเทศสมาชิก SCO จำนวน 9 ประเทศ ครอบคลุมถนน พลังงานน้ำ พลังงานลม พลังงานแสงอาทิตย์ และโครงสร้างพื้นฐานทางสังคม ตัวอย่างสำคัญ ได้แก่ การปรับปรุงถนนบิชเคก–นาริน–โทรูการ์ตในคีร์กีซสถาน โรงไฟฟ้าพลังน้ำทาร์เบลาในปากีสถาน โรงไฟฟ้าพลังลมซานาตัสในคาซัคสถาน และโรงไฟฟ้าพลังงานแสงอาทิตย์นาวอยในอุซเบกิสถาน ข้อมูลดังกล่าวสะท้อนว่าบทบาทของจีนใน SCO มิได้จำกัดอยู่ที่การเสนอแนวคิดทางการเมือง แต่มีบริษัท เงินทุน และขีดความสามารถด้านก่อสร้างรองรับอีกด้วย

4. เทคโนโลยี พลังงาน และสิ่งแวดล้อม จีนเสนอจัดทำโครงการความร่วมมือด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี 100 โครงการภายในระยะเวลา 3 ปี จัดตั้งศูนย์ความร่วมมือด้าน AI ระหว่างประเทศ และขยายโครงการพลังงานแสงอาทิตย์และพลังงานลม ประเทศสมาชิกยังสนับสนุนการพัฒนาแพลตฟอร์มขนส่งดิจิทัล เกษตรดิจิทัล ประสิทธิภาพพลังงาน และการแลกเปลี่ยนข้อมูล

คีร์กีซสถานผลักดันข้อริเริ่ม “SCO Green Belt” เพื่ออนุรักษ์ระบบนิเวศ เพิ่มพื้นที่ป่า และเสริมการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ เนื่องจากพื้นที่มากกว่าร้อยละ 90 ของประเทศเป็นภูเขาและธารน้ำแข็งเป็นแหล่งน้ำสำคัญของภูมิภาค ประเด็นสิ่งแวดล้อมจึงเชื่อมโยงโดยตรงกับความมั่นคงทางน้ำ พลังงาน และอาหารของเอเชียกลาง

สรุป การประชุมบิชเคกแสดงให้เห็นว่า SCO กำลังพัฒนาเป็นกลไกความร่วมมือหลายมิติและเป็นพื้นที่ให้ประเทศสมาชิกสร้างทางเลือกนอกระบบที่ตะวันตกมีบทบาทนำ แต่ยังไม่ควรประเมินว่า SCO กลายเป็นขั้วอำนาจที่มีเอกภาพแล้ว ความแตกต่างระหว่างอินเดียกับปากีสถาน ท่าทีของอินเดียต่อโครงการเชื่อมโยงที่กระทบอธิปไตย รวมถึงผลประโยชน์ที่แตกต่างกันของจีน รัสเซีย อิหร่าน และประเทศเอเชียกลาง ยังคงจำกัดการดำเนินนโยบายร่วม

จีนเป็นประเทศที่มีความพร้อมจะได้รับประโยชน์จากการขยายบทบาทของ SCO ค่อนข้างชัดเจน เนื่องจากวาระขององค์การให้ความสำคัญกับโครงสร้างพื้นฐาน พลังงาน เทคโนโลยี และอุตสาหกรรม ซึ่งเป็นสาขาที่จีนมีทั้งแหล่งเงินทุน บริษัท และเทคโนโลยีรองรับ การพัฒนาเส้นทางรถไฟและเครือข่ายขนส่งยังช่วยเชื่อมเขตซินเจียงกับเอเชียกลาง กระจายเส้นทางการค้า และสนับสนุนข้อริเริ่มแถบเส้นทาง

สำหรับประเทศเอเชียกลาง SCO เป็นเครื่องมือเพิ่มอำนาจต่อรองมากกว่ากลไกสำหรับเลือกข้าง ประเทศเหล่านี้พยายามใช้การแข่งขันระหว่างจีน รัสเซีย ตะวันตก ตุรกี และอิหร่าน เพื่อดึงดูดการลงทุน กระจายเส้นทางขนส่ง และลดการพึ่งพาประเทศใดประเทศหนึ่ง โดยคีร์กีซสถานเป็นตัวอย่างของประเทศขนาดเล็กที่ใช้ที่ตั้งทางภูมิศาสตร์และการดำเนินนโยบายหลายทิศทางเพื่อเพิ่มทางเลือกทางเศรษฐกิจและการทูต

2. เอเชียตะวันออกเฉียงใต้

2.1 ฟิลิปปินส์

สรุปสถานการณ์ฟิลิปปินส์

วิเคราะห์และเรียบเรียงโดย น.อ.ชูศักดิ์ เกษตรวิทย์ และ น.ต.หญิง ศิวลีย์ สิริโรจน์บริรักษ์

สถานการณ์ของฟิลิปปินส์ ด้านความสัมพันธ์ระหว่างประเทศและความมั่นคงภายในประเทศในห้วงเดือน ก.ค.-ก.ย. 69 มีประเด็นความเคลื่อนไหวสำคัญ สรุปได้ดังนี้

ในวันที่ 12 ก.ค. 69 (2026) ถือเป็น **วาระครบรอบ 10 ปี** คำตัดสินของศาลประจำคณะอนุญาโตตุลาการ (Permanent Court of Arbitration: PCA) ที่จัดตั้งขึ้นตาม ภาคผนวก VII ของอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยกฎหมายทะเล ค.ศ. 1982 (United Nations Convention on the Law of the Sea: UNCLOS) ในคดี The South China Sea Arbitration (The Republic of the Philippines v. The People’s Republic of China) ในวันที่ 12 ก.ค. 2016 ซึ่งตัดสินให้ฟิลิปปินส์เป็นฝ่ายชนะในคดีที่ยื่นฟ้องคัดค้านการอ้างสิทธิ์เหนืออธิปไตยของจีนในทะเลจีนใต้ โดยผลการตัดสิน

ชี้ขาดระบุว่า การอ้างสิทธิ์ของจีนเหนือพื้นที่ส่วนใหญ่ในทะเลจีนใต้ “ไม่มีกฎหมายระหว่างประเทศรองรับ”

สำหรับท่าทีของรัฐบาลจีน (ในขณะนั้น) ไม่ยอมรับคำชี้ขาดดังกล่าว เนื่องจากจีนเห็นว่า อนุญาโตตุลาการไม่มีเขตอำนาจพิจารณาคดีข้อพิพาทที่เกี่ยวข้องกับ “อธิปไตยเหนือดินแดนและการกำหนดเขตแดนทางทะเล” อีกทั้งฟิลิปปินส์ได้นำเรื่องเข้าสู่อนุญาโตตุลาการ ฝ่ายเดียวโดยปราศจากความยินยอมของจีน ซึ่งจีนยืนยันว่าข้อพิพาทควรแก้ไขผ่านการเจรจาโดยตรงระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้อง ส่งผลให้ปัจจุบันฟิลิปปินส์และจีนยังคงเผชิญหน้ากันในทะเลหลายครั้ง

สถานการณ์ทะเลจีนใต้ในปัจจุบัน ปัจจุบันมีเหตุการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการครบรอบ 10 ปี คำตัดสินของศาลประจำคณะอนุญาโตตุลาการฯ ดังนี้

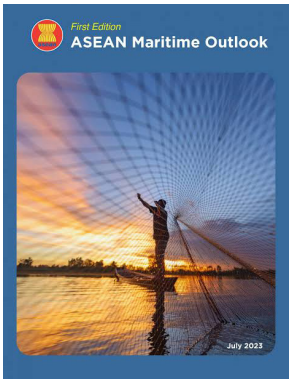
เมื่อวันที่ 29-31 พ.ค. 69 รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมฟิลิปปินส์ ได้รับเชิญเป็นผู้บรรยายในหัวข้อ Evolving Security Partnerships in a Fragmented World ในงาน IISS Shangri-La Dialogue 2026 ณ ประเทศสิงคโปร์ สาระสำคัญกล่าวว่า ปี 2569 ถือเป็นโอกาสแห่งการครบรอบ 10 ปีคำตัดสินของศาลประจำคณะอนุญาโตตลาการ ซึ่งคำตัดสินครั้งประวัติศาสตร์นี้ได้ยืนยันถึงหลักการพื้นฐานที่ว่า สิทธิ์เรียกร้องทางทะเลนั้นไม่ได้มาจากสิทธิ์ทางประวัติศาสตร์ แต่อย่างใด หากแต่มาจากกฎหมายระหว่างประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง UNCLOS

12 ก.ค. 69 ฟิลิปปินส์ สหรัฐฯ ญี่ปุ่น ออสเตรเลีย นิวซีแลนด์ แคนาดา สหราชอาณาจักร เยอรมนี อิตาลี โรมาเนีย ลัตเวีย ลิทัวเนีย สโลวีเนีย และเอสโทเนีย รวม 14 ประเทศ ได้ออกแถลงการณ์ร่วมเพื่อรำลึกครบรอบสิบปีแห่งคำตัดสินของศาลประจำคณะอนุญาโตตุลาการว่าด้วยทะเลจีนใต้ หัวข้อ “2016 South China Sea arbitration award” ตัดสินคดีให้ฟิลิปปินส์เป็นฝ่ายชนะ และระบุว่าการที่จีนอ้างกรรมสิทธิ์ในพื้นที่โดยใช้เส้นประ 9 เส้นนั้น ไม่มีพื้นฐานทางกฎหมายภายใต้ UNCLOS

12 ก.ค. 69 กระทรวงการต่างประเทศจีน ออกแถลงการณ์ตอบโต้กรณี 14 ประเทศร่วมกันเผยแพร่ถ้อยแถลงเกี่ยวกับทะเลจีนใต้ พร้อมยืนยันสิทธิในทะเลจีนใต้ และวิจารณ์ว่าประเทศที่ร่วมมือกับฟิลิปปินส์ออกถ้อยแถลงนี้หลายประเทศไม่มีส่วนเกี่ยวข้องและไม่สิทธิ์เหนือพื้นที่ในทะเลจีนใต้ ตลอดจนโต้แย้งว่าคำตัดสินเมื่อ 10 ปีที่ผ่านมา กลายเป็นข้ออ้างให้ฟิลิปปินส์ปฏิบัติการเคลื่อนไหวทางการทหารในลักษณะที่ละเมิดกฎหมายระหว่างประเทศในพื้นที่พิพาท รวมทั้งเปิดโอกาสให้ประเทศนอกภูมิภาคเข้าไปเคลื่อนไหวด้านการทหารอย่างแข็งกร้าว พร้อมย้ำว่าข้อพิพาทเขตแดนทางทะเลถูกยกเว้นจากกระบวนการระงับข้อพิพาทภาคบังคับของ UNCLOS โดยคำประกาศของจีนในปี 2549 ตามมาตรา 298 ในเรื่องอาณาเขต และข้อพิพาทเขตแดนทางทะเล จีนจึงไม่ยอมรับวิธีการระงับข้อพิพาทใดๆ ที่ยัดเยียดให้กับจีน

17 ก.ค. 69 กระทรวงการต่างประเทศฟิลิปปินส์ ออกแถลงการณ์ประณาม China Daily ซึ่งเป็นสื่อของรัฐบาลจีน หลังเผยแพร่วิดีโอที่สร้างด้วยปัญญาประดิษฐ์เปรียบชาวฟิลิปปินส์เป็น “ลิง” ที่เป็นการ “ดูหมิ่นอย่างโจ่งแจ้ง ลดทอนความเป็นมนุษย์ และเหยียดเชื้อชาติ” (Blatantly Demeaning, Dehumanizing, and Racist) พร้อมระบุว่า ความขัดแย้งทางการเมือง ไม่อาจนำมาใช้เป็นเหตุผลเพื่อสร้างความชอบธรรมในการใช้ภาพที่สร้างความไม่พอใจหรือดูหมิ่นผู้อื่นได้ และเรียกร้องให้นำเนื้อหาดังกล่าวออกจากช่องทางเผยแพร่ทันที

มุมมองต่อสถานการณ์ดังกล่าวและบทเรียนสำหรับประเทศไทย จากสถานการณ์ข้างต้น แม้ไทยจะไม่ได้เป็นประเทศผู้อ้างสิทธิ์ในทะเลจีนใต้โดยตรง แต่ปฏิเสธไม่ได้ว่า “ข้อพิพาทในทะเลจีนใต้” ยังคงเป็นประเด็นที่กระทบต่ออาเซียนและไทยท่ามกลางโลกที่แบ่งขั้ว (Fragmented World) โดยบทความของ The Diplomat เรื่อง “10 Years After the South China Sea Arbitration: Will ASEAN Remain Silent?” มีมุมมองที่น่าสนใจ คือ การไม่แสดงท่าทีของอาเซียนอาจก่อให้เกิดภาพว่า มหาอำนาจสามารถเพิกเฉยต่อคำตัดสินที่มีผลผูกพันของกลไกระงับข้อพิพาทระหว่างประเทศได้โดยไม่ต้องเผชิญต้นทุนทางการเมืองหรือการทูตอย่างมีนัยสำคัญ หากเกิดการรับรู้เช่นนี้อย่างต่อเนื่อง อาจทำให้ความน่าเชื่อถือของกฎหมายระหว่างประเทศ และระเบียบระหว่างประเทศที่ตั้งอยู่บนกฎเกณฑ์ (rules-based international order) ลดลง ทำให้ในปัจจุบันประมวลการปฏิบัติในทะเลจีนใต้ (Code of Conduct: COC) ระหว่างอาเซียนกับจีนยังไม่คืบหน้า



อย่างไรก็ตาม บทความ UNCLOS ไม่ใช่ไม้กายสิทธิ์: สิบปีคำชี้ขาดทะเลจีนใต้กับบททดสอบใหม่ในอ่าวไทย ของ สุริยะ สว่างทองคำ ได้กล่าวว่า แม้คำชี้ขาดของอนุญาโตตุลาการจะไม่สามารถผลักจีนออกไปจากพื้นที่พิพาทได้ แต่มิได้หมายความว่า คำพิพากษาไม่มีผลกระทบใด ๆ ต่อการจัดการกับพื้นที่เลย เนื่องจากตลอด 10 ปีที่ผ่านมา ผลลัพธ์ของ UNCLOS ที่สำคัญที่สุด คือ ฟิลิปปินส์มีความชอบธรรมทางกฎหมายที่สูงมากขึ้นเรื่อย ๆ ในเวทีระหว่างประเทศ คำชี้ขาดทำให้ฟิลิปปินส์มีภาษาที่ชัดเจนสำหรับคัดค้านการกระทำของจีน การระดมการสนับสนุนจากพันธมิตร และทำให้เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในทะเลสามารถนำมาพิจารณาและประเมินโดยอ้างอิงกรอบกฎหมายและมาตรฐานเดียวกัน ตัวอย่างที่ชัดเจนที่สุดคือ การที่รัฐบาล 14 ประเทศออกแถลงการณ์ร่วมดังกล่าวข้างต้น

มีการตั้งข้อสังเกตว่า ในบรรดาผู้ลงนามแถลงการณ์ร่วม 14 ประเทศ มีฟิลิปปินส์เพียงประเทศเดียวที่เป็นสมาชิกอาเซียน ข้อเท็จจริงนี้สะท้อนว่ารัฐในภูมิภาคยังคำนวณต้นทุนทางภูมิรัฐศาสตร์ต่างกัน ความเงียบของบางประเทศอาจช่วยลดต้นทุนทางการทูตให้จีน แต่นั่นก็ไม่อาจเปลี่ยนพันธกรณีด้านกฎหมายที่มีอยู่ให้หายไป ดังนั้นตลอด 10 ปีที่ผ่านมา คำกล่าวอ้างเรื่องการเป็น “มหาอำนาจที่มีความรับผิดชอบหรือมหาอำนาจที่ยอมรับกติกาโลก” ซึ่ง ไม่ใช่แค่เฉพาะประเทศจีน จึงถูกตั้งคำถามซ้ำแล้วซ้ำเล่า และจะถูกตั้งคำถามต่อไปอย่างไม่รู้จบ

ดังนั้น กรณีไทย-กัมพูชา UNCLOS สามารถให้เข็มทิศ ให้ภาษา และให้เครื่องมือในการเจรจา แต่ไม่มีบทบัญญัติใดบังคับให้เพื่อนบ้านสองประเทศไว้ใจกันได้ ความสำเร็จของไทยจะไม่วัดจากการที่คณะกรรมาธิการต่างชาติเข้ามาลากเส้นแทน หากวัดจากความสามารถของไทยและกัมพูชาในการเปลี่ยนกระบวนการที่เป็น “ภาคบังคับ” ให้กลายเป็นข้อตกลงที่ทั้งสองฝ่าย “สมัครใจผูกพัน” ซึ่งอาจเป็นการถอดบทเรียนที่ลึกที่สุดจากสิบปีของคดีทะเลจีนใต้

บทสรุป วาระครบรอบ 10 ปีของคำชี้ขาดคดีอนุญาโตตุลาการทะเลจีนใต้ ค.ศ. 2016 ให้บทเรียนว่า ผลแพ้หรือชนะในกระบวนการทางกฎหมายระหว่างประเทศ อาจไม่สำคัญเท่ากับการทำให้ทุกฝ่ายยอมรับกติกาเดียวกัน เพราะพลังที่แท้จริงของกฎหมายระหว่างประเทศ ไม่ได้อยู่ที่การทำให้ประเทศหนึ่งชนะและอีกประเทศหนึ่งแพ้ แต่อยู่ที่การสร้างกรอบที่ทำให้การตัดสินใจทางการเมืองมีเหตุผลมากขึ้น และแม้กฎหมายระหว่างประเทศจะไม่สามารถทดแทนกำลังทางทหารหรือบังคับให้รัฐเปลี่ยนพฤติกรรมได้ในทันที แต่สามารถทำให้รัฐที่ดำเนินการขัดต่อกติกาต้องเผชิญกับต้นทุนด้านชื่อเสียง การทูต และความชอบธรรมที่เพิ่มสูงขึ้น ดังนั้น คุณค่าของ UNCLOS และคำชี้ขาดปี 2016 จึงไม่ได้อยู่ที่ผลของคดีเพียงอย่างเดียว แต่อยู่ที่การยืนยันว่า “การยอมรับกติกาสากล” ยังคงเป็นพื้นฐานสำคัญของการอยู่ร่วมกันในระเบียบระหว่างประเทศ

2.2 เวียดนาม

สรุปสถานการณ์เวียดนาม

วิเคราะห์และเรียบเรียงโดย น.อ.ชูศักดิ์ เกษตรวิทย์ และ ร.ต. สิทธิชัย สุขะตะ

สถานการณ์ของเวียดนาม ด้านความสัมพันธ์ระหว่างประเทศและความมั่นคงภายในประเทศในห้วงเดือน ก.ค.-ก.ย. 69 มีประเด็นความเคลื่อนไหวสำคัญ สรุปได้ดังนี้

สถานการณ์ทางเศรษฐกิจ รัฐบาลเวียดนามเสนอร่างปฏิรูปกฎหมายเวนคืนที่ดินครั้งใหญ่ โดยเปิดทางให้รัฐบาลสามารถเข้าครอบครองพื้นที่และเริ่มการก่อสร้างโครงสร้างพื้นฐานตลอดจนโครงการที่อยู่อาศัยได้ทันที ก่อนที่ประชาชนผู้ได้รับผลกระทบจะได้รับเงินชดเชย การผลักดันแก้



กฎหมายดังกล่าวมีขึ้นหลังโครงการขนาดใหญ่หลายแห่งต้องเผชิญความล่าช้าอย่างหนักจากข้อพิพาทเรื่องเงินชดเชยและการจัดสรรที่อยู่ใหม่ระหว่างชาวบ้านกับกลุ่มผู้พัฒนาอสังหาริมทรัพย์ ตามร่างแก้ไขกฎหมายฉบับใหม่นี้ ซึ่งฝ่ายนิติบัญญัติกำลังเปิดการอภิปราย คาดว่าจะผ่านความเห็นชอบได้เร็วที่สุดภายในเดือน ต.ค. 69 ทางการจะไม่ถูกผูกมัดด้วยเงื่อนไขเดิมที่ระบุว่า จะสามารถเข้าครอบครองและใช้ประโยชน์จากที่ดินได้ก็ต่อเมื่อแผนจ่ายเงินชดเชยได้รับอนุมัติ และกระบวนการจัดหาที่อยู่ใหม่เสร็จสมบูรณ์แล้วเท่านั้น ทั้งนี้ เวียดนามซึ่งปกครองโดยพรรคคอมมิวนิสต์ ตั้งเป้าผลักดันการเติบโตทางเศรษฐกิจ (GDP) ให้ได้ไม่ต่ำกว่า 10% ต่อปีไปจนถึงปี 2573 เนื่องจากต้องการเร่งพัฒนาประเทศอย่างเต็มที่ ก่อนที่ปัญหาสังคมสูงวัยจะเริ่มส่งผลกระทบเชิงลบต่อศักยภาพการเติบโตในอนาคต

นอกจากนี้ เวียดนามยังยกระดับการคุมเข้มกฎระเบียบเกี่ยวกับการทำงานในต่างประเทศของแรงงานสัญญาจ้าง หลังสภาแห่งชาติผ่านกฎหมายฉบับแก้ไข โดยกฎหมายฉบับแก้ไขสั่งห้ามแรงงานชาวเวียดนามทำงานในต่างประเทศที่มีลักษณะขัดต่อความมั่นคงแห่งชาติ ความสงบเรียบร้อยและความปลอดภัยทางสังคม หรือศีลธรรมอันดีของสังคม ตลอดจนงานที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพของแรงงานและชุมชน รวมถึงงานที่ไม่ได้รับอนุญาตจากประเทศปลายทาง นอกจากนี้ กฎหมายยังห้ามจัดหางานในต่างประเทศ รวมถึงรับสมัครงาน เตรียมความพร้อม และส่งแรงงานชาวเวียดนามไปยังพื้นที่ที่ได้รับผลกระทบจากความขัดแย้งทางอาวุธ หรือพื้นที่ที่หน่วยงานผู้มีอำนาจแนะนำให้ประชาชนหลีกเลี่ยงการเดินทางหรือจำกัดการเดินทางไปยังพื้นที่ดังกล่าว

แนวโน้มและผลกระทบ การปฏิรูปกฎหมายเวนคืนที่ดินสะท้อนแนวโน้มที่รัฐบาลจะให้น้ำหนักกับการขยายตัวทางเศรษฐกิจและการดึงดูดการลงทุนมากขึ้น ซึ่งอาจช่วยลดอุปสรรคและระยะเวลาในการดำเนินโครงการขนาดใหญ่ ส่งผลให้เวียดนามมีความสามารถในการแข่งขันด้านการลงทุน การผลิต และโลจิสติกส์เพิ่มขึ้น และอาจเพิ่มแรงกดดันต่อไทยในการแข่งขันดึงดูดการลงทุนจากต่างประเทศ ขณะเดียวกัน การควบคุมแรงงานเวียดนามที่เดินทางไปทำงานต่างประเทศอย่างเข้มงวดขึ้น อาจส่งผลต่อจำนวนและประเภทของแรงงานเวียดนามที่เข้ามาทำงานในไทย โดยเฉพาะกิจการหรือพื้นที่ที่ถูกประเมินว่ามีความเสี่ยง ดังนั้น ไทยควรติดตามทั้งการยกระดับขีดความสามารถทางเศรษฐกิจของเวียดนามและการเปลี่ยนแปลงการเคลื่อนย้ายแรงงาน เพื่อปรับนโยบายด้านการลงทุน โครงสร้างพื้นฐาน และการบริหารจัดการแรงงานให้สามารถรักษาความสามารถในการแข่งขันของไทยในภูมิภาคได้

2.3 เมียนมา

สรุปสถานการณ์เมียนมา

วิเคราะห์และเรียบเรียงโดย น.อ.ชูศักดิ์ เกษตรวิทย์ และ ร.ต. สิทธิชัย สุขะตะ

สถานการณ์ของเมียนมา ด้านความสัมพันธ์ระหว่างประเทศและความมั่นคงภายในประเทศในห้วงเดือน ก.ค.-ก.ย. 69 มีประเด็นความเคลื่อนไหวสำคัญ สรุปได้ดังนี้

สถานการณ์ความสัมพันธ์ไทย-เมียนมา นายมิน อ่อง ไหล่ ประธานาธิบดีสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา เดินทางมาเยือนประเทศไทยอย่างเป็นทางการ เมื่อวันที่ 6 ส.ค. 69 โดยรัฐบาลไทยและเมียนมาได้แลกเปลี่ยนมุมมองในการส่งเสริมความร่วมมือระหว่างไทยกับเมียนมา ทั้งในการจัดการปัญหาข้ามแดน ความร่วมมือด้านพลังงาน การอำนวยความสะดวกทางการค้า รวมถึงการส่งเสริมสันติภาพและ



เสถียรภาพชายแดน ก่อนเข้าสู่การหารือข้อราชการเต็มคณะ (Plenary) โดยทั้งสองฝ่ายได้หารือเพื่อสานต่อความร่วมมือทวิภาคีในทุกมิติ พร้อมผลักดันความร่วมมือด้านความมั่นคง เศรษฐกิจ การค้า การลงทุน พลังงาน การพัฒนา และการแก้ไขปัญหาข้ามแดน เพื่อประโยชน์ร่วมกันของประชาชนทั้งสองประเทศ ภายหลังเสร็จสิ้นการหารือ นายกรัฐมนตรีและประธานาธิบดีเมียนมาได้ร่วมเป็นสักขีพยานในพิธีแลกเปลี่ยนเอกสารความร่วมมือ จำนวน 3 ฉบับ ได้แก่

1. บันทึกความเข้าใจว่าด้วยความร่วมมือระหว่างสำนักงานพัฒนาเทคโนโลยีอวกาศและภูมิสารสนเทศ (องค์การมหาชน) กับองค์กรอวกาศเมียนมา (Myanmar Space Agency)

2. บันทึกความเข้าใจว่าด้วยความร่วมมือด้านแรงงาน และบันทึกข้อตกลงด้านการจ้างแรงงาน

3. เอกสารขอบเขตการดำเนินงานของคณะทำงานร่วมด้านการจัดการคุณภาพน้ำในแม่น้ำข้ามพรมแดนไทย-เมียนมา

สถานการณ์การเมือง นางออง ซาน ซู จี อดีตผู้นำเมียนมาที่ถูกคุมขัง ได้รับอนุญาตให้พบกับคณะผู้แทนจากคณะกรรมการกาชาดระหว่างประเทศ (ICRC) ถือเป็นการติดต่อกับบุคคลภายนอกครั้งแรกที่ได้รับการยืนยัน โดยในช่วงไม่กี่เดือนที่ผ่านมา คิม อาริส บุตรชายของอดีตนางซูจีได้ดำเนินการรณรงค์ในระดับนานาชาติเพื่อเรียกร้องหลักฐานที่ยืนยันว่านางออง ซาน ซู จี ยังมีชีวิตอยู่ อย่างไรก็ตาม ไม่มีการเปิดเผยรายละเอียดเกี่ยวกับสถานะสุขภาพของเธอ หรือเนื้อหาบทสนทนาที่คณะจากกาชาดระหว่างประเทศและนางซูจีพูดคุยกัน

แนวโน้มและผลกระทบ สถานการณ์ดังกล่าวส่งผลต่อไทยทั้งในด้านความสัมพันธ์ทวิภาคีและความมั่นคงชายแดน สะท้อนถึงแนวโน้มการกระชับความสัมพันธ์ระหว่างรัฐบาลไทยกับเมียนมา ซึ่งอาจเอื้อต่อการแก้ไขปัญหาข้ามแดน การบริหารจัดการแรงงานเมียนมา การค้า พลังงาน และปัญหาสิ่งแวดล้อมตามแนวชายแดน ขณะเดียวกัน การที่นางออง ซาน ซู จี ได้พบกับผู้แทน ICRC อาจทำให้ประเด็นสถานการณ์การเมืองและสิทธิมนุษยชนในเมียนมากลับมาได้รับความสนใจจากประชาคมระหว่างประเทศมากขึ้น ไทยจึงจำเป็นต้องรักษาสมดุลระหว่างการมีปฏิสัมพันธ์กับรัฐบาลเมียนมาเพื่อรักษาผลประโยชน์และความมั่นคงตามแนวชายแดน กับการสนับสนุนกระบวนการสันติภาพและแนวทางของอาเซียน เพื่อหลีกเลี่ยงแรงกดดันระหว่างประเทศและรักษาบทบาทของไทยในการส่งเสริมเสถียรภาพของเมียนมาและภูมิภาค

2.4 ลาว

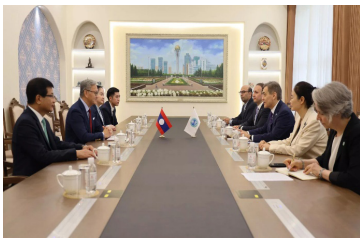
สรุปสถานการณ์ลาว

วิเคราะห์และเรียบเรียงโดย น.อ.ชูศักดิ์ เกษตรวิทย์ และ น.ส.นภิส กรภควัฒน์จินดา

สถานการณ์ของลาว ด้านความสัมพันธ์ระหว่างประเทศและความมั่นคงภายในประเทศในห้วงเดือน ก.ค.-ก.ย. 69 มีประเด็นความเคลื่อนไหวสำคัญ สรุปได้ดังนี้

ในห้วงเดือน ก.ค.-ก.ย. 69 สปป.ลาวมีพัฒนาการสำคัญทั้งด้านการต่างประเทศ ความมั่นคง การพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม และความมั่นคงด้านพลังงาน โดยเมื่อวันที่ 10 ก.ค. 69 นายทองสะหวัน พมวิหาน รองนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศลาว ได้ลงนามบันทึกความเข้าใจเพื่อเข้าเป็นประเทศคู่เจรจาขององค์การความร่วมมือเซี่ยงไฮ้ (Shanghai Cooperation Organization: SCO) ณ สำนักงานใหญ่องค์การความร่วมมือเซี่ยงไฮ้ กรุงปักกิ่ง สาธารณรัฐประชาชนจีน ภายหลังที่ประชุมผู้นำองค์การความร่วมมือเซี่ยงไฮ้ ครั้งที่ 25 มีมติอนุมัติสถานะดังกล่าวเมื่อเดือนกันยายน 2568 โดยลาวมุ่งใช้กลไกดังกล่าวส่งเสริมความร่วมมือด้านสันติภาพ ความมั่นคง เศรษฐกิจ การพัฒนาที่ยั่งยืน และการเปลี่ยนผ่านสู่สังคมดิจิทัล ตลอดจนเพิ่มทางเลือกในการรับมือกับความท้าทายด้านการพัฒนาและความมั่นคงของประเทศ

ต่อมาในห้วงวันที่ 5-7 สิงหาคม 2569 พลเอก Nguyen Trong Nghia ประธานกรมการเมืองกองทัพประชาชนเวียดนาม เดินทางเยือนลาวอย่างเป็นทางการ และเข้าพบนายทองลุน สีสุลิด เลขาธิการใหญ่พรรคประชาชนปฏิวัติลาว และประธานประเทศลาว เมื่อวันที่ 6 ส.ค. 69 โดยทั้งสองฝ่ายยืนยันการรักษาความสัมพันธ์และความสามัคคีพิเศษระหว่างลาวกับเวียดนาม ทั้งในระดับพรรค รัฐ กองทัพ และประชาชน นอกจากนี้ พลเอก Nguyen Trong Nghia ยังได้หารือกับพลเอกคำเลียง อุทะไกสอน รองนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงป้องกันประเทศลาว โดยเห็นพ้องที่จะขยายความร่วมมือด้านกลาโหม การทหาร การบริหารจัดการชายแดน การฝึกอบรมบุคลากร ตลอดจนส่งเสริมให้คนรุ่นใหม่ตระหนักถึงความสำคัญของความสัมพันธ์พิเศษระหว่างสองประเทศ



ในด้านการพัฒนาภายในประเทศ เมื่อวันที่ 21 ส.ค. 69 นายสอนไซ สีพันดอน นายกรัฐมนตรีลาว เป็นประธานการประชุมคณะกรรมการชี้นำระดับชาติ เพื่อเร่งรัดการดำเนินงานตามเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนของสหประชาชาติ โดยสั่งการให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องเร่งดำเนินงานในเป้าหมายที่ยังล่าช้าหรือมีความเสี่ยงไม่เป็นไปตามแผน พร้อมปรับปรุงระบบข้อมูลและตัวชี้วัด รวมถึงเสนอให้ควบรวมกลไกการดำเนินงานด้านเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน แผนงานการหลุดพ้นจากสถานะประเทศพัฒนาน้อยที่สุด และการดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มประเทศกำลังพัฒนาที่ไม่มีทางออกสู่ทะเล เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและลดภาระด้านงบประมาณ โดยลาวอยู่ระหว่างเตรียมความพร้อมสำหรับการหลุดพ้นจากสถานะประเทศพัฒนาน้อยที่สุดในเดือน พ.ย. 69 และการจัดทำรายงาน Voluntary National Review เพื่อนำเสนอต่อสหประชาชาติในปี 2570



ขณะเดียวกัน ลาวยังเดินหน้ากระจายแหล่งพลังงานเพื่อเสริมสร้างความมั่นคงด้านไฟฟ้า โดยในเดือน ส.ค. 69 มีความคืบหน้าโครงการก่อสร้างโรงไฟฟ้าถ่านหินกำลังการผลิต 330 เมกะวัตต์ในแขวงเชียงขวาง มูลค่าการลงทุนประมาณ 202.95 ล้านดอลลาร์สหรัฐ ซึ่งเป็นความร่วมมือระหว่างบริษัทเอกชนลาวกับบริษัทจีน คาดว่าจะก่อสร้างแล้วเสร็จในปี 2572 และมีระยะเวลาดำเนินโครงการ 25 ปี ไฟฟ้าที่ผลิตได้จะจำหน่ายให้แก่รัฐวิสาหกิจไฟฟ้าลาวเพื่อสนับสนุนภาคอุตสาหกรรมขนาดเล็กและขนาดกลางในพื้นที่ภาคเหนือ โดยเฉพาะการเพิ่มความมั่นคงของระบบไฟฟ้าในช่วงฤดูแล้ง นอกเหนือจากโครงการดังกล่าว ลาวยังส่งเสริมพลังงานแสงอาทิตย์ และได้ร่วมกับรัสเซียศึกษาความเป็นไปได้ในการพัฒนาโรงไฟฟ้านิวเคลียร์ เพื่อกระจายแหล่งพลังงานและลดข้อจำกัดจากการพึ่งพาพลังงานน้ำเป็นหลัก

แนวโน้มและมุมมองเชิงวิเคราะห์ พัฒนาการในห้วงดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่า สปป.ลาวกำลังดำเนินนโยบายต่างประเทศควบคู่กับการเร่งเสริมความมั่นคงและความพร้อมทางเศรษฐกิจภายในประเทศ โดยด้านการต่างประเทศ การเข้าเป็นประเทศคู่เจรจาขององค์การความร่วมมือเซี่ยงไฮ้ช่วยเพิ่มช่องทางความร่วมมือของลาวกับจีน รัสเซีย และประเทศสมาชิกอื่นในด้านความมั่นคง เศรษฐกิจ และการเชื่อมโยงระดับภูมิภาค ขณะเดียวกัน ลาวยังคงให้ความสำคัญกับความสัมพันธ์พิเศษกับเวียดนาม โดยเฉพาะความร่วมมือระหว่างพรรคและกองทัพ แสดงให้เห็นถึงการรักษาความสัมพันธ์กับหุ้นส่วนดั้งเดิมควบคู่กับการขยายความร่วมมือผ่านกลไกใหม่

ในมิติภายในประเทศ การเร่งดำเนินงานตามเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนและการเตรียมหลุดพ้นจากสถานะประเทศพัฒนาน้อยที่สุดในเดือน พ.ย. 69 ถือเป็นช่วงเปลี่ยนผ่านสำคัญของลาว เนื่องจากความสำเร็จดังกล่าวจำเป็นต้องดำเนินควบคู่กับการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการภาครัฐ การพัฒนาเศรษฐกิจ และการสร้างความพร้อมรองรับเงื่อนไขทางเศรษฐกิจหลังการหลุดพ้นจากสถานะดังกล่าว โดยเฉพาะความสามารถในการสร้างรายได้ การลงทุน และฐานการผลิตภายในประเทศอย่างยั่งยืน ด้านพลังงาน การพัฒนาโรงไฟฟ้าถ่านหินร่วมกับจีน ประกอบกับการส่งเสริมพลังงานแสงอาทิตย์และการศึกษาความเป็นไปได้ของพลังงานนิวเคลียร์ร่วมกับรัสเซีย สะท้อนความพยายามของลาวในการ กระจายโครงสร้างพลังงานจากการพึ่งพาพลังงานน้ำไปสู่แหล่งพลังงานที่หลากหลายมากขึ้น เพื่อเพิ่มความมั่นคงของระบบไฟฟ้าและรองรับกิจกรรมทางเศรษฐกิจ อย่างไรก็ตาม การพัฒนาโครงการพลังงานขนาดใหญ่ยังต้องพิจารณาควบคู่กับความคุ้มค่าทางเศรษฐกิจ ภาระทางการเงิน ผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อม และความสามารถในการนำพลังงานไปสนับสนุนการขยายตัวของภาคการผลิตภายในประเทศ



สำหรับประเทศไทย พัฒนาการดังกล่าวควรได้รับการติดตามทั้งในมิติความมั่นคงและเศรษฐกิจ เนื่องจากการขยายความร่วมมือของลาวกับจีน รัสเซีย เวียดนาม และกลไกองค์การความร่วมมือเซี่ยงไฮ้ อาจเพิ่มบทบาทของลาวในเครือข่ายความร่วมมือระดับอนุภูมิภาคและยูเรเซีย ขณะที่การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและพลังงานของลาวอาจเพิ่มความสำคัญของแนวเชื่อมโยงลาว-ไทยในด้านการค้า การลงทุน พลังงาน และโลจิสติกส์ ดังนั้น ไทยควรติดตามการเปลี่ยนผ่านทางเศรษฐกิจของลาวภายหลังการหลุดพ้นจากสถานะประเทศพัฒนาน้อยที่สุด ตลอดจนแสวงหาโอกาสในการเชื่อมโยงโครงสร้างพื้นฐาน การผลิต และห่วงโซ่อุปทาน เพื่อให้การเชื่อมต่อผ่านลาวสามารถสร้างประโยชน์ทางเศรษฐกิจแก่ไทยและอนุภูมิภาคได้มากขึ้น

2.5 สิงคโปร์

สรุปสถานการณ์สิงคโปร์

วิเคราะห์และเรียบเรียงโดย น.อ.ชูศักดิ์ เกษตรวิทย์ และ นายปราการเทพ ศรีธารทัพพย์

สถานการณ์ของสิงคโปร์ ในห้วงเดือน ก.ค.-ก.ย. 69 สิงคโปร์มีประเด็นความเคลื่อนไหวที่สำคัญด้านอาชญากรรม และการบ่มเพาะความรุนแรงในกลุ่มเยาวชน สามารถวิเคราะห์ประเด็นที่น่าสนใจได้ ดังนี้

สิงคโปร์ย้ำความสำคัญในการป้องกันประเทศ ของกำลังพลกลุ่มรับใช้ชาติ (National Service) เมื่อวันที่ 1 ก.ค.69 นายชาน ชุน ซิง รมว.กห.สิงคโปร์ เป็นประธานในพิธี Singapore Armed Forces (SAF) Day Combined Rededication Ceremony โดยมีกำลังพลสำรองพร้อมรบจำนวน 460 นาย เข้าร่วมพิธี เพื่อแสดงความมุ่งมั่นในการป้องกันประเทศ และยืนยันคำปฏิญาณต่อสิงคโปร์ ทั้งนี้ นายชานฯ ระบุว่า ความเข้มแข็งด้านการป้องกันประเทศของสิงคโปร์ ไม่ได้ขึ้นอยู่กับกองทัพเพียงอย่างเดียว แต่ต้องอาศัยการสนับสนุนจากภาคธุรกิจ ครอบครัว และประชาชน เพื่อให้กำลังพล สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างเต็มขีดความสามารถ พร้อมย้ำว่า การป้องกันประเทศเป็นภารกิจของคนทั้งชาติ และเป็นพื้นฐานสำคัญต่อความอยู่รอดของสิงคโปร์

สิงคโปร์เตือนภัยแนวคิดสุดโต่งแบบผสม (Composite Violent Extremism–CoVE) เพิ่มความซับซ้อนต่อการตรวจจับการหัวรุนแรงทางออนไลน์ เมื่อวันที่ 7 ก.ค.69 นายเค ชานมูกัม รมว.ประสานงานด้านความมั่นคงแห่งชาติและ รมว.มหาดไทยสิงคโปร์ ชี้แจงต่อรัฐสภาว่า ปัจจุบันรูปแบบของความรุนแรงสุดโต่งที่บุคคลนำแนวคิดหลายลักษณะมาผสมเป็นชุดความเชื่อเฉพาะตน อาทิ แนวคิดสุดโต่งแบบอิสลาม แนวคิดขวาจัดแบบนีโอนาซี และแนวคิดเกลียดชังผู้หญิงแบบ Incel (Misogyny) แม้แนวคิดดังกล่าวอาจไม่มีอุดมการณ์ที่ชัดเจน แต่ทางการสิงคโปร์ประเมินว่า อาจทำให้การตรวจจับบุคคลที่มีแนวโน้มใช้ความรุนแรงทำได้ยากขึ้น และอาจเพิ่มปัจจัยกระตุ้นให้บุคคลเปลี่ยนจากความคิดไปสู่การใช้ความรุนแรงได้อย่างรวดเร็ว ทั้งนี้กรมความมั่นคงภายใน ร่วมกับ กระทรวงศึกษาธิการ เพิ่มการให้ความรู้แก่เยาวชน ครู และที่ปรึกษาในสถานศึกษาเกี่ยวกับสัญญาณของการถูกชักจูงเข้าสู่แนวคิดสุดโต่ง เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งของสังคม

สิงคโปร์ควบคุมตัวเยาวชน 3 รายภายใต้กฎหมายความมั่นคงภายใน หลังถูกชักจูงเข้าสู่แนวคิดสุดโต่งทางออนไลน์และเตรียมก่อเหตุในประเทศ กรมความมั่นคงภายในสิงคโปร์ แถลงเมื่อวันที่ 27 ก.ค. 69 ว่า เยาวชนชายชาวสิงคโปร์ 3 ราย อายุ 14, 15 และ 19 ปี ถูกออกคำสั่งควบคุมตัว หลังตรวจพบว่าทั้งหมดถูกชักจูงให้มีแนวคิดสุดโต่งด้วยตนเองผ่านสื่อออนไลน์ แม้ทั้ง 3 กรณีไม่มีความเชื่อมโยงกัน แต่ทั้งหมดมีการเตรียมการเพื่อก่อเหตุรุนแรงในสิงคโปร์ เช่น วางแผนใช้มีดโจมตี จนท.กองทัพสิงคโปร์ การวางแผนก่อเหตุกราดยิงในสถานศึกษา และค้นหาข้อมูลเกี่ยวกับการผลิตระเบิดเพื่อเตรียมก่อเหตุในพื้นที่เมืองของสิงคโปร์ ทั้งนี้ กรมความมั่นคงภายใน (Internal Security Department: ISD) ประเมินว่า กรณีดังกล่าวสะท้อนภัยจากการหัวรุนแรงในกลุ่มเยาวชนที่มีแนวโน้มอายุน้อยลง รวมทั้งความเสี่ยงจากการเข้าถึงเนื้อหารุนแรงที่สามารถนำไปใช้เตรียมก่อเหตุผ่านช่องทางออนไลน์ได้โดยง่าย

สิงคโปร์สั่งปิดกั้นเว็บไซต์และสื่อออนไลน์ที่เผยแพร่เนื้อหาเกี่ยวข้องกับการก่อการร้าย ตร.สิงคโปร์ (Singapore Police Force-SPF) ออกคำสั่งเมื่อวันที่ 27 ก.ค. 69 ให้ผู้ให้บริการออนไลน์ระงับการเข้าถึงวิดีโอที่มีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับการก่อการร้าย หลังตรวจพบว่าสื่อดังกล่าวมีเนื้อหาสนับสนุนกลุ่มรัฐอิสลาม (Islamic State in Iraq and Syria–ISIS) เชิดชูผู้ก่อเหตุกราดยิงและกลุ่มหัวรุนแรง ตลอดจนสนับสนุนการใช้ความรุนแรงและชักชวนบุคคลให้เข้าร่วมแนวคิดดังกล่าว และแพลตฟอร์มออนไลน์อาจถูกใช้เป็นช่องทางเผยแพร่อุดมการณ์ก่อการร้ายเข้าสู่สังคมสิงคโปร์ ทั้งนี้ กระทรวงมหาดไทยสิงคโปร์อยู่ระหว่างประสาน กระทรวงการพัฒนาดิจิทัลและสารสนเทศ และกระทรวงศึกษาธิการ เพื่อเพิ่มมาตรการป้องกันประชาชน โดยเฉพาะเด็กและเยาวชน จากเนื้อหาที่เป็นภัยบนโลกออนไลน์



สิงคโปร์พบมิติใหม่ของภัยก่อการร้ายทางไซเบอร์ หลังเยาวชนหัวรุนแรงพยายามโจมตีเว็บไซต์องค์กรศาสนาด้วยวิธี DDoS กรมความมั่นคงภายในสิงคโปร์ แถลงเมื่อวันที่ 27 ก.ค. 69 ว่า นาย Tan Jun Jie อายุ 19 ปี พยายามโจมตีทางไซเบอร์แบบ Distributed Denial-of-Service (DDoS) ต่อเว็บไซต์ขององค์กรชาวมุสลิมหลายแห่งทั้งในและต่างประเทศ เมื่อกลางปี 68 โดยใช้มัลแวร์ที่ดาวน์โหลดจากอินเทอร์เน็ต เนื่องจากมองว่าองค์กรดังกล่าวเผยแพร่หลักคำสอนที่เบี่ยงเบนไปจากความเชื่อของตน และต้องการทำให้เว็บไซต์ไม่สามารถใช้งานได้ สะท้อนให้เห็นถึงมิติทางไซเบอร์ของภัยจากแนวคิดสุดโต่งที่เพิ่มสูงขึ้น เนื่องจากมัลแวร์ เครื่องมือเจาะระบบ และองค์ความรู้สำหรับการโจมตีทางไซเบอร์ สามารถเข้าถึงได้ง่ายผ่านช่องทางออนไลน์ โดย ISD ประเมินว่าพัฒนาการดังกล่าวเป็นส่วนหนึ่งของภัยคุกคามจากการหัวรุนแรงในกลุ่มเยาวชนที่มีความซับซ้อนเพิ่มขึ้น และจำเป็นต้องเฝ้าระวังทั้งมิติการก่อเหตุทางกายภาพและทางไซเบอร์ควบคู่กัน



บทสรุป สถานการณ์ของสิงคโปร์ในห้วงเดือน ก.ค.-ก.ย. 69 พบว่า สิงคโปร์ให้ความสำคัญกับการเสริมสร้างความมั่นคงภายในประเทศควบคู่กับการสร้างความเข้มแข็งของสังคมในการสนับสนุนการป้องกันประเทศ โดยเฉพาะการส่งเสริมบทบาทของกำลังพล National Service ที่เชื่อมโยงการมีส่วนร่วมของภาคส่วนต่าง ๆ เข้ากับความมั่นคงแห่งชาติ นอกจากนี้ ภัยจากการถูกชักจูงเข้าสู่แนวคิดสุดโต่งด้วยตนเองผ่านช่องทางออนไลน์ โดยเฉพาะในกลุ่มเยาวชน มีแนวโน้มเป็นความท้าทายด้านความมั่นคงภายในที่สำคัญของสิงคโปร์ ส่งผลให้ทางการสิงคโปร์เพิ่มมาตรการควบคุมเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับการก่อการร้ายบนสื่อออนไลน์ แนวโน้มดังกล่าวสะท้อนว่า ภัยคุกคามด้านความมั่นคงภายในของสิงคโปร์กำลังเปลี่ยนจากภัยก่อการร้ายที่มีโครงสร้างและอุดมการณ์ชัดเจน ไปสู่ภัยจากบุคคลที่สามารถพัฒนาแนวคิดสุดโต่งด้วยตนเองผ่านระบบนิเวศดิจิทัล โดยเฉพาะเยาวชนที่สามารถเข้าถึงเนื้อหารุนแรง อุดมการณ์สุดโต่ง และเครื่องมือทางไซเบอร์ได้โดยง่าย ส่งผลให้เส้นแบ่งระหว่างภัยก่อการร้าย ภัยไซเบอร์ และภัยทางสังคมมีความเชื่อมโยงกันมากขึ้น ซึ่งอาจทำให้สิงคโปร์เพิ่มความสำคัญต่อการบูรณาการหน่วยงานด้านความมั่นคง การศึกษา และการกำกับดูแลพื้นที่ออนไลน์ รวมถึงการเสริมสร้างภูมิคุ้มกันของประชาชนและเยาวชน เพื่อป้องกันมิให้การรับรู้แนวคิดสุดโต่งในโลกออนไลน์พัฒนาไปสู่พฤติกรรมที่เป็นภัยต่อความมั่นคงของประเทศในระยะต่อไป

2.6 กัมพูชา

สรุปสถานการณ์กัมพูชา

วิเคราะห์และเรียบเรียงโดย น.อ.ชูศักดิ์ เกษตรวิทย์ และ นายสรรพมงคล สมวงษ์

สถานการณ์ของกัมพูชา ในห้วงเดือน ก.ค.-ก.ย. 69 ปรากฏแรงกดดันที่เชื่อมโยงกันทั้งด้านเศรษฐกิจ การท่องเที่ยว ความมั่นคง และเสถียรภาพทางสังคม โดยมีทั้งผลจากความไม่แน่นอนของระบบการค้าโลก ราคาพลังงาน สถานการณ์บริเวณชายแดนไทย–กัมพูชา ตลอดจนปัญหาอาชญากรรมออนไลน์ข้ามชาติและการท่องเที่ยวที่ชะลอตัวลง ปัจจัยเหล่านี้ไม่ได้เกิดขึ้นแยกจากกัน หากแต่เริ่มส่งผลกระทบเชื่องโยงต่อกันเป็นลำดับ จนกลายเป็นลักษณะของ “วิกฤตซ้อนวิกฤต” (Multi-Crisis) ที่กำลังทดสอบขีดความสามารถของรัฐบาลกัมพูชาในการรักษาเสถียรภาพหลายด้านพร้อมกัน

ในช่วงเดือน ก.ค. 69 กองทุนการเงินระหว่างประเทศ (IMF) ประเมินว่าเศรษฐกิจกัมพูชามีแนวโน้มชะลอตัวลงอย่างมีนัยสำคัญ โดยคาดการณ์การเติบโตทางเศรษฐกิจปี 2569 ที่ประมาณร้อยละ 3.0 ลดลงจากร้อยละ 5.3 ในปี 2568 จากแรงกดดันของราคาพลังงานที่สูงขึ้น อุปสงค์จากต่างประเทศที่อ่อนตัว ความไม่แน่นอนด้านนโยบายการค้า การท่องเที่ยวที่ซบเซา และอุปสงค์ภายในประเทศที่ลดลง ขณะเดียวกัน IMF ยังเตือนว่าภาพลักษณ์ของกัมพูชาที่เชื่อมโยงกับธุรกิจหลอกลวงออนไลน์อาจกระทบต่อการท่องเที่ยวและสร้างความเสี่ยงต่อเสถียรภาพของภาคการเงิน แรงกดดันดังกล่าวเห็นได้ชัดจากจำนวนนักท่องเที่ยวต่างชาติในช่วงครึ่งแรกของปี 2569 ซึ่งลดลงเกือบร้อยละ 48 เมื่อเทียบกับช่วงเดียวกันของปีก่อน โดยมีสถานการณ์ความตึงเครียดบริเวณชายแดนไทย–กัมพูชาเป็นหนึ่งในปัจจัยสำคัญ ปัญหาการท่องเที่ยวจึงไม่ได้เป็นเพียงเรื่องของจำนวนผู้เดินทางที่ลดลง แต่ยังสะท้อนปัญหาความเชื่อมั่นต่อความปลอดภัยและภาพลักษณ์ของประเทศ

ภายใต้แรงกดดันดังกล่าว รัฐบาลกัมพูชาได้พยายามดำเนินการเชิงโครงสร้างควบคู่กัน โดยเร่งลดขั้นตอนทางราชการ ผลักดันการเปลี่ยนผ่านสู่ระบบดิจิทัล เพิ่มผลิตภาพแรงงาน และดึงดูดการลงทุนที่มีคุณภาพ โดยเฉพาะในภาคอิเล็กทรอนิกส์ ยานยนต์ โลจิสติกส์ เศรษฐกิจดิจิทัล และ



อุตสาหกรรมที่เชื่อมโยงกับห่วงโซ่อุปทานโลก อย่างไรก็ตาม ขณะเดียวกันปัญหาอาชญากรรมออนไลน์ก็กลายเป็นแรงกดดันอีกด้านที่เชื่อมโยงทั้งกับความมั่นคง เศรษฐกิจ และชื่อเสียงของประเทศ โดยเมื่อวันที่ 22 ก.ค. 69 ฮุน มาเนต นรม.กัมพูชา ได้พบกับแคช พาเตล (Kash Patel) ผอ.สำนักงานสอบสวนกลางสหรัฐอเมริกา (FBI) ซึ่งแสดงการสนับสนุนความพยายามของกัมพูชาในการปราบปรามอาชญากรรมออนไลน์ข้ามชาติ และเน้นย้ำความสำคัญของความร่วมมือระหว่างประเทศ

แม้รัฐบาลกัมพูชาจะประกาศในช่วงปลายเดือนสิงหาคมว่าสามารถยุติการดำเนินงานของแหล่งสแกมเมอร์ได้ทั้งหมด แต่ยังมีข้อสงสัยจากองค์กรสิทธิมนุษยชนและผู้เชี่ยวชาญ เนื่องจากเครือข่ายอาชญากรรมอาจปรับตัวจากแหล่งขนาดใหญ่ไปสู่เครือข่ายขนาดเล็กและกระจายตัวมากขึ้น ประเด็นนี้ทำให้การปราบปรามสแกมเมอร์ไม่ได้วัดเพียงจำนวนสถานที่ที่ถูกปิดหรือจำนวนผู้ต้องสงสัยที่ถูกจับกุม แต่เป็นบททดสอบว่ารัฐสามารถควบคุมเครือข่ายอาชญากรรมที่มีความซับซ้อนและปรับเปลี่ยนรูปแบบได้เพียงใด ซึ่งเมื่อวันที่ 6 ก.ย. 69 ฮุน มาเนต นรม.กัมพูชาได้ลงพื้นที่จังหวัดเกาะกงเพื่อตรวจสอบและติดตามความคืบหน้าของปฏิบัติการปราบปรามอาชญากรรมออนไลน์ โดยเนธ เพียกตรา (Neth Peaktra) รมว.กระทรวงสารสนเทศ กล่าวว่าประเด็นดังกล่าวนี้ ยังคงเป็นวาระสำคัญที่รัฐบาลต้องติดตามอย่างต่อเนื่อง แม้จะประกาศความสำเร็จในการปราบปรามไปแล้วก็ตาม

ขณะที่ในวันเดียวกันนี้เอง นายอูน พรโมนิโรต (Aun Pornmoniroth) รอง นรม.และรมว.กระทรวงเศรษฐกิจและการคลัง ได้ออกมาระบุว่ากัมพูชากำลังเผชิญการเปลี่ยนผ่านท่ามกลางวิกฤตหลายด้าน ทั้งจากการเปลี่ยนแปลง



ระบบการค้าโลก สงครามภาษี ราคาพลังงาน ความไม่แน่นอนบริเวณชายแดนไทย–กัมพูชา การปราบปรามอาชญากรรมออนไลน์ และความขัดแย้งในตะวันออกกลาง ซึ่งส่งผลกระทบต่อภาคเกษตรกรรม การขนส่ง และการท่องเที่ยว รัฐบาลจึงเปิดตัวโครงการมาตรการรับมือวิกฤตหลายด้านจำนวน 27 มาตรการ วงเงินประมาณ 1.2 พันล้านดอลลาร์สหรัฐ ครอบคลุมการรักษารายได้และการจ้างงาน การพัฒนาทักษะ และการเปลี่ยนผ่านด้านพลังงาน โดยคาดว่าโครงการโครงสร้างพื้นฐานระดับท้องถิ่นจะสร้างงานได้ประมาณ 220,000 คน

พัฒนาการดังกล่าวเหล่านี้ได้สะท้อนว่า กัมพูชาในเวลานี้กำลังเผชิญกับ “แรงกดดันจากวิกฤตหลายด้าน” (Multi-Crisis Pressure) โดยแรงกดดันด้านเศรษฐกิจ การท่องเที่ยว ราคาพลังงาน ความมั่นคงบริเวณชายแดน และการปราบปรามอาชญากรรมออนไลน์ได้กำลังเชื่อมโยงกันอย่างเป็นลูกโซ่ แม้รัฐบาลกัมพูชาจะพยายามรับมือผ่านการปฏิรูปเศรษฐกิจการสร้างงาน การพัฒนาทักษะ และความร่วมมือระหว่างประเทศ เพื่อเสริมความสามารถในการรับมือและฟื้นตัวทางเศรษฐกิจและสังคม ทว่าหากแรงกดดันจากปัจจัยภายนอกและภายในยังเกิดขึ้นต่อเนื่องพร้อมกัน ความท้าทายของกัมพูชาจะไม่ได้อยู่เพียงการรักษาการเติบโตทางเศรษฐกิจ แต่จะอยู่ที่ศักยภาพของรัฐในการรักษาการจ้างงาน รายได้ ความเชื่อมั่น และเสถียรภาพทางสังคม ซึ่งจะเป็นตัวชี้วัดสำคัญทางความมั่นคงของรัฐบาลกัมพูชาในระยะต่อไป

ส่วนที่ 3 การปฏิบัติงานที่สำคัญของศูนย์ศึกษายุทธศาสตร์ฯ

1. ศศย.สปท. เป็นเจ้าภาพจัดการประชุมประจำปีทางวิชาการเครือข่ายหน่วยงานด้านความมั่นคงแห่งอาเซียน (Track II Network of ASEAN Defence and Security Institutions (NADI) Meeting) เรื่อง "บทบาทของการประชุมรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียน (ADMM) ในการรับมือกับภัยคุกคามทางไซเบอร์ข้ามชาติในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้" (ADMM's Role in Countering Transnational Cyber Threats in Southeast Asia) ระหว่างวันที่ 30 มิ.ย.-3 ก.ค. 69 ณ จว.พระนครศรีอยุธยา โดยมี พล.อ.ต. ไชยา ออกแดง ผอ.ศศย.สปท. เป็นประธานการประชุมฯ ร่วมกับประเทศสมาชิกอาเซียน 10 ประเทศ จาก 12 สถาบัน ทั้งนี้ ที่ประชุมได้มีการระดมความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทของกระทรวงกลาโหมอาเซียนในการจัดการกับภัยคุกคามไซเบอร์ข้ามชาติ เพื่อจัดทำเป็นข้อเสนอแนะต่อที่ประชุมรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียน (ADMM) ต่อไป






2. การประชุมสัมมนาความมั่นคงนานาชาติ 2568 (Thailand Security Dialogue 2026) ในหัวข้อ "Defence and Security in an Era of Uncertainty" ระหว่างวันที่ 16-18 ส.ค. 69 ณ โรงแรม ดิ แอทธินี กรุงเทพฯ โดยมี พล.ท.อดุลย์ บุญธรรมเจริญ รมว.กห. เป็นประธานเปิดการประชุมสัมมนาฯ และได้รับเกียรติจาก ศ.ดร.สุรเกียรติ์ เสถียรไทย อดีตรองนายกรัฐมนตรี ปาฐกถาพิเศษในหัวข้อ "Security Amidst Global Uncertainty" และ ดร. Benedikt Franke รองประธานและประธานเจ้าหน้าที่บริหาร Munich Security Conference (MSC) จากเยอรมนี ปาฐกถาพิเศษในหัวข้อ "From Strategic Uncertainty to Strategic Resilience: Rethinking to International Security in a Changing World"

ทั้งนี้ การประชุมสัมมนาฯ ดังกล่าว มีผู้เข้าร่วม ประกอบด้วย ผู้บัญชาการทหารสูงสุดและ เอกอัครราชทูตของมิตรประเทศ ผู้ช่วยทูตทหารที่มีสำนักงานในประเทศไทย คณะ Network of ASEAN Defence and Security Institutions (NADI) องค์กรระหว่างประเทศ หน่วยงานของกระทรวงกลาโหมและหน่วยงานอื่นของรัฐ ตลอดจนสถาบันการศึกษา องค์กรเอกชน และภาคประชาชน รวมทั้งสื่อมวลชน ร่วมแลกเปลี่ยนมุมมองเชิงลึกเกี่ยวกับการป้องกันประเทศและความมั่นคงในยุคแห่งความไม่แน่นอน โดยมี พล.อ.สิทธา มหาสันทนะ ผบ.สปท. กล่าวสรุปการประชุมสัมมนาฯ และ พล.อ.ไพบูลย์ วรวรรณปรีชา รอง ผบ.ทสส. เป็นประธานปิดการประชุมสัมมนาฯ











3. การประชุมแลกเปลี่ยนทางวิชาการด้านยุทธศาสตร์กับสถาบัน China Institutes of Contemporary International Relations (CICIR) เมื่อวันที่ 31 ส.ค. 69 ณ สาธารณรัฐประชาชนจีน โดยมี พล.อ.ต. ไชยา ออกแดง ผอ.ศศย.สปท. เป็นหัวหน้าคณะผู้แทน ศศย.สปท. ร่วมประชุมกับ Prof. Li Kai รองประธาน CICIR พร้อมด้วยคณะนักวิชาการและนักวิจัยจากทั้ง 2 สถาบัน

การประชุมแบ่งออกเป็น 2 ช่วง ได้แก่

1) การแลกเปลี่ยนมุมมองเกี่ยวกับผลกระทบของเทคโนโลยีแนวหน้าและการประยุกต์ใช้ ในประเด็นแนวทางของจีนต่อการกำกับดูแลปัญญาประดิษฐ์ระดับโลก และการปฏิบัติการที่ไม่ใช้พลังงานจลน์กับระบบอาวุธอัตโนมัติ โดยฝ่าย CICIR ได้นำเสนอพัฒนาการ โอกาส และความเสี่ยงจากการใช้ปัญญาประดิษฐ์ในมิติความมั่นคง รวมถึงความจำเป็นในการคงการควบคุมโดยมนุษย์ การกำหนดความรับผิดชอบที่ชัดเจน และการพัฒนากติกาสากลที่เหมาะสม

2) การแลกเปลี่ยนมุมมองเกี่ยวกับสถานการณ์ระหว่างประเทศและภูมิภาค โดย ศศย.สปท. นำเสนอในหัวข้อ “ผลสัมฤทธิ์และความท้าทายของทศวรรษทองแห่งความร่วมมือล้านช้าง-แม่โขงและแนวโน้มในอนาคต” และ “พัฒนาการและแนวโน้มของประชาคมอาเซียนท่ามกลางภูมิทัศน์ของภูมิภาคที่เปลี่ยนแปลง” โดยทั้ง 2 ฝ่ายได้แลกเปลี่ยนข้อคิดเห็นเกี่ยวกับการสร้างความเชื่อมั่นและความโปร่งใสด้านข้อมูล การรับมือกับข่าวบิดเบือนและอาชญากรรมข้ามชาติ การเสริมสร้างบทบาทของอาเซียน ตลอดจนบทบาทของจีนในการสนับสนุนสันติภาพ เสถียรภาพ และความร่วมมือในภูมิภาค







4. การแถลงผลงานทางวิชาการ ศูนย์ศึกษายุทธศาสตร์ สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ จัดขึ้นเมื่อวันที่ 8 ก.ย. 69 ณ ห้องประชุมศูนย์นวัตกรรมการศึกษาทางทหาร สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ โดยมี พล.ต. สุเทพ เขียวภักดี รอง เสธ.สปท. เป็นประธานการแถลงผลงานฯ และ พล.อ.ต. ไชยา ออกแดง ผอ.ศศย.สปท. พร้อมด้วยคณะที่ปรึกษาด้านวิชาการของ ศศย.สปท. ผู้เชี่ยวชาญ และผู้แทนหน่วยที่เกี่ยวข้อง เข้ารับฟังการแถลงผลงานฯ ของนักวิจัย ศศย.สปท. โดยการนำเสนอผลงานฯ ในครั้งนี้ ประกอบด้วย 1) เอกสารศึกษาเฉพาะกรณี เรื่อง “การพัฒนาอุตสาหกรรมป้องกันประเทศ กรณีศึกษาเทคโนโลยีโดรนในบริบทภัยคุกคามปัจจุบัน” 2) เอกสารวิจัย เรื่อง “การบูรณาการข่าวกรองเพื่อรับมือกับภัยคุกคามความมั่นคงชายแดนด้านตะวันออก” 3) เอกสารศึกษาเฉพาะกรณี เรื่อง “มิติไซเบอร์: การสรรหาและพัฒนากำลังพลรองรับสงครามสมัยใหม่” และ 4) เอกสารศึกษาเฉพาะกรณี เรื่อง “ยุทธศาสตร์รัสเซียในเมียนมา: กลไกความร่วมมือทางทหารและนัยต่อประเทศไทย”

ทั้งนี้ ภายหลังการแถลงผลงานฯ คณะที่ปรึกษาฯ และผู้เชี่ยวชาญได้วิพากษ์ผลงานฯ และให้ข้อเสนอแนะแก่นักวิจัย เพื่อที่จะปรับปรุงผลงานฯ และพัฒนานำไปสู่ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย ซึ่งจะช่วยสนับสนุนการตัดสินใจและการดำเนินงานด้านความมั่นคงของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต่อไป







วิสัยทัศน์ ศศย. (Vision)

“เป็นหน่วยงานที่มุ่งสู่ความเป็นเลิศในการศึกษาวิจัย
และให้ข้อเสนอแนะทางยุทธศาสตร์ด้านความมั่นคง
และการป้องกันประเทศ (Think Tank) ให้เป็นที่ยอมรับของกองทัพ
หน่วยงานด้านความมั่นคง และประชาชน ภายใน ปี พ.ศ.2570”



ศูนย์ศึกษายุทธศาสตร์ สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ
62 ถนนวิภาวดีรังสิต แขวงรัชดาภิเษก เขตดินแดง กรุงเทพฯ 10400
โทร. 02-275-5715 www.sscthailand.org